

การวางแผนการผลิตร่วมกันของกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ
เกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ กรณีศึกษา:
ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

พิมพ์ชนก สังข์แก้ว

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์
โครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2547

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

โครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์

ชื่อเรื่อง

การวางแผนการผลิตร่วมกันของกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ

เกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ กรณีศึกษา:

ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

โดย

พิมพ์ชนก สังข์แก้ว

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

๑๐๖

(อาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์)

วันที่ 3 เดือน พ.ค. พ.ศ. ๕๖

กรรมการที่ปรึกษา

๕๖

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ จรรยาสุภาพ)

วันที่ 3 เดือน พ.ค. พ.ศ. ๕๖

กรรมการที่ปรึกษา

๕๖

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชุติศักดิ์ จันทนพสิริ)

วันที่ 3 เดือน พ.ค. พ.ศ. ๕๖

หัวหน้าภาควิชาเศรษฐศาสตร์และสหกรณ์การเกษตร

๕๖

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิชัย ต้นวัฒนาภูม)

วันที่ 3 เดือน พ.ค. พ.ศ. ๕๖

โครงการบัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

๕๖

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงวุฒิ เพ็ชรประดับ)

รองประธานกรรมการโครงการบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 10 เดือน พ.ค. พ.ศ. ๕๖

ชื่อเรื่อง	การวางแผนการผลิตร่วมกันของกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วม โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ กรณีศึกษา: ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	นางสาวพิมพ์ชนก สังข์แก้ว
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการวางแผนการผลิตร่วมกันของกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ กรณีศึกษา: ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อ 1. ศึกษาสภาพการผลิตของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 2. กำหนดการวางแผนการผลิตร่วมกันของกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกจำนวน 55 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ และนำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานให้เกษตรกรร่วมกันทำการประชุมเชิงปฏิบัติการและร่วมกันวางแผนการผลิต

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 87.30 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 56.40 มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 54.50 มีสถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ 92.70 และมีสถานภาพเป็นหัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 81.80 เกษตรกรทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมออมทรัพย์และส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.40 เข้าร่วมกิจกรรมมันฝรั่งร่วมด้วย

เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่การถือครองที่ดินระหว่าง 5 – 7 ไร่ ร้อยละ 67.27 มีการใช้แรงงานในครัวเรือนสำหรับการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ 2 คน และร้อยละ 45.45 มีที่ดินเป็นของตนเองเพื่อทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ ดินที่ทำการเกษตรทฤษฎีใหม่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินสูงมีการใช้ปัจจัยการผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ดังนี้ 1. เมล็ดพันธุ์ข้าว 10.92 กิโลกรัม 2. เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด 1 กิโลกรัม 3. หัวพันธุ์มันฝรั่ง 88.34 กิโลกรัม 4. ปุ๋ยเคมี 347.92 กิโลกรัม และมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ดังนี้ 1. ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว 85.83 บาท 2. ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด 477.50 บาท 3. ค่าหัวพันธุ์มันฝรั่ง 3,930.56 บาท 4. ปุ๋ยเคมีที่ใช้ในการเกษตรทฤษฎีใหม่ 4,410.83 บาท

โดยที่เกษตรกรส่วนใหญ่มีการตัดสินใจในการผลิตด้วยตนเอง และเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ยังมีการหาซื้อสินค้าที่ตนเองและสมาชิกในกลุ่มสามารถผลิตได้มาบริโภคในชีวิตประจำวัน จึงมีการวางแผนการผลิตเพื่อผลิตสินค้าหรือผลผลิตที่เกษตรกรภายในกลุ่มยังมีความต้องการ และเกษตรกรได้ร่วมกันวางแผนการปลูกผักปลอดสารพิษ โดยนำประสบการณ์การวางแผนการผลิตร่วมกันครั้งแรกที่บ้านนายสมบูรณ์ ใจเมคา มาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการวางแผนการผลิตร่วมกันครั้งนี้ และการวางแผนครั้งนี้ถูกกำหนดภายใต้วัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงแผนการผลิตครั้งต่อไป

สำหรับปัจจัยหรือเงื่อนไขที่มีความสำคัญต่อการผลิต คือ ตลาด สภาพดินฟ้าอากาศ และการแนะนำส่งเสริมของเจ้าหน้าที่และนักวิชาการ

จากผลการวิจัยที่ได้จึงควรให้ เกษตรกรมีการศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรแนะนำและสนับสนุนให้เกษตรกรค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ นำข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มาประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบอย่างทั่วถึงและทันต่อเหตุการณ์ ควรมีการร่วมกันวางแผนการผลิตในพืชและสัตว์ให้หลากหลาย เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายในด้านปัจจัยการผลิต อีกทั้งสามารถเป็นข้อต่อรองในการจำหน่ายผลผลิตแก่พ่อค้าได้ ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ทำให้สามารถพัฒนาเข้าสู่การดำเนินการ ขั้นที่ 2 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Title	Collaborative Production Planning of Farmers Participating in the New Theory Project of Agriculture: Case Study on Maefaekmai Sub-district, Sansai District, Chiang Mai Province
Author	Miss Phimchanok Sungkaew
Degree of	Master of Science in Cooperative Economics
Advisory Committee Chairperson	Dr. Somkid Kaewthip

Abstract

The Objective of this research were to find out (1) production conditions of farmer participating in the new theory project of agriculture at Maefaekmai sub-district, Sansai district, Chiang Mai province, and (2) their collaborative production planning.

The data was collected by means of interview schedules from 55 farmers participating in the new theory project and used as a basis for the farmers'.

The results revealed that most of farmers were male (87.30%), and were 41 – 50 years old (56.40%), had completed a primary school (54.50%), were married (92.70%), and were household leaders (81.80%). All of them participated in saving activities and 56.40% in potato activities.

Most of the farmers had land-holding of 5 – 7 rais. Two members of each family contributed labor to the new theory project (67.27%). (45.45%) had their own land to do the new theory project of agriculture. The soil used for the new theory project of agriculture had high fertility. Production factors used for production per rice were 10.92 kilograms of rice seed, 1 kilogram of corn seed, 88.34 kilograms of potato, and 347.92 kilograms of chemical fertilizer. Expenses on production factors were 85.83 baht for rice seed, 477.50 baht for corn seed, 3,930.56 baht for potato and 4,410.83 baht chemical fertilizer. Most of the farmers made their own production decision and they bought the goods produced by group members for daily life use. So they planned to produce agricultural goods that they needed. They also produced chemical-free vegetables by using their first planning experience at Mr.Somboon Jaimaekhaa's house to improve their further production.

The factors important for production were market, weather, advice and supporting from agricultural staffs.

From the results of this research, it is recommended that farmers should acquire more new knowledge and agricultural staffs should also provide more new knowledge to the farmers. The farmers should do collaborative planning for production of various plants and animals to reduce expenses on production factors and to create bargaining power when selling their produce to traders. In addition, the farmers should be encouraged to run the new theory project of agriculture in nearby areas which will lead to efficient development into the 2nd level of the project implementation.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของอาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์ ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ จรรยาสุภาพ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ชูศักดิ์ จันทนพศิริ กรรมการที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำพร้อมข้อเสนอแนะ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จสมบูรณ์อย่างยิ่ง ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้านเงินทุนและความรู้ในการปฏิบัติงานวิจัยต่าง ๆ ในพื้นที่ และขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ให้ความกรุณาแนะนำขั้นตอนในการทำวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณเกษตรกรสมาชิกกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัวทุกท่าน รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล และตอบแบบสอบถามในระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้อย่างดียิ่ง

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอโน้มระลึกถึงพระคุณบิดา (นายประกาศิต สังข์แก้ว) มารดา (นางเพ็ญ สังข์แก้ว) ผู้เป็นแรงใจและให้การสนับสนุนแนะนำผู้วิจัยได้ทำวิทยานิพนธ์สำเร็จสมความมุ่งหวัง ตลอดจนขอขอบพระคุณครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสาทวิชาความรู้ต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย ซึ่งมีได้กล่าวขาน ณ ที่นี้ รวมไปถึง พี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ ที่ร่วมศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ ทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยเหลือในการวิจัยครั้งนี้

พิมพ์ชนก สังข์แก้ว

พฤษภาคม 2547

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ	(3)
Abstract	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญเรื่อง	(8)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(11)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ขอบเขตและข้อจำกัดในการศึกษา	6
ประโยชน์ที่ได้รับการศึกษา	7
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	7
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	9
เกษตรทฤษฎีใหม่	9
ทฤษฎีเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง	15
แนวคิดเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธของ อี. เอฟ. ชูเมกเกอร์	17
แนวคิดพุทธเกษตร	18
แนวคิดเครือข่ายการเรียนรู้	21
หน้าที่ของหน่วยการผลิตและการวางแผนการผลิต	22
การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม	29
ผลงานการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	41
กรอบแนวคิดของการวิจัย	43
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	44
สถานที่ดำเนินการวิจัย	44
ประชากร	44
เครื่องมือรวบรวมข้อมูล	44

	หน้า
วิธีการรวบรวมข้อมูล	45
ประเภทของข้อมูล	46
การวิเคราะห์ข้อมูล	46
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	47
สภาพพื้นที่และลักษณะทั่วไปของตำบลแม่แฝกใหม่	47
ลักษณะทั่วไปของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่	75
ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการผลิต	82
ข้อมูลการผลิตและการบริโภคของเกษตรกร	100
การวางแผนการผลิตผักปลอดสารพิษ	103
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	108
สรุปผลการวิจัย	109
อภิปรายผล	110
ข้อเสนอแนะ	111
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	112
บรรณานุกรม	113
ภาคผนวก	116
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	117
ภาคผนวก ข รายชื่อเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตำบล แม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	123
ภาคผนวก ค ประวัติผู้วิจัย	125

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนประชากรตำบลแม่แฝกใหม่	57
2	จำนวนครัวเรือนเกษตรกรตำบลแม่แฝกใหม่	58
3	กลุ่มนิคมชลประทาน	73
4	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	74
5	ข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่	78
6	กิจกรรมของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่	79
7	จำนวนกลุ่มกิจกรรมที่เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ เลือก เข้าร่วมเป็นสมาชิก	80
8	การเลือกเข้าร่วมกิจกรรมของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎี ใหม่	81
9	จำนวนร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามพื้นที่เพาะปลูกและจำนวนแรงงาน	83
10	จำนวนร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามพื้นที่เพาะปลูกและลักษณะ การถือครอง	84
11	ความสมบูรณ์ของดินของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่	85
12	การใช้ปัจจัยการผลิตของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่	86
13	ค่าใช้จ่ายปัจจัยการผลิตของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่	87
14	การวางแผนการผลิตของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่	97
15	ปริมาณการผลิตและการบริโภคของเกษตรกร	101
16	รูปแบบการวางแผนการผลิต	107

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	เบญจชั้นรั้งของชุมชน	19
2	กรอบแนวความคิด	43
3	แผนที่ตั้งชุมชนและการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลแม่แฝกใหม่	49
4	ภาพตัดขวางพื้นที่ ตำบลแม่แฝกใหม่	50
5	แผนที่แสดงความเหมาะสมด้านกายภาพในการปลูกข้าว	51
6	แผนที่เขตส่งเสริมการเกษตร ตำบลแม่แฝกใหม่	52
7	แผนที่แสดงสถานที่ที่สำคัญในพื้นที่ ตำบลแม่แฝกใหม่	53
8	แผนที่กลุ่มชุดดิน	55
9	แผนที่วิเคราะห์ปัญหาการใช้ดิน	56
10	เส้นทางคมนาคมภายในเขต ตำบลแม่แฝกใหม่	60
11	คำคลองชลประทาน	62
12	แผนที่แสดงพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่แฝก – แม่จิด	63
13	แผนที่แสดงเส้นทางระหว่างตัวเมืองเชียงใหม่ถึงตำบลแม่แฝกใหม่	69
14	การตั้งบ้านเรือนของเกษตรกรกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่	72
15	ช่วงเวลาในการปลูกพืชแต่ละชนิดของเกษตรกร	82
16	กิจกรรมเพาะเห็ด	88
17	กิจกรรมเมล็ดพันธุ์ข้าว	89
18	กิจกรรมน้ำสกัดชีวภาพ	90
19	กิจกรรมเลี้ยงไก่	91
20	กิจกรรมเลี้ยงสุกร	92
21	กิจกรรมเลี้ยงปลา	93
22	กิจกรรมผักปลอดสารพิษ	94
23	กิจกรรมมันฝรั่ง	95
24	กิจกรรมไร่นาสวนผสม	96
25	ภาพความเสียหายของโรงนึ่งก้อนเชื้อเห็ดเนื่องจากอุทกภัย	99
26	ภาพความเสียหายของต้นข้าวโพดเนื่องจากอุทกภัย	99

ภาพ		หน้า
27	ภาพการประชุมในวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2546	102
28	การประชุมวางแผนการผลิตผักปลอดสารพิษบ้านนายสมบูรณ์ ใจเมคา	105
29	การประชุมกลุ่มเกษตรกร	107

บทที่ 1

บทนำ

นับตั้งแต่กลางปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยประสบภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการก่อหนี้ต่างประเทศระยะสั้นจำนวนมาก และการลงทุนที่ไม่ก่อให้เกิดผลตอบแทนที่คุ้มค่าของภาคเอกชน โครงสร้างการผลิตที่อ่อนแอและพึ่งพิงต่างประเทศเป็นหลักการเปิดเสรีทางการเงินโดยขาดการกำกับและตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ ระบบโครงสร้างเศรษฐกิจและการเมืองมีลักษณะรวมศูนย์ ความด้อยประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของภาครัฐ และพฤติกรรมการบริโภคของคนไทยที่มีค่านิยมทางวัตถุและสิ่งฟุ่มเฟือย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2541: 25-27) ผลที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนโดยทั่วไป ทั้งทางเศรษฐกิจ ทางสังคมและการเมือง ดังนั้นทุกฝ่ายจึงได้เรียกร้องให้ประชาชนทุกคนร่วมมือร่วมใจกันฟันฝ่าวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น และได้มีการเสนอทางรอดของประเทศหลากหลายแนวทาง (บุญมี จันทรวงศ์, 2542: บทนำ) สรุปอาจแยกแนวทางการแก้ปัญหาวิกฤติของประเทศได้เป็น 2 แนวทางหลัก คือ

แนวทางแรก เป็นแนวทางหลักคือ แนวทางการพัฒนาประเทศโดยยึดแนวทางเศรษฐกิจนิยมเป็นเศรษฐกิจกระแสหลัก มีฐานะที่ครอบงำระบบเศรษฐกิจสังคมไทยเอาไว้ได้อย่างมั่นคงมาช้านาน แกนกลางทางความคิดทางเศรษฐศาสตร์สำนักนี้คือ ลัทธิเสรีนิยมใหม่ (Neo-Liberalism) ที่เน้นการค้า การลงทุนและการบริการระหว่างประเทศอย่างเสรี ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากธนาคารโลกอย่างแข็งขันมาโดยตลอด (สังคีต พิริยะรังสรรค์, 2542: 30) ประเทศไทยได้ยึดแนวทางนี้ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมาโดยตลอด แม้ว่าจะประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ แนวทางนี้ก็ยังเป็นแนวทางหลักที่รัฐบาลดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านแนวทางที่ IMF กำหนดให้ คือ การแก้ไขปัญหาสภาพคล่องทางการเงิน และปัญหาของสถาบันการเงิน การแก้ไขกฎหมายเพื่อกระตุ้นให้นักลงทุนต่างชาติมาลงทุนในประเทศให้มากขึ้น โดยเชื่อว่าแนวทางนี้เป็นแนวทางที่ถูกต้องที่จะสามารถแก้ปัญหาวิกฤติของชาติได้

แนวทางที่สอง เป็นแนวทางที่ถูกปลุกขึ้นมาอีกครั้งภายหลังภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ คือ แนวทางการพัฒนาประเทศโดยยึดแนวทางพึ่งตนเอง (พอเพียง) เป็นแนวทางที่ถูกปลุกกระแสขึ้นมาจากกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 ที่พระราชทานแก่คณะรัฐมนตรี และคณะบุคคลต่าง ๆ ที่ เข้าเฝ้า ณ ศาลาดุสิดาลัย มีใจความตอนหนึ่งว่า (สำนักราชเลขาธิการ, 2541: 14-18)

...มาใหม่ ๆ นี้ โครงการต่าง ๆ ก็เกิดขึ้น โรงงานเกิดขึ้นมากจนกระทั่งคนเขา นึกว่าประเทศไทยเป็นเสือตัวเล็ก ๆ และเป็นเสือตัวโตขึ้นเราเห่อไปเองว่าจะเป็นเสือ

ความจริงเคยพูดเสมอในที่ประชุมอย่างนี้ว่า การจะเป็นเสือ นั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราอยู่พอกิน แบบพอมีพอกินหมายความว่า อู้มขูตัวเองได้ให้มีพอเพียงกับตัวเอง

อันนี้เคยบอกว่า ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกคนครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่ให้ตัวเองสำหรับครอบครัว อย่างนั้นมันมากเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ว่าไกลเท่าไรไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก

อย่างนี้นักเศรษฐกิจต่าง ๆ ก็มาบอกว่าล้าสมัยจริง อาจจะล้าสมัย เพราะว่าคนอื่นเขาก็ต้องการมีเศรษฐกิจที่ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียกว่าเป็นเศรษฐกิจการค้าไม่ใช่เศรษฐกิจความพอเพียง รู้สึกไม่หรูหรา แต่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่าการผลิตที่พอเพียงทำได้...

...พูดกลับไปกลับมาในเรื่องการค้า การบริโภค การผลิต และการขาย รู้ว่าท่านทั้งหลายกำลังก่อกวนใจในวิกฤตการณ์ ตั้งแต่คนที่เงินน้อยจนกระทั่งคนที่มีเงินมากแต่ก็สามารถที่จะเปลี่ยนให้กลับเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียง ไม่ต้องทั้งหมด แม้จะไม่ถึงครึ่ง อาจจะเศษหนึ่งส่วนสี่ก็จะสามารถที่จะอยู่ได้ การแก้ไขจะต้องใช้เวลาไม่ใช่ง่าย ๆ โดยมากคนก็ใจร้อนเพราะเดือดร้อน แต่ว่าถ้าทำตั้งแต่เดี๋ยวนี้ก็จะสามารถที่จะแก้ไขได้...

...นี่ก็เป็นเรื่องของ การแก้ไขวิกฤตการณ์ แต่ว่าผู้ที่ชอบเศรษฐกิจแบบสมัยใหม่ อาจจะไม่ค่อยพอใจ มันต้องถอยหลังเข้าคลอง มันจะต้องอยู่อย่างระมัดระวัง แต่ต้องกลับไปทำกิจการที่อาจจะไม่ค่อยซับซ้อนนัก คือใช้เครื่องมือที่ไม่หรูหรา อย่างไรก็ตามมีความจำเป็นที่จะต้องถอยหลังเพื่อที่จะก้าวหน้าต่อไป และถ้าไม่ทำอย่างที่ว่าก็จะแก้วิกฤตการณ์นี้ยาก...

จากกระแสพระราชดำรัส ได้ปลุกให้หลายฝ่ายตื่นตัวและหันมาให้ความสำคัญต่อการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ ความแตกต่างของปรัชญาของเศรษฐศาสตร์ทุนนิยม (market economy) คือ เชื่อในกลไกตลาดว่า อุปสงค์ และอุปทาน ในตลาดจะทำหน้าที่โดยตรงไป

ตรงมา ส่วนเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองเชื่อว่า คนเป็นที่พึ่งแห่งตน ด้วยเหตุผลนี้ การแก้ปัญหาของประเทศจึงเป็นการแก้ปัญหตามแนวคิดสองกระแสไปพร้อม ๆ กัน

ทฤษฎีใหม่เป็นแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานจากที่ทรงคิดและคำนวณตามหลักวิชาการถึงวิธีการบริหารทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยกำหนดสิ่งที่เกษตรกรควรปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาลุพรรคที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม เกษตรกรเป็นหนี้สินและยากจน แต่การที่จะปฏิบัติให้บังเกิดผลนั้นจะต้องมีสมมุติฐานไว้เป็นเบื้องต้น เช่น มีพื้นที่ประมาณ 15 ไร่ ซึ่งถือว่าน้อยกว่าอัตราถือครองเฉลี่ยอยู่ในเขตเกษตรใช้น้ำฝน (ฝนตกไม่ชุก ซึ่งเป็นพื้นที่กว่าร้อยละ 78 ของพื้นที่เกษตรกร ที่เกษตรกรจะทำนาข้าวและพืชไร่ ปลูกริมฟุ้งได้ปีละครั้งในช่วงฤดูฝนเท่านั้น เสี่ยงกับความเสียหายเนื่องจาก ความแปรปรวนของดินฟ้าอากาศอยู่เสมอ) ที่ดินมีสภาพที่สามารถขุดบ่อเก็บกักน้ำได้ ฐานะค่อนข้างยากจน มีสมาชิกครอบครัวปานกลางระหว่าง 5-6 คน ระยะแรกให้มีความเพียงพอตามอัตภาพ พอเลี้ยงตัวเองได้ ไม่รวยแต่ไม่อดอยาก โดยไม่มีอาชีพหรือแหล่งรายได้อื่นที่ดีกว่า

การปฏิบัติตามทฤษฎีนี้คือ แบ่งแปลงเป็นอัตราส่วน 30:30:30:10 คือพื้นที่ ร้อยละ 30 ใช้น้ำขุดสระเก็บกักน้ำเพื่อเติมน้ำฝนหรือปลูกริมฟุ้งในฤดูแล้ง ตลอดจนใช้เลี้ยงสัตว์น้ำและอุปโภคบริโภค ร้อยละ 30 ใช้น้ำขุดในฤดูฝนเพื่อเป็นอาหารประจำวันของครอบครัวเพียงพอบริโภคตลอดปี อาจปลูกริมฟุ้งที่มีราคาดีได้ในฤดูแล้งหากน้ำเพียงพอ ร้อยละ 30 ปลูกริมฟุ้งยืนต้น พืชไร่ พืชผัก และสมุนไพรเพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันหรือเหลือก็จำหน่าย ร้อยละ 10 ใช้เป็น ที่อยู่อาศัย ถนนคันดินและสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ตัวเลขที่พระราชทานเป็นตัวเลขที่ได้คำนวณอย่างละเอียด บางอย่างที่เป็นข้อมูลทางชีวภาพและสังคม ไม่ได้กำหนดรายละเอียดชัดเจนเพื่อให้ ยืดหยุ่นแตกต่างกันไป ได้ และไม่ได้บังคับให้ปฏิบัติตามทุกอย่าง แต่ให้นำไปทดลองทำ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจะต้องทำและพิสูจน์ศึกษาข้อมูลติดต่อกันหลายปีเพื่อยืนยันทฤษฎีนี้ หากได้รับความสำเร็จก็ขยายผลต่อไป หากไม่ได้รับความสำเร็จก็ต้องปรับปรุงวิธีการให้เหมาะสม หากปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ กันทั้งด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจและสังคม ผลผลิตและรายได้ย่อมแตกต่างกันไปด้วยคำแนะนำวิธีการแต่ละท้องที่จึงอาจแตกต่างกันได้ เช่น ขนาดของแปลงอาจเล็กกว่า อัตราส่วนของการแบ่งแปลงอาจเปลี่ยนแปลงไป ปัจจุบันยังไม่มีคำแนะนำของทาง ราชการที่ชัดเจนสมบูรณ์แต่ละพื้นที่ แต่ควรแนะนำให้เกษตรกรเริ่มต้นที่ใกล้เคียงจากสมมุติฐานของทฤษฎี และพิจารณาปรับอัตราส่วนของการแบ่งตำแหน่งของสระน้ำ ชนิดของพืชและอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพสิ่งแวดล้อมทุกด้าน การทดลองเมื่อได้ข้อมูลชัดเจนแล้วก็ต้องเขียนเป็นคู่มือของแต่ละพื้นที่

กระแสเศรษฐกิจแบบพอเพียงถูกจุดประกายจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่ง ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล (ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน สำนักงานปลัดกระทรวง

มหาดไทย, 2541: 11) ได้อธิบายความไว้ว่า จากกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 ให้เน้นที่การพอมีพอกินพร้อมกับยึดหลักความสามัคคี การพอมีพอกินนั้น หมายถึง การพึ่งตนเองโดยแบ่งเป็นการพึ่งตนเอง 5 ด้าน คือ ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่พึ่งตนเองมีจิตสำนึกที่ดีสร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม ด้านสังคม แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกันเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติให้ใช้และจัดการอย่างฉลาดพร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่า ด้านเทคโนโลยี(ภูมิปัญญาชาวบ้าน) จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เทคโนโลยีเข้ามาใหม่ซึ่งมีทั้งดีและไม่ดีแยกแยะยาก แต่ก็ต้องมีพอสมควรเพื่อการดำรงชีวิตในพื้นที่ การพัฒนาจะต้องสอดคล้องกับภูมิศาสตร์ สังคม และด้านเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่นักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้ แต่ไม่มีการมุ่งที่การลดรายจ่าย ในระยะเวลานี้เราต้องปรับทิศทาง คือ ในเบื้องต้นเราต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อน นอกจากนั้นในกระแสพระราชดำรัสยังเน้นถึงการดำเนินการตามหลักการของทฤษฎีใหม่ ทั้ง 3 ขั้น คือ

ทฤษฎีใหม่ : ขั้นที่หนึ่ง มุ่งเน้นระบบการผลิตแบบพอเพียงโดยเลี้ยงตนเองได้ (self sufficiency) ในระดับชีวิตที่ประหยัดก่อนและการพัฒนาสังคมที่เน้นความสามัคคีในท้องถิ่น

ทฤษฎีใหม่ : ขั้นที่สอง ให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ร่วมแรงร่วมมือกัน ด้วยความร่วมมือของหน่วยราชการ มูลนิธิ และเอกชน ในด้านต่าง ๆ คือ การผลิต (พันธุ์พืช เตรียมดิน ชลประทาน ฯลฯ) การตลาด (ลานตากข้าว ยุ้ง เครื่องสีข้าว การจำหน่ายผลผลิต) การเป็นอยู่ (กะปิ น้ำปลา อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ) สวัสดิการ (สาธารณสุข เงินกู้) การศึกษา (โรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) และพัฒนาสังคมและศาสนาต่อไป

ทฤษฎีใหม่ : ขั้นที่สาม เป็นการร่วมค้ากับธุรกิจเอกชน โดยติดต่อร่วมมือกับแหล่งเงินหรือธนาคาร และกับแหล่งพลังงานหรือบริษัทน้ำมัน เพื่อตั้งและบริหารโรงสี ตั้งและบริหารร้านสหกรณ์ ช่วยการลงทุน ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ฝ่ายเกษตรกรและฝ่ายธนาคารกับบริษัทจะได้รับผลประโยชน์ เกษตรกรขายข้าวและพืชผลการเกษตรในราคาสูง ไม่ถูกกดราคา ธนาคารกับบริษัทซื้อข้าวบริโภคในราคาต่ำ เพราะซื้อข้าวเปลือกตรงจากเกษตรกรและมาสีเอง เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคในราคาต่ำ เป็นร้านสหกรณ์ราคาขายส่ง ธนาคารกับบริษัทจะสามารถกระจายบุคลากร เกษตรกรถือครองที่ดินและดำรงชีวิตครอบครัวอย่างพอมีพอกิน ลดปัญหาการละทิ้งถิ่นที่อยู่และลดปัญหาในชุมชนเมือง

โดยสรุป ทฤษฎีใหม่เป็นวิธีปฏิบัติของเกษตรกรรายย่อย มีที่ดินครอบครองจำนวนน้อยฐานะค่อนข้างยากจน มีสมาชิกในครอบครัวฐานะปานกลางอยู่ในเขตเกษตรกรรมน้ำฝน หากมีแหล่งน้ำเสริมก็ต้องใช้น้ำอย่างประหยัด เป็นเกษตรกรที่ทำนาและทำไร่อยู่เดิม หลักที่สำคัญคือ

ให้เกษตรกรมีความพอเพียงโดยเลี้ยงตัวเองในระดับชีวิตที่ประหยัดก่อน ทั้งนี้ต้องมีความสามัคคีในชุมชน

เป้าหมายของเกษตรทฤษฎีใหม่แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน

1. เพื่อให้เกษตรกรมีความพอเพียงเลี้ยงตัวเองได้เป็นขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์ เพื่อสร้างประสิทธิภาพทางการผลิตและการตลาด
3. เพื่อสร้างความเข้มแข็งและเสริมสร้างศักยภาพให้กลุ่มเกษตรกรมีอำนาจต่อรองผลประโยชน์กับสถาบันการเงิน และกลุ่มธุรกิจที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตต่าง ๆ

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันมีเกษตรกรให้ความสำคัญและเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นจำนวนมาก จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการดำเนินการโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ เพื่อเป็นการช่วยเหลือแรงงานที่ว่างงาน หรือลูกจ้างที่เดินทางกลับภูมิลำเนาและประสงค์จะประกอบอาชีพด้านการเกษตรให้ได้ทำงาน มีอาชีพและรายได้ที่ยั่งยืน โดยหลังจากที่เกษตรกรมีการผลิตพอมี พอกิน ไม่อดอยาก ก็จะทำการส่งเสริมให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ เพื่อให้พอมีกิน มีใช้ ช่วยให้ชุมชนและสังคมดีขึ้นไปพร้อม ๆ กัน จากการสำรวจของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2542 พบว่า ในจังหวัดเชียงใหม่ มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ทั้งสิ้น 440 ราย จาก 22 อำเภอและ 2 กิ่งอำเภอ ซึ่งแต่ละรายมีการดำเนินงานอย่างเข้มแข็ง และขยันหมั่นเพียรตลอดมา ส่งผลให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นโครงการหนึ่งซึ่งเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 มีลักษณะการรวมกลุ่มเครือข่ายที่ชัดเจนและมีผลการดำเนินงานที่ทำให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพึ่ง ตนเองได้ ตลอดจนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยมีเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 55 ราย

จากแนวทางการปฏิบัติของเกษตรทฤษฎีใหม่ซึ่งมีขั้นตอนอยู่ 3 ระดับนั้น เกษตรกรทฤษฎีใหม่กลุ่มตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในขั้นที่หนึ่ง คือ สามารถผลิตแบบพอเพียง พอเลี้ยงตนเองได้ และกำลังดำเนินการอยู่ในขั้นตอนที่สอง คือ รวมกันเป็นกลุ่มเครือข่ายเพื่อร่วมกันผลิต ซึ่งหมายรวมถึงการรวมซื้อรวมขายตามแนวคิดแบบสหกรณ์ การที่เกษตรกรจะร่วมกันผลิตได้ สิ่งแรกสุดที่จำเป็นอย่างยิ่งคือ การวางแผน

การผลิตร่วมกัน กำหนดวัตถุประสงค์ของการผลิตให้เป็นไปในทางเดียวกัน ซึ่งเนื่องจากเกษตรกรได้รวมกลุ่มเครือข่าย ทำให้การผลิตแบบครัวเรือน ต้องหันมาปรับเปลี่ยนให้เป็นการผลิตเพื่อชุมชน หมายถึง ผลิตเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของคนในชุมชน

ปัจจุบันนี้การรวมตัวกันของเกษตรกรในกลุ่ม ยังไม่สามารถส่งผลให้ดำเนินการเกษตรทฤษฎีใหม่ในขั้นที่สองได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากเกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนแนววิถีการปฏิบัติ และหลักการดำเนินการเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งทั้งหมดทำให้เกษตรกรยังไม่สามารถร่วมกันผลิตได้อย่างเต็มรูปแบบ คือ ยังไม่มีกิจกรรมใดที่มีการร่วมกันวางแผน การผลิตอย่างชัดเจน เพราะหากเกษตรกรได้มีการร่วมกันวางแผนการผลิตอย่างชัดเจน เกษตรกรก็เหมือนมีหลักยึดในการผลิตร่วมกัน ซึ่งจะทำให้เกษตรกรสามารถดำเนินการตามหลักของเกษตรทฤษฎีใหม่ได้อย่างถูกต้องและมั่นคงพอ สำหรับการก้าวขึ้นสู่ขั้นต่อไป

ดังนั้นการวางแผนการผลิตจึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะสามารถเริ่มต้นในการปรับปรุงวิธีการดำเนินการเกษตรของเกษตรกร เพื่อให้การดำเนินการเกษตรของตนหันเข้าสู่ทางออกหรือหลักการของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหาทางการเกษตรของตนเองได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อกำหนดการวางแผนการผลิตร่วมกันของกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตและข้อจำกัดในการศึกษา

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยได้จากเกษตรกรเครือข่ายผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2544 โดยการสำรวจตามแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการวางแผนการผลิตและพัฒนาการวางแผนการผลิตให้แก่เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางและปรับปรุงให้สอดคล้องกับเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริแห่งอื่นต่อไป

3. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิตร่วมกัน ภายใต้วัตถุประสงค์หลักเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของคนในชุมชนหรือกลุ่มเกษตรกรเครือข่ายผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ และเนื่องด้วยข้อจำกัดของเวลาจึงจัดให้มีการทำกิจกรรมการวางแผนการผลิตเพียงประเภทเดียวก่อน คือ การปลูกผักปลอดสารพิษของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงการวางแผนการผลิตของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ
2. ทำให้ทราบถึงข้อจำกัดของการวางแผนการผลิตร่วมกันของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
3. เพื่อให้เป็นแนวทางแก่เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ อันจะนำไปประยุกต์ใช้

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

การวางแผนการผลิตร่วมกัน หมายถึง การที่เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิตร่วมกัน ช่วยกันคิด ช่วยกันปฏิบัติ

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรเครือข่ายผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 55 คน

แผนการผลิตร่วม หมายถึง แผนการผลิตที่เกษตรกรมีการวางแผนร่วมกัน มีการผลิตร่วมกันในกิจกรรมเดียวกัน อาจรวมไปถึงการใช้ปัจจัยการผลิตร่วมกัน

กิจกรรมของเกษตรกร หมายถึง กิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของเกษตรทฤษฎีใหม่ เช่น เพาะเห็ด เมล็ดพันธุ์ข้าว น้ำสกัดชีวภาพ เลี้ยงไก่ เลี้ยงสุกร เลี้ยงปลา ฝักผัก มันฝรั่ง ไม้ผลและผักปลอดสารพิษ

เกษตรทฤษฎีใหม่ หมายถึง การทำการเกษตรตามแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานจากที่ทรงคิดและคำนวณตามหลักวิชาการถึงวิธีการบริหารทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยแบ่งแปลงเป็นอัตราส่วน 30:30:30:10 คือ พื้นที่ร้อยละ 30 ใช้ขุดสระกักเก็บน้ำเพื่อเสริมน้ำฝนหรือปลูกพืชในฤดูแล้ง พื้นที่ร้อยละ 30 ใช้ปลูกข้าวในฤดูฝนเพื่อเป็น

อาหารประจำวันเพียงพอบริโภคตลอดปี พื้นที่ร้อยละ 30 ปลูกพืชยืนต้น พืชไร่ พืชผักและสมุนไพร
เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน พื้นที่ร้อยละ 10 ใช้เป็นที่อยู่อาศัย ถนน คันดินและสิ่งก่อสร้าง

ข้อมูลพื้นฐาน หมายถึง ข้อมูลทั่วไปเพื่อใช้ประกอบการกำหนดแผนการผลิตร่วมกัน
ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานในการผลิต และ ข้อมูล
พื้นฐานในการบริโภค

ข้อมูลพื้นฐานในการผลิต หมายถึง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผลิต ปัจจัยการผลิต
วิธีการผลิต และขั้นตอนการผลิต

ข้อมูลพื้นฐานในการบริโภค หมายถึง ข้อมูลของการบริโภคพืชและสัตว์ชนิดต่าง ๆ
ของแต่ละครัวเรือน ในแต่ละวัน เดือน หรือปี

ปัจจัยการผลิต หมายถึง ปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎี
ใหม่มีไว้หรือได้มาเพื่อใช้ในการผลิตพืชต่าง ๆ ปัจจัยการผลิตในที่นี้ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน เงินทุน
และอื่น ๆ

ที่ดิน หมายถึง ที่ดินของตนเอง ที่ดินเช่า ที่ดินที่ผู้อื่นให้ทำเปล่า

แรงงาน หมายถึง แรงงานครอบครัว แรงงานรับจ้าง แรงงานแลกเปลี่ยน

เงินทุน หมายถึง เงินทุนของตนเอง เงินกู้จากแหล่งเงินทุนอื่น ๆ

อื่น ๆ หมายถึง เมล็ดพันธุ์ เครื่องจักรกล ปุ๋ย สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและ
สารควบคุมการเจริญเติบโตของพืช

กระบวนการกลุ่ม หมายถึง กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
(Participatory Action Research : PAR) โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
โดยเกษตรกรผู้ปฏิบัติโดยตรงได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือกำหนดแผนการผลิตของ
กลุ่ม

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาทฤษฎีและผลการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในปัญหาและวิธีการดำเนินการวิจัยได้อย่างถูกต้อง โดยประกอบไปด้วยเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. เกษตรทฤษฎีใหม่
2. ทฤษฎีเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง
3. แนวคิดเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธของ อี. เอฟ. ชูเมกเกอร์
4. แนวคิดพุทธเกษตร
5. แนวคิดเครือข่ายการเรียนรู้
6. หน้าที่ของหน่วยการผลิตและการวางแผนการผลิต
7. การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม
8. ผลงานการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เกษตรทฤษฎีใหม่

การเริ่มต้นของเกษตรทฤษฎีใหม่นั้น เกิดขึ้นหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเพื่อทอดพระเนตร การดำเนินการของศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างภาคพลินธุ์ เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2535 ในโอกาสนั้นได้ทอดพระเนตรสภาพภูมิประเทศการทำนาปลูกข้าวของราษฎร บ้านกุดตอแก่น อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา และทรงพบว่าเกษตรกรมีความลำบากยากยิ่งในการทำมาหากินและโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความขาดแคลนน้ำอย่างมาก ด้วยเหตุนี้เองพระองค์จึงได้พระราชทานแนวพระราชดำริ ให้พิจารณาจัดหาแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนการเพาะปลูกของราษฎร โดยดำเนินการขุดสระเก็บน้ำตามแนวคิดใหม่

และตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2540 เห็นชอบแผนการปฏิบัติการบรรเทาปัญหาการว่างงาน เสนอโดยกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และได้กำหนดให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับผิดชอบในแผนการปฏิบัติระยะยาวให้ดำเนินการในโครงการพัฒนาการเกษตรเพื่อรองรับแรงงานที่กลับสู่ชนบท ภายใต้โครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่” ตามแนวพระราชดำริโดยให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการ ทั้งนี้ให้คณะกรรมการทำหน้าที่ในการกำหนดมาตรการและแผนงานในการช่วยเหลือแรงงานที่ว่างงานหรือถูกเลิกจ้างที่เดินทางกลับภูมิลำเนาและประสงค์จะประกอบอาชีพด้านการเกษตรให้ได้ทำงานมี

อาชีพและรายได้ที่ยั่งยืน โดยให้กำหนดกิจกรรมและแผนปฏิบัติทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว รวมทั้งให้คำแนะนำและกำกับดูแลหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อให้ดำเนินการเป็นไปตามแผน ปฏิบัติการที่กำหนดไว้

หลักการและเหตุผลของทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

1. ในการทำการเกษตรเป็นวิถีชีวิตของเกษตรกร และชาวนานับซึ่งส่วนใหญ่ ผูกติดกับแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น น้ำฝนและแม่น้ำลำธารต่าง ๆ พื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่กว่า 70% อยู่นอกเขตชลประทาน ทำให้เกษตรกรต้องอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติเพียงอย่างเดียวในการทำ การเกษตรและในปัจจุบันการเสียดุลของระบบนิเวศน์ได้ก่อให้เกิดความแปรปรวนของดินฟ้า อากาศ ฝนตกไม่สม่ำเสมอฝนทิ้งช่วงน้ำไหลบ่าเมื่อฝนตกหนัก อันเกิดจากสภาพป่าถูกทำลายและ เกิดภาวะแห้งแล้ง ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร และการบริโภคในครัวเรือนเกือบทุกภาคของ ประเทศระดับน้ำในแม่น้ำ ลำธารต่าง ๆ ลดต่ำลงจนบางแห่งแห้งขอด อันถือเป็นวิกฤตที่สำคัญของ ชาวนานับของประเทศร่วมกัน

2. ในวาระที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์ครบรอบ 50 ปี พระองค์ทรงมีพระราชหฤทัยมุ่งมั่นในการช่วยเหลือและแก้ปัญหาดังกล่าว และทรงทราบด้วย พระปรีชาญาณของพระองค์ว่า แหล่งน้ำเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดโครงการพัฒนาแหล่งน้ำหรือทฤษฎี ใหม่ตามแนวพระราชดำริจึงได้เกิดขึ้นถ้าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับการ จัดการน้ำเพื่อการเกษตรและการต่อสู้ภัยแล้ง โดยตั้งเป็นทฤษฎีใหม่ ซึ่งได้ผ่านการสรุปจาก การทดลองของมูลนิธิในพระองค์ที่วัดมงคลชัยพัฒนา ตำบลห้วยบง และตำบลเขาหินพัฒนา อำเภอ เมือง จังหวัดสระบุรี

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. มุ่งส่งเสริม และสนับสนุนให้องค์กรชุมชน มีกระบวนการเรียนรู้ และร่วมมือกัน ในการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในไร่นาของตนเองอันจะก่อให้เกิดการทำไร่นาผสมผสานและ เกษตรผสมผสานที่สามารถเลี้ยงชีพได้ตลอดปี และยังเอื้ออำนวยให้การเกษตรมีส่วนในการฟื้นฟู สิ่งแวดล้อมควบคู่กับการสืบสานวิถีชีวิต และวัฒนธรรมให้ยั่งยืน

2. พัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น ทั้งในด้านการศึกษา สาธารณสุข สุขภาพอนามัย และสวัสดิการสังคม โดยเน้นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน กระบวนการพัฒนา

3. มุ่งเชื่อมประสานการเรียนรู้ทรัพยากรและความร่วมมือจากทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน ภาคองค์กรพัฒนาชนบท ภาควิชาการ และสื่อสารมวลชน ให้มีส่วนสนับสนุนให้เกิดการรณรงค์พัฒนาแหล่งน้ำให้กว้างขวางทั่วประเทศร่วมกับองค์กรชุมชน และเกษตรกรในทุกภาคของประเทศ

กลุ่มเป้าหมาย

เพื่อให้การเร่งรัดการดำเนินการตามโครงการพื้นที่กับฤดูกาลผลิตปี 2541 จึงจำเป็นจะต้องคำนึงถึงศักยภาพตามแนวทางการดำเนินงานโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการดำเนินโครงการให้ประสบผลสำเร็จ จึงกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะดำเนินการในปี 2541 จำนวน 8,000 แห่ง และปีต่อ ๆ ไป ปีละประมาณ 8,000 แห่ง โดยจัดลำดับความสำคัญของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. กลุ่มแรงงานคือนดินที่มีความประสงค์จะทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองหรือครอบครองที่มีแหล่งน้ำอยู่แล้ว
2. กลุ่มเกษตรกรทั่วไปที่มีความประสงค์จะทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองหรือครอบครองที่มีแหล่งน้ำอยู่แล้ว
3. กลุ่มแรงงานคือนดินที่มีความประสงค์จะทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองหรือครอบครองและยังไม่มีแหล่งน้ำ
4. กลุ่มเกษตรกรทั่วไปที่มีความประสงค์จะทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองหรือครอบครองและยังไม่มีแหล่งน้ำ

แนวทางในการดำเนินโครงการ

1. เนื่องจากหลักการของทฤษฎีใหม่ โดยเฉพาะในขั้นที่ 1 ที่เน้นถึงการทำการเกษตรในระดับที่ให้เกษตรกรทำการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้ด้วยวิธีง่าย ค่อยเป็นค่อยไป ตามกำลังให้พอมิพอกกินไม่อดอยาก จากการดำเนินการในลักษณะทดลองสาธิต
2. จะต้องดำเนินการโครงการในลักษณะที่ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในขบวนการเรียนรู้ ที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการตัดสินใจในแผนการผลิตด้วยตัวเกษตรกรเองและเป็นลักษณะทางเลือกหนึ่งของเกษตรกร
3. ต้องดำเนินการสร้างเครือข่าย ในระบบการส่งเสริมในลักษณะของโครงการสาธิต เพื่อให้เกษตรกรเรียนรู้ประสบการณ์ จากเกษตรกรที่ได้รับความสำเร็จในการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่มาแล้ว

4. ความช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิตและเงินทุน ควรให้เกษตรกรเป็นผู้จัดหาโดยอิสระในกรณีที่เกษตรกรมีความสามารถในการลงทุน เช่น มีที่ดินเป็นของตนเอง ควรให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการลงทุนด้วยเงินออมของตนเอง

5. การกำหนดพื้นที่เป้าหมายและกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย ต้องคำนึงถึงศักยภาพของพื้นที่ซึ่งควรเป็นพื้นที่ที่สามารถเก็บกักน้ำได้หรือในพื้นที่แหล่งน้ำที่สามารถกระจายน้ำชลประทานได้ ทั้งนี้ กลุ่มเกษตรกรเป้าหมายควรแบ่งแยกกลุ่มที่ชัดเจน ระหว่างกลุ่มที่มีที่ดินเป็นของตนเอง และกลุ่มที่ยังไม่มีที่ดินทำกินซึ่งมาตรการสนับสนุนจะแตกต่างกัน

วิธีการดำเนินงาน

เกษตรกรหญิงใหม่ เกษตรกรรายย่อยสามารถปฏิบัติได้ โดยมีพื้นที่อย่างต่ำประมาณ 5 ไร่ มีแรงงานในครอบครัว 2 – 3 คน แต่การลงทุนช่วงแรกค่อนข้างสูง เกษตรกรที่ไม่มีเงินทุนพอ อาจขอความช่วยเหลือจากภายนอกได้ เช่น ทางราชการ มูลนิธิ และเอกชน เป็นต้น โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน (เกษม พวงจิก, 2539: 14-15) ดังนี้

พื้นที่ร้อยละ 30 แรก ใช้ปลูกข้าว ควรเลือกพื้นที่ที่ลุ่มทำเป็นนาข้าว พันธุ์ข้าวที่ใช้ในพื้นที่น้ำน้อยควรเป็นข้าวไร่ มีอายุสั้น ปลูกโดยวิธีหยอด ส่วนพื้นที่ที่มีน้ำเพียงพอควรปลูกข้าวพันธุ์ดีที่ให้ผลผลิตสูง จากกรมวิชาการเกษตร หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้วสามารถที่จะปลูกพืชไร่อื่น ๆ หมุนเวียนได้ เป็นการเพิ่มรายได้และได้ปุ๋ยพืชสดบำรุงดิน เช่น ถั่วลิสง ถั่วเหลือง ถั่วเขียว และข้าวโพด เป็นต้น โดยอาศัยน้ำจากบ่อที่ขุดขึ้นมา

พื้นที่ร้อยละ 30 ที่สอง เป็นพื้นที่ขุดบ่อหรือสระน้ำ โดยแหล่งน้ำถือเป็นหัวใจของการเกษตร การขุดบ่อน้ำต้องคำนวณขนาดความกว้าง ยาว ลึก ให้พอดีกับพื้นที่ เพื่อจะได้มีน้ำใช้ตลอด กล่าวคือพื้นที่การเกษตร 1 ไร่ ใช้น้ำประมาณ 1,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี การขุดบ่อควรเริ่มทำในฤดูแล้งหรือต้นฤดูฝนเพื่อจะได้มีน้ำฝนในฤดูเก็บไว้ใช้ได้ทัน บ่อน้ำควรลึก ประมาณ 4 เมตร ดินที่ได้จากการขุดขึ้นมานำมาปรับบริเวณขอบบ่อให้เรียบ สามารถใช้ปลูกพืชได้ เช่น ถั่วเขียว มะพร้าว น้ำหอม มะละกอ ฝรั่ง และพืชผักสวนครัว เป็นต้น แต่ดินอาจจะมีคุณสมบัติไม่ค่อยเหมาะสมต่อการปลูกพืชจึงควรปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุบ้างตามความเหมาะสม น้ำที่กักเก็บภายในบ่อยังใช้เลี้ยงปลาชนิดต่าง ๆ ได้อีก รวมทั้งปลูกพืชน้ำต่าง ๆ ได้ เช่น ผักบุ้ง ผักกะเฉด และสายบัว เป็นต้น

พื้นที่ร้อยละ 30 ที่สาม ใช้ปลูกพืชไร่และพืชสวน พืชไร่เป็นพืชอายุสั้น ควรปลูกแซมพืชสวน เพราะช่วงแรกพืชสวนยังต้นเล็กมีที่ว่างให้ปลูกพืชไร่แซมได้ พืชสวนที่กล่าวถึงนี้ คือ ไม้ผล การเลือกไม้ผลที่จะนำมาปลูกควรให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และสภาพแวดล้อมรวมทั้งตลาดมี

ความต้องการสูง ไม้ผลยืนต้นที่นิยมปลูกกันมากในพื้นที่ภาคกลาง ได้แก่ มะม่วง ขนุน กระท้อน และมะพร้าวน้ำหอม เป็นต้น ในระหว่างแถวของไม้ผลช่วงยังเล็ก สามารถปลูกแซมด้วย ไม้ประดับ พืชสมุนไพร ไม้ใช้สอยบางชนิด (เช่น สะเดา และไม้ไผ่ เป็นต้น) ควรแบ่งพื้นที่ปลูกพืชพวกนี้ไว้บ้าง เพื่อไว้รับประทานในครอบครัว หรือใช้ประโยชน์ต่อไปในภายหน้า

พื้นที่ร้อยละ 10 สุดทำเป็นที่อยู่อาศัย และปลูกสร้างอื่น ๆ เช่น โรงเพาะเห็ด คอกเลี้ยงสัตว์ แปลงไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ใช้สอยบางชนิด เพื่อใช้บ่งชี้ให้กับที่อยู่อาศัย และให้ร่มเงาคลายร้อนกับเกษตรกรรวมไปถึงพื้นที่ที่เป็นถนนหนทางเข้ามายังบ้านพัก

การจัดสรรพื้นที่ แล้วทำการเกษตรกรรมแบบที่กล่าวมาแล้วนั้นเป็นขั้นตอนของการเกษตรแผนใหม่ยังมีขั้นตอนต่อไปอีก คือให้เกษตรกรรายย่อยที่เริ่มทำการเกษตรแบบนี้รวมพลังกันในรูปแบบของกลุ่ม หรือสหกรณ์ ร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดพลังงานขึ้นมาจะได้ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุน หรือพ่อค้าคนกลาง ความร่วมมือ ดังกล่าวเช่น ในด้านการผลิตด้านการตลาด ความเป็นอยู่สวัสดิการ การศึกษา สังคม และศาสนา ทั้งนี้ด้วยความร่วมมือของหน่วยราชการหรือบริษัทเอกชนต่าง ๆ เพื่อให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

เป็นที่น่าสังเกตเป็นอย่างยิ่งว่าสิ่งที่พระองค์ท่านทรงเรียกว่า ทฤษฎี นั้น ผู้ที่ได้อ่านทฤษฎีของพระองค์ท่านจะรู้สึกเหมือนเป็นแนวทางปฏิบัติมากกว่าจะเป็นทฤษฎี และพระองค์ท่านเองได้ระบุไว้ เช่นนั้น นี่เป็นพระราชอัจฉริยภาพของพระองค์ท่านที่ทรงต้องการให้คนนำทฤษฎีนั้นไปใช้ปฏิบัติมากกว่าไปท่องจำ เมื่อนำไปใช้ปฏิบัติแล้วบังเกิดผลจะทราบซึ่งถึงแนวคิดหรือทฤษฎีของพระองค์ ดังนั้น ทฤษฎีนั้นคืออะไรกันแน่ สิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเรียกว่า ทฤษฎี จริง ๆ แล้วเป็นทฤษฎีหรือไม่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน ขอคำนิยามสั้น ๆ ว่า ทฤษฎี คือ คำอธิบายเชิงศาสตร์ที่แสดงเหตุและผลของการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์ (Kaplan, 1964) ทฤษฎีขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ คำอธิบายเกี่ยวกับการยกมาตรฐานการครองชีพของเกษตรกรรายย่อยของประเทศไทยที่มีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของครอบครัวไทย ทฤษฎีดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นถึง การทรัพยากรที่ดิน และน้ำ องค์กรประชาชน และความร่วมมือกับองค์กรภายนอกชุมชนในการพัฒนา

ทฤษฎีใหม่ของพระองค์ชี้ให้เห็นว่าน้ำเป็นปัจจัยสำคัญของเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ถือครองโดยเฉลี่ยประมาณ 10 - 15 ไร่ ให้มีการขุดสระน้ำประมาณร้อยละ 30 ของพื้นที่ที่มีความลึก 4 เมตร เพื่อใช้ในการเกษตร ที่เหลือแบ่งเป็นนาข้าว 5 ไร่ พืชไร่พืชสวน 5 ไร่ และที่อยู่ 2 ไร่ หากดำเนินการตามเกษตรกรจะเพียงพอที่จะเลี้ยงตนเองได้ในระดับประหยัดก่อนในส่วนนี้ถือเป็นทฤษฎีในขั้นที่หนึ่ง แต่การลงทุนขั้นต้นนั้นค่อนข้างสูง เกษตรกรจะต้องได้รับความช่วยเหลือจาก

ภายนอก ได้แก่ ทางราชการ มูลนิธิ และเอกชน ส่วนทฤษฎีในขั้นที่สอง เมื่อเกษตรกรรายย่อยได้พัฒนาถึงขั้นยังชีพและหลุดพ้นจากการดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดเฉพาะครอบครัวไปวันหนึ่ง ๆ แล้ว และผ่านไปหลาย ๆ ปี ผลผลิตและรายได้จะมีเพิ่มขึ้น เกษตรกรจำเป็นจะต้องปรับปรุงตัวเองรวมกลุ่มกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ และร่วมแรงกันในเรื่องต่าง ๆ เช่น

1. การผลิต เช่น พันธุ์พืช เตรียมดินชลประทาน ฯลฯ
2. การตลาด เช่น ลานตากข้าว ยุ้ง เครื่องสีข้าว การจำหน่ายผลผลิต
3. การเป็นอยู่ เช่น กะปิ น้ำปลา อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ ที่ผลิตไม่ได้เอง
4. สวัสดิการ เช่น สาธารณสุข ยารักษาโรค เงินกู้ ฯลฯ
5. การศึกษา เช่น โรงเรียนทุนการศึกษา ฯลฯ
6. สังคม และศาสนา เป็นต้น

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นความจำเป็นของชีวิตประจำวัน แต่ไม่อาจลงทุนลงแรงเพียงลำพังได้ จะต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างเพื่อนบ้าน และของหน่วยราชการ มูลนิธิและเอกชน เมื่อกิจการขั้นที่หนึ่งและขั้นที่สองเติบโตขึ้นจำเป็นจะต้องพัฒนากิจการต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีก โดยติดต่อร่วมมือกับแหล่งเงินทุน หรือธนาคาร และแหล่งพลังงาน หรือบริษัทน้ำมัน หรือเอกชน เพื่อดำเนินกิจการต่าง ๆ เช่น ตั้งและบริหารโรงสี ตั้งและบริหารร้านสหกรณ์ (ข้อ 1 และ 3) ช่วยการลงทุน (ข้อ 1 และ 2) ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต (ข้อ 4, 5 และ 6) เป็นต้น ทั้งนี้ทั้งฝ่ายเกษตรกร และฝ่ายธนาคารกับบริษัทจะได้รับประโยชน์เกษตรกรขายข้าวในราคาสูง ธนาคารกับบริษัทซื้อข้าวในราคาต่ำ เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคในราคาต่ำ เช่น สหกรณ์ ราคาขายส่ง

ปัจจุบันการเกษตรผสมผสาน หรือเกษตรทฤษฎีใหม่แบบประยุกต์หลายพื้นที่ประสบความสำเร็จเลขขั้นที่หนึ่งไปมากแล้ว จึงได้เริ่มทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 ไปบ้าง และได้รับความสำเร็จพอควร จึงทำให้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเกษตรทฤษฎีใหม่ได้พัฒนาและขยายผลไปอย่างรวดเร็วซึ่งเป็นไปตามพระราชปณิธานและพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทฤษฎีเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง (self – sufficient economy theory)

แนวคิดนี้แตกต่างจากปรัชญาของระบบเศรษฐกิจตลาดหรือเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (market economy) ที่ให้ผู้ผลิตฝากความหวังไว้กับกลไกราคาว่า อุปสงค์และอุปทานในตลาด จะทำหน้าที่ของมันอย่างตรงไปตรงมาโดยไม่มีอคติ เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองถือเอาคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ว่า “ตนนั้นแหละเป็นที่พึ่งแห่งตน” เป็นที่ตั้ง

ตามแนวคิดนี้ เห็นว่า คนจำเป็นต้องบริโภค เพราะฉะนั้นพื้นฐานที่สุดของคนก็คือ การผลิต (production) การผลิตจึงเป็นสิ่งจำเป็น และสำคัญที่สุดของคน การค้าการแลกเปลี่ยนหรือการตลาด (marketing) มีความสำคัญเช่นเดียวกันแต่สำคัญเป็นอันดับถัดมา ดังนั้น แนวความคิดนี้ จึงเห็นว่า ก่อนอื่นจะต้องให้เกษตรกรผู้ผลิตพึ่งตนเองให้ได้ ชุมชนต้องพึ่งตนเองให้ได้และท้ายที่สุด สังคมและประเทศจึงจะพึ่งตนเองได้ การพึ่งตนเองนั้นไม่จำเป็นต้องพึ่งตนเองให้ได้ทั้งหมด ร้อยเปอร์เซ็นต์ เกษตรกรอาจเริ่มต้นพึ่งตนเองจาก ร้อยละ 10 เป็น ร้อยละ 20 แล้วค่อย ๆ ขยับระดับ ขึ้นไป

แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ไม่ได้ปฏิเสธเรื่องการค้าหรือการแลกเปลี่ยนในตลาด แต่แนวคิดนี้เห็นว่า หากเกษตรกรเน้นการปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพียงเพราะจูงใจหมายจะนำไปขายเพื่อเอาเงินไปซื้อสินค้ามาบริโภค ในไม่ช้าเกษตรกรก็จะเป็นหนี้เป็นสินหมดความเป็นตัวของตัวเอง และแม้แต่จะรักษาสถาบันครอบครัวของตัวเองเอาไว้ไม่ได้เลยก็ยากที่จะรักษาเอาไว้ได้ สาเหตุก็เพราะว่าราคารับจ่ายการผลิตพืชผลและสิ่งจำเป็นใน การดำรงชีพของเกษตรกร ถูกกำหนดจากกลไกราคาทั้งหมด และค่อนข้างชัดเจนว่าเป็นเพราะโดยทั่วไปราคาของปัจจัยการผลิตจะเพิ่มขึ้นเร็วกว่าราคาของพืชผลของเกษตรกรที่นำออกสู่ตลาด นอกจากนี้เป็นเพราะว่าเกษตรกรก้าวเข้าสู่ขั้นตอนของการค้า การแลกเปลี่ยนในตลาด โดยที่ยังไม่สามารถพึ่งตนเองในเรื่องปากท้องได้ ในทางตรงกันข้ามหากเกษตรกรสามารถทำการผลิตอาหารเอาไว้กินในครอบครัวอย่างพอเพียง เกษตรกรจะเป็นฝ่ายกำหนดต่อตลาดว่าจะนำผลผลิตส่วนที่เหลือจาก การบริโภคอะไรบ้าง และจำนวนเท่าใดออกขายในตลาด ผลผลิตส่วนเกินทั้งหมดที่ออกสู่ตลาดคือ กำไรของเกษตรกร โดยที่ระยะนี้เกษตรกรจะกลายเป็นผู้กำหนด หรือตัวกระทำ (actor) ต่อตลาด

ปรัชญาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองไม่ได้ปฏิเสธลัทธิปัจเจกชนนิยมของเศรษฐกิจตลาด สำนักเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองเน้นการรวมกลุ่มของชาวบ้านในระดับชุมชน หมู่บ้าน และตำบล ในขณะที่เศรษฐศาสตร์กระแสโลกาภิวัตน์ไม่ให้ความสำคัญกับชุมชน หมู่บ้าน แต่ให้ความสำคัญกับการรวมตัวของกลุ่มพ่อค้าและสมาคมอุตสาหกรรมในเมืองมากกว่า การรวมกลุ่มของชาวบ้านที่อยู่ภายใต้การอุปถัมภ์จากหน่วยงานของรัฐและกลุ่มธุรกิจ ทั้งที่เป็นกลุ่มการผลิต

การค้า และการเงิน เช่น สหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ ส่วนใหญ่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากทฤษฎีศาสตร์สำคัญของประเทศเน้นไปที่การผลิตเพื่อการส่งออก กิจกรรมทางเศรษฐกิจเล็ก ๆ ของชาวบ้านจึงแทบจะไม่ได้ได้รับความสนใจจากผู้บริหารประเทศที่จะสร้างเงื่อนไขที่เป็นผลดีต่อธุรกิจของชาวบ้าน

แนวคิดเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเองยอมรับสนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนชาวบ้านที่ปรารถนาจะก้าวพ้นจากระดับการผลิตเพียงเพื่อพออยู่พอกินไปสู่ระดับการแลกเปลี่ยนให้เป็นทั้งเจ้าของทุน และ/หรือผู้ประกอบการทางเศรษฐกิจเอง แนวคิดนี้เสนอว่าวัตถุดิบ แรงงาน ทักษะ ทุน และยุทธศาสตร์ทางธุรกิจ จะต้องอยู่ภายใต้การตัดสินใจด้วยตนเองของสมาชิกชุมชน (self-determination) แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองไม่ได้ปฏิเสธเสรีภาพของเกษตรกรแต่ละคนที่จะเข้าไปซื้อ - ขาย แลกเปลี่ยนสินค้ากับเศรษฐกิจตลาด แต่ การรวมตัวเป็นกลุ่มก้อนของชาวบ้านเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นและจะขาดเสียมิได้ หากชุมชนขาดการรวมตัว เศรษฐกิจตลาดจะทำลายชุมชน แต่ในที่สุดเศรษฐกิจตลาดจะปั่นป่วนเพราะกำลังซื้อของคนในประเทศไม่เพียงพอ ในทางตรงกันข้ามหากชุมชนเข้มแข็ง ชุมชนจะสนับสนุนค้ำจุนระบบเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็งตามไปด้วย เพราะชุมชนมีกำลังซื้ออย่างเพียงพอ

ระบบเศรษฐกิจตลาดเน้นการแข่งขันความมีประสิทธิภาพสูงสุดของการผลิต เพื่อให้ผู้ประกอบการที่แข็งแกร่งที่สุดเท่านั้นสามารถอยู่ในตลาดและรับกำไรเป็นสิ่งที่ตอบแทนไป ส่วนผู้บริโภคความพอใจสูงสุดในการบริโภคเป็นความสำคัญสูงสุด นั่นก็คือแนวคิดของเศรษฐกิจตลาดอยู่ที่วัตถุซึ่งเป็นทั้งกำไรของผู้ประกอบการและความพอใจในการบริโภคของผู้บริโภค คำนึงถึงความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศชาติภายใต้ระบบนี้คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ที่วัดออกมาในรูปมูลค่าของเงินทั้งสิ้น

ระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง ของชุมชนใช้คุณธรรมและวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยเป็นแกนกลางในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังจะ การทำ ความดี ความมีเมตตา การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การมีความสมานฉันท์ เป็นทั้งการประพฤติปฏิบัติทางด้านสังคม และเป็นมิติการทำธุรกิจของชุมชนในเวลาเดียวกัน การทำธุรกิจของภาคเศรษฐกิจ ชุมชนแบบพึ่งตนเองไม่ได้แบ่งแยกความสมเหตุสมผลในการทำธุรกิจออกจากคุณงามความดีและความสมานฉันท์ของชุมชน ในแง่นี้เราอาจเรียกระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองตามคุณลักษณะที่ว่า ระบบเศรษฐกิจที่ถูกกำกับด้วยคุณธรรม (moral economy) ก็ได้ (สังคิต พิริยะรังสรรค์, 2542)

แนวคิดเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธของ อี. เอฟ. ชูเมกเกอร์

อี. เอฟ. ชูเมกเกอร์ (สมบูรณ์ ศุภศิลป์, 2528: 58) ได้กล่าวว่า ท่ามกลางความสับสนอลหม่านทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในโลกแห่งยุคสมัยของเรานี้ ส่วนหนึ่งของต้นเหตุมาจากการยกย่องบูชาลัทธิปัจเจกชนนิยม และลัทธิวัตถุนิยม ซึ่งแผ่ซ่านหลังไหลมาจากตะวันตก มนุษย์ทั่วโลกต่างหลงใหลไขว่คว้าสิ่งทีตนเองยังเอื้อมไม่ถึงอันได้แก่ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งอยู่ในรูปของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติที่สูงขึ้น การลงทุนมากขึ้น มาตรฐานการครองชีพที่สูงขึ้น โดยหลงไปว่าสิ่งเหล่านี้คือจุดมุ่งหมายในชีวิตของตน ขณะเดียวกันวิชาเศรษฐศาสตร์ก็เป็นวิชาหนึ่งที่พยายามนำเอาวิธีการศึกษาแบบวิทยาศาสตร์มาใช้และมีความเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ สามารถตีราคาค่างวดเป็นเงินตราได้โดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ ทั้งสิ้น โดยเฉพาะที่สำคัญที่มีระบบคิดว่ามนุษย์สามารถเอาชนะธรรมชาติได้ เสรีนิยมที่ให้เอกชนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน การอนุญาตให้มีการแข่งขันการค้าขายอย่างเสรีโดยมีกลไกตลาดเป็นตัวช่วยจัดสรรให้ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค ก่อให้เกิดการแข่งขัน การเอารัดเอาเปรียบในสังคมปลาใหญ่กินปลาเล็กมีการสะสมกำไร ซึ่งสรุปได้ว่าระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมนี้ประสิทธิภาพสูงในด้านการผลิตแต่มีประสิทธิภาพต่ำในการกระจายผลผลิต การขยายตัวของระบบทุนนิยมก่อให้เกิดลัทธิบริโภคนิยม ทั้งที่ระบบทุนนิยมเป็นระบบที่ก่อให้เกิดวัฏจักรของการแสวงหากำไรการสะสมทุน การขยายขอบเขตการแสวงหากำไร การผลิตสินค้าที่ก่อให้เกิดความฟุ้งเฟ้อโลกีย์วิสัย ปัญหาที่ตามมาคือความเห็นแก่ตัว ความโลภ ลงทุนน้อยแต่ต้องการผลตอบแทนมาก ทำลายอิสระเสรีภาพ ทั้งนี้มนุษย์ตกเป็นทาสเงินตรา ขยายแม้กระทั่งความดีและศักดิ์ศรี เกิดปฏิปักษ์ต่อกันแม้กระทั่งญาติพี่น้อง เป็นปฏิปักษ์ต่อธรรมชาติและเกิดภาวะความเป็นทาส ซึ่งชูเมกเกอร์ได้มองเห็นปัญหาจากลัทธิปัจเจกชนนิยม ลัทธิวัตถุนิยม หรือ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหญ่ ๆ ที่มีเป้าหมายของชีวิตคือ ความพึงพอใจทางวัตถุ การเพิ่มพูนโภคทรัพย์ การแข่งขัน นั่นคือความโลภ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบหลายด้าน ดังเช่นความผิหว้าง ความขัดข้องใจ ความแปลกแยก ความเบียดเบียนชีวิต ผลที่ตามมาคือ ปัญหาสงคราม การว่างงาน อาชญากรรม ฆ่าตัวตาย การก่อการร้าย การเสพติดยา การทำลายภูมิปัญญา การทำลายความรับผิดชอบ ไร้เมตตาธรรม มีแต่ความรุนแรง ใช้ทุนธรรมชาติไม่ประหยัดและสุดท้ายมนุษย์ก็ตกเป็นทาสในที่สุด

ชูเมกเกอร์ยังได้กล่าวถึงการเกษตรว่า โครงสร้างทางสังคมของการเกษตรกรรมซึ่งได้เคยถูกสร้างขึ้นโดยการใช้องค์กรขนาดใหญ่และการใช้สารเคมีอย่างขนานใหญ่ ไม่อยู่ในวิสัยที่จะทำให้นมนุษย์สัมผัสกับธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตอย่างแท้จริงได้ ที่จริงแล้วมันเกี่ยวพันให้เกิด

แนวโน้มสมัยใหม่ทั้งหลายที่อันตรายที่สุด อันได้แก่ความรุนแรง ความแปลกแยกและ การทำลาย สภาพแวดล้อม เมื่อเป็นเช่นนี้สุขภาพอนามัย ความงดงามและความถาวรย่อมยากที่จะกล่าวถึง

แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ชูเมกเกอร์ ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาโดยใน ด้านการเกษตรและสวนครัว อาจให้ความสนใจในความสมบูรณ์แบบของวิธีการผลิตซึ่งเหมาะสม ในด้านชีววิทยาสร้างความอุดมสมบูรณ์ของดิน การปลูกพืชหลายชนิด แสวงหานโยบายที่จะฟื้นฟู บูรณะวัฒนธรรมชนบท เปิดที่ดินเพื่อการถือครองอย่างมีประโยชน์ให้แก่ประชาชนจำนวนมาก ไม่ว่าจะกระทำแบบเต็มเวลาหรือไม่เต็มเวลา รวมทั้งหันเหการกระทำ ทั้งหมดของเรานที่ดิน โดยมุ่งสู่อุดมคติสามประการ อันได้แก่ สุขภาพอนามัย ความงดงาม และความถาวร ในด้าน อุตสาหกรรมอาจให้ความสนใจในวิวัฒนาการของเทคโนโลยีที่มีศักดิ์ศรีของความเป็นคนเพื่อว่า ประชาชนจะได้มีโอกาสสนุกสนานในขณะทำงาน อาจให้ความสนใจในรูปแบบใหม่ของการร่วม หุ่นระหว่างฝ่ายจัดการกับฝ่ายลูกจ้าง แม้แต่รูปแบบที่เป็นกรรมสิทธิ์ร่วมกัน ส่งเสริมสังคมการเรียนรู้โดยเรียนรู้ว่าจะดำรงชีวิตอย่างสันติได้อย่างไร ไม่เพียงแต่กับเพื่อนมนุษย์ของเราแต่กับธรรมชาติ ด้วย การแสวงหาปัญญาโดยการปลดปล่อยตัวเราเองจากความโลภและความริษยาให้มีการอยู่ดีกินดี มากที่สุด โดยการบริโภคให้น้อยที่สุด มีการผลิตโดยอาศัยทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อสนอง ความต้องการในท้องถิ่น ยึดความรักและอธิษฐาน คำนี้ถึงการอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างมาก การแสวง หาจำต้องอาศัยการพัฒนาสายกลางทางด้านประยุกต์-วิทยาอย่างทรงสำนึกและอย่างมีระบบ ประยุกต์วิทยาชั้นกลาง ให้ความสำคัญของความเล็ก (smallness) ส่งเสริมการผลิตโดยมวลชนแทนที่จะเป็นการผลิตขนาดใหญ่และการกระจายอำนาจออกไปจากศูนย์กลาง (Schumacker, 1973: 25-156)

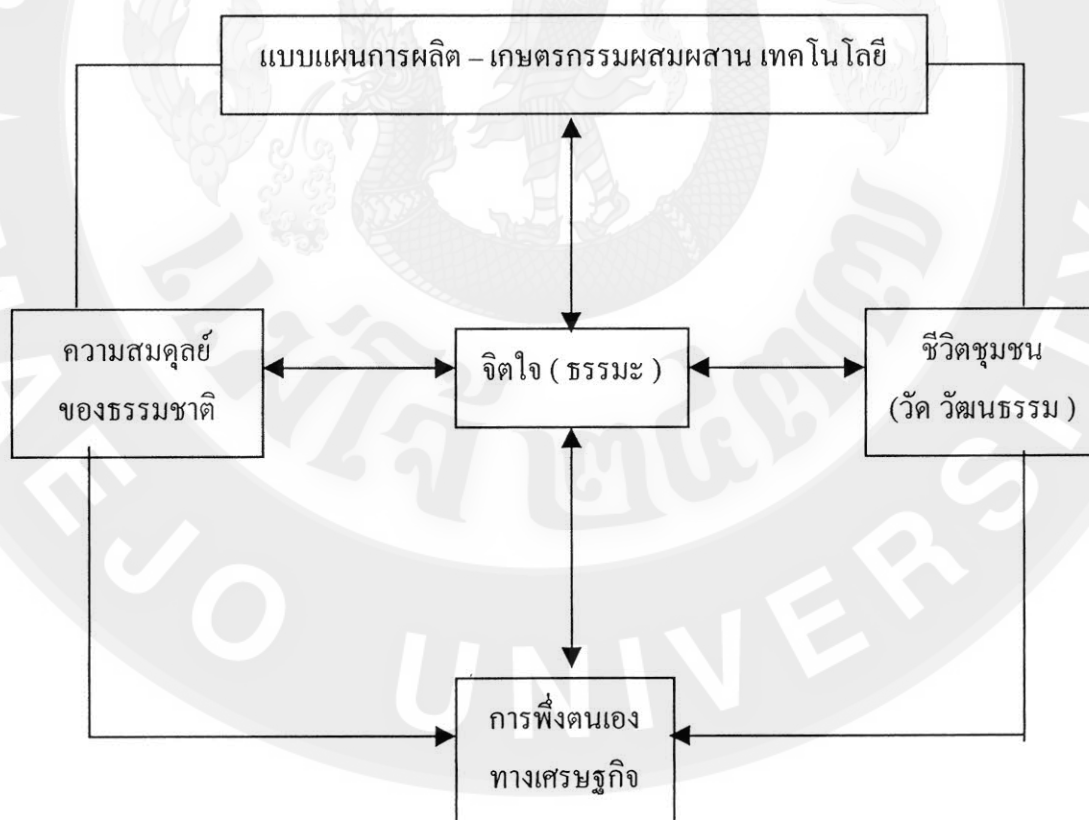
แนวคิดพุทธเกษตร

ประเทศไทยได้นำระบบเกษตรกรรมสมัยใหม่มาใช้ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ซึ่งระบบเกษตรกรรมดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายประการ ดัง ประเวศ วะสี (2530: 12-14) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจจากทำเพื่อกินอยู่โดยพึ่ง ตนเองได้มาเป็นทำการค้าขายกับฝรั่งนี้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่ชีวิตและสังคมมนุษย์เหลือ คณานับ ซึ่งจะเห็นอิทธิพลปัจจัยตาแห่งทุกข์ สมุทัย ของสังคมอย่างน้อย 8 ขั้นตอน คือ (1) ระบบใหม่นี้กระตุ้นกิเลสและความโลภ (2) ชีวิตเปลี่ยนจากนุมนวลเยือกเย็นเชื่อมสัมพันธ์ มาเป็นกระแทกกระทั้นรุนแรงและโดดเดี่ยว (3) ดินเสื่อมคุณภาพ (4) ต้องลงทุนสูง (5) ผลผลิตขาย ได้ราคาต่ำ เพราะขึ้นอยู่กับการต้องการของตลาดโลก (6) เป็นธุรกิจที่ขาดทุน (7) เป็นหนี้ทำให้เสีย

กรรมสิทธิ์ในที่ดิน และ (8) ต้องทำงานหนักมากขึ้น สุดท้ายเศรษฐกิจล้มละลาย ฟังตนเองไม่ได้ ธรรมชาติแวดล้อมถูกทำลาย

ประเวศ วะสี (2530: 19) ได้กล่าวถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ การไม่ทอดทิ้งฐานของสังคมไทย 2 อย่างคือ (1) ชาวไร่ชาวนาซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ และ (2) พระพุทธศาสนา ทั้งนี้ ประเวศ วะสี ได้เห็นว่า การพัฒนาที่แล้่วมาทำโดยทอดทิ้งและ คุกคามชาวไร่ชาวนาและทอดทิ้งพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาชีวิตและสังคมไทยมาช้านาน พระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต

ประเวศ วะสี (2530: 33-35) ยังได้เสนอว่า ชุมชนชนบทที่จะฟังตนเองทางเศรษฐกิจได้จะต้องมีองค์ประกอบ 5 อย่าง หรือ เบญจขันธ์ของชุมชนเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ดังภาพ

ภาพ 1 เบญจขันธ์ของชุมชน

ที่มา: ประเวศ วะสี (2530: 33)

1. จิตใจที่มีธรรมะ มีความขยันหมั่นเพียร ไม่กลัวลำบาก ไม่โลภมาก มีสันโดษธรรม ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย จะกำหนดแบบแผนการผลิต และทำให้เกิดสมดุลทางเศรษฐกิจ
2. แบบแผนการผลิต เป็นแบบแผนการผลิตเพื่อกินเอง ใช้เอง ทำให้ต้องทำหลายอย่างเป็นเกษตรกรรมผสมผสาน ซึ่งทำให้มีกินมีใช้ครบ และธรรมชาติแวดล้อม มีความสมดุล
3. ความสมดุลของธรรมชาติแวดล้อมเกิดขึ้นเพราะแบบแผนการผลิตที่คำนึงถึงความสมดุลของธรรมชาติแวดล้อมและขึ้นกับจิตใจมนุษย์ที่ไม่โลภมากและการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ
4. การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ การผลิตเพื่อกินเอง ใช้เอง ความสมดุลของธรรมชาติแวดล้อมกับพฤติกรรมไม่ฟุ่มเฟือยทำให้เศรษฐกิจสมดุล มีเวลา และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม
5. ชีวิตชุมชน ระบบชีวิตมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมใกล้ชิด มีอาหารการกินเหลือเฟือ มีเวลาที่จะช่วยเหลือสังสรรค์กัน จึงเกิดเป็นวัฒนธรรมของชุมชนขึ้น คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีการช่วยเหลือกัน มีสถาบันครอบครัวที่มั่นคงมีการนับถือผู้เฒ่าผู้แก่ มีวัดเป็นสถาบันของชุมชนที่ช่วยพัฒนาจิตใจ เป็นศูนย์กลางของการศึกษา การสาธารณสุข ทางศิลปวัฒนธรรมเป็นสถาบันสังคมสงเคราะห์ และเป็นเครื่องช่วยให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ

วิถีชีวิตเกษตรกรรมชนิดนี้ จึงเรียกว่า พุทธเกษตรกรรม ซึ่งมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. มุ่งเน้นความเจริญงอกงามของชีวิตด้านใน ไม่เน้นความมั่งคั่ง ทางวัตถุ
2. ร่วมมือกับธรรมชาติ อาศัยสมดุลในระบบนิเวศน์
3. ไม่ใช่ทุน เน้นแรงงานและทรัพยากรท้องถิ่นที่หาง่าย
4. ใช้เนื้อที่พอประมาณ ไม่ใหญ่โตจนต้องพึ่งพิงเครื่องจักร หรือจ้างคนมาดูแล

ลักษณะดังกล่าวล้วนสรุปรวบยอดที่หลักการสุดท้ายคือ การพึ่งตนเองในเบื้องต้นคือการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ สามารถยังชีพได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงของตนเอง ไม่ฝืดเคืองยากไร้หรือเป็นหนี้ ขั้นตอนต่อมาคือการพึ่งตนเองทางสติปัญญา สามารถที่จะดำเนินชีวิตโดยอาศัยวิจารณ์ญาณของตนเองอย่างถูกต้องตามความเป็นจริงไม่ถูกผู้อื่นครอบงำ มิได้กำหนดหรือมีชีวิตขึ้นอยู่กับวัตถุธรรมแต่ฝ่ายเดียว หากแต่สามารถมีความสุขจากภาวะภายในนี้ ไม่เพียงแต่จะเป็นเกษตรกรรมที่เป็นสัมมาปฏิบัติ หากยังเป็นเป้าหมายสูงสุดของพุทธเกษตรกรรมเลยทีเดียว

มาชาโนบุ ฟูกุโอกะ (ฟูกุโอกะ, 2530: บทนำ) ได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาระบบมวลในโลกนี้จะต้องกลับสู่ธรรมชาติ ที่หมายถึงการรวมพระเจ้า ธรรมชาติและมนุษย์เข้าเป็น

หนึ่งเดียวอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่มีมนุษย์ได้แยกทั้งสามสิ่งออกจากกัน โดยมีหลักการคือ การทำเกษตรกรรมแบบ “อกรรม” ซึ่งหมายถึงการยุติการเกษตรกรรมที่แทรกแซงธรรมชาติ และเอาตัวเองเป็นศูนย์กลางอย่างสิ้นเชิง มาเป็นเกษตรกรรมตามแนวทางใหม่ที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ ดังที่มาชาโนบุ ฟูกูโอกะ ผู้ค้นพบเกษตรกรรมธรรมชาติ ได้กล่าวว่าเป้าหมายสูงสุดของเกษตรกรรมมิใช่การเพาะปลูกพืชผล แต่คือการบ่มเพาะความสมบูรณ์แห่งความเป็นมนุษย์

แนวคิดเครือข่ายการเรียนรู้

เสรี พงศ์พิศ (2532: บทนำ) ได้นิยามของเครือข่ายคือ การรวมกลุ่มของบุคคลในชุมชน บุคคลระหว่างชุมชนกับชุมชน กลุ่มกับกลุ่ม ชุมชนกับชุมชน โดยมีหลักยึดตามขอบเขตของพื้นที่ ประเด็นเนื้อหาและสถานภาพทางสังคม นอกจากนี้ เสรี พงศ์พิศ (2532: บทนำ) ยังให้นิยามของกระบวนการเรียนรู้คือ กระบวนการอันมีรากฐานอยู่ที่ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งไม่ได้แยกแยะระหว่างการเรียนรู้กับวิถีชีวิต การรู้และการปฏิบัติ เนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้เป็นหนึ่งเดียว กระบวนการดังกล่าวเกิดจากท้องถิ่นเหมาะสมกับท้องถิ่นช่วยให้บุคคลและชุมชนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ องค์ประกอบสำคัญคือภูมิปัญญาพื้นบ้าน การปฏิบัติแบบอย่างของผู้รู้ การอบรมสั่งสอนในบริบทสังคม คมนาคม และการติดต่อที่สะดวกยิ่งขึ้น ทำให้การไปมาหาสู่ การดูงาน การร่วมกันทำข้ามเขตแดนของชุมชน อำเภอ จังหวัดและภาคเป็นไปได้ง่าย เนื้อหาและวิธีการหลายอย่างในกระบวนการนี้ถูกปรับเช่นเดียวกัน เกณฑ์การปรับคือความต้องการ และสภาพการณ์ที่เป็นจริงของชาวบ้านในท้องถิ่นแต่ละแห่ง เพื่อจุดมุ่งหมายของการพึ่งตนเองและพึ่งพากันและกันอย่างมีศักดิ์ศรี

ชูเกียรติ ลิสุวรรณ (2535: 10) พบว่าระบบการเรียนรู้ในท้องถิ่นชนบทภาคเหนือ ที่มีมาแต่เดิมเป็นระบบการถ่ายทอดความรู้ที่มีสืบทอดต่อกันมา ทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษาเป็นทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เหตุผลทางด้านทรัพยากรและสภาพการดำรงชีวิตในท้องถิ่นเป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการเลือกเรียนวิชาของคนในท้องถิ่น ความสำเร็จของบรรพบุรุษที่ผ่านมาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การถ่ายทอดความรู้ในครอบครัวมีการสืบทอดกันมา ปัจจัยหรือข้อจำกัดทางด้านการคมนาคมติดต่อของท้องถิ่นสมัยนั้น เป็นสาเหตุที่ประชาชนเลือกใช้วิธีการเรียนรู้ในชุมชนแทนการส่งลูกหลานไปเรียนที่ไกล ๆ โดยระบบการเรียนรู้ในท้องถิ่น เริ่มจากการถ่ายทอดความรู้กันภายในครอบครัว อาศัยสื่อต่าง ๆ ที่สามารถแสวงหาได้ในท้องถิ่นเป็นสื่อการสอน กระบวนการถ่ายทอดความรู้ใช้วิธีการสอนและปฏิบัติจริงไปพร้อมกัน ผู้สอนคือผู้ใหญ่ในครัวเรือนที่มีประสบการณ์ในเนื้อหาวิชาที่ต้องการถ่ายทอด ผู้เรียนคือลูกหลานหรือเครือญาติที่ต้องการได้รับ

ความสำเร็จในอาชีพบรรพบุรุษ การถ่ายทอดความรู้ในครอบครัวนี้จะเกิดขึ้นตลอดเวลา ผู้เรียนเมื่อชำนาญแล้วจะกลายเป็นผู้สอนในรุ่นหลัง ๆ ต่อไป

หน้าที่ของหน่วยการผลิต และการวางแผนการผลิต

ผลิตภัณฑ์ สามารถที่จะแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท (1) สินค้า เช่น สบู่ ยา สัตว์ปีก ข้าว ผัก ผลไม้ และ (2) บริการ หรือสิ่งที่ไม่สามารถจับต้องได้แต่สามารถสัมผัสได้จากความรู้สึก และการมองเห็น เช่น การให้บริการของสถานเอนามัย การบริการส่งจดหมาย โทรเลข และพัสดุของการสื่อสารแห่งประเทศไทย

หลักการ และองค์ประกอบของการจัดการการผลิต

หลักการของการจัดการการผลิต คือ การจัดการกระบวนการแปรสภาพทรัพยากรต่าง ๆ เช่น ที่ดิน แรงงาน วัตถุดิบ เงินทุนให้เป็นสินค้าและบริการ สำหรับการบริการสามารถกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า “การบริการสามารถที่จะเป็นได้ทั้งสินค้าหลัก และเป็นสินค้าที่เป็นส่วนเสริมในการขาย”

หน้าที่ของหน่วยการผลิต (เชิสรไชย จิตต์แจ้ง, 2542: 112-114)

ในการผลิตของแต่ละองค์การ หรือในแต่ละหมู่บ้านย่อมต้องมีการแบ่งหน้าที่ของแต่ละคนภายในองค์กร เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบและสะดวกต่อการดำเนินการ ซึ่งหน้าที่สำคัญ of หน่วยการผลิตนั้น แบ่งออกได้ ดังนี้

1. หน้าที่ด้านวิศวกรรม เป็นหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดว่าจะทำการผลิต สินค้าที่เราต้องการด้วยวิธีอย่างไร จะใช้อะไรเป็นวัตถุดิบ ด้วยกระบวนการผลิตแบบไหน ใช้เครื่องจักรและกำลังการผลิตเท่าไร เพื่อให้ได้ผลผลิตออกมาตามที่กำหนดไว้
2. หน้าที่การวางแผน และควบคุมการผลิต หน้าที่ของหน่วยงานนี้จะเกี่ยวข้องกับการกำหนดว่าในการผลิตสินค้าหนึ่งอย่าง ต้องมีการใช้วัตถุดิบเท่าไรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ สูงสุด และช่วยลดต้นทุนการผลิตด้วย
3. หน้าที่การควบคุมสินค้าคงเหลือ เป็นหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมให้วัสดุที่เกี่ยวข้องกับการผลิตมีจำนวนเพียงพอตลอดในช่วงระยะเวลาที่ผลิต แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า

จะต้องมีการจัดหาวัตถุดิบมาในปริมาณที่มากเกินความต้องการ เพียงแต่การจัดหาที่ดีต้องเป็น การจัดหาวัตถุดิบในปริมาณที่สามารถรองรับการสูญเสียของวัสดุในระหว่างการผลิตได้

4. หน้าที่การจัดซื้อจัดหา เป็นหน้าที่ที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการผลิต และสัมพันธ์ กับหน้าที่การวางแผน และหน้าที่ด้านวิศวกรรม เพราะว่าถ้าฝ่ายผลิตได้วัสดุที่ไม่ดีพอ หรือราคา แพงเกินไปก็จะกระทบต่อการดำเนินการเป็นอย่างมาก ผู้จัดซื้อต้องคำนึงสิ่งต่อไปนี้ (1) ระดับ คุณภาพของวัสดุ (2) แหล่งของวัสดุที่ต้องการสั่งซื้อ (3) ราคาของวัตถุดิบ และ (4) มาตรฐานการ ตรวจสอบวัตถุดิบ

5. หน้าที่การควบคุมคุณภาพ หลังจากสิ้นสุดขั้นตอนของการผลิตแล้วการตรวจสอบ คุณภาพก็เป็นขั้นตอนที่จำเป็นอย่างมาก เพราะว่าการที่สินค้านั้นจะสามารถแข่งขันกับสินค้า ชนิดเดียวกันจากที่อื่นได้นั้น คุณภาพจะถูกหยิบยกเป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจ ดังนั้น การควบคุม คุณภาพให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้จึงเป็นเรื่องสำคัญ

การวางแผนการผลิต และปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการผลิต

ในการวางแผนการผลิตนั้นมียุคประกอบที่สำคัญอยู่ 5 ประการที่ผู้ผลิตจำเป็นต้อง ให้ความสนใจ (กึ่งพร ทองใบ, 2542: 149-159) ดังนี้

1. การวางแผนผลิตภัณฑ์ การวางแผนผลิตภัณฑ์เป็นการเตรียมข้อมูล และ รายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ที่ต้องการจะอาศัยการเก็บรวบรวม และวิเคราะห์ความต้องการ ของผู้บริโภค ผู้ขายและผู้ผลิต ซึ่งต้องคำนึงถึงลักษณะที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ 3 ประการดังนี้

1.1 ระดับคุณภาพ คือลักษณะเฉพาะในทางเทคนิคของผลิตภัณฑ์ที่มาจาก กระบวนการผลิตที่ทำให้ผลิตภัณฑ์มีจุดเด่นในตัวเองได้แก่ คุณภาพของวัตถุดิบ คุณภาพของ การออกแบบรูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์

1.2 ความเชื่อถือได้ของผลิตภัณฑ์ คือ ระดับความสามารถของผลิตภัณฑ์ที่จะ ให้ผลต่อผู้ใช้ตามที่ผู้ออกแบบได้กำหนดไว้

1.3 ต้นทุนการผลิต คือ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดจากการผลิตผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีทั้ง ต้นทุนที่คงที่ และต้นทุนที่ผันแปร ทั้งนี้ต้นทุนจะสัมพันธ์กับคุณภาพ และความเชื่อถือได้ของผลิต ภัณฑ์ที่ได้ถูกกำหนดไว้ เพราะถ้าได้มีการกำหนดทั้งสองสิ่งนี้ไว้สูง ต้นทุนการผลิตก็ต้องสูงตามไป ด้วย

การประยุกต์ใช้สำหรับธุรกิจบริการ ในที่นี้คือการวางแผนการให้บริการที่เป็น เอกลักษณะเฉพาะไม่ซ้ำแบบใคร และตอบสนองหรือดึงดูดผู้มาใช้บริการ

ขั้นตอนการวางแผนผลิตภัณฑ์เป็นสิ่งที่ผู้ผลิตต้องคำนึงถึงเพราะหากว่า ผู้ผลิตขาดการวางแผนผลิตภัณฑ์สินค้าที่ถูกผลิตออกมา อาจจะไม่สามารถตอบสนองกับความต้องการของลูกค้า และจะทำให้เกิดความสูญเสียขึ้นภายหลังอีกด้วย ขั้นตอนต่าง ๆ นี้ประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ การวิจัยผลิตภัณฑ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ขั้นต้น การออกแบบขั้นสุดท้าย การทดลองผลิต การทดสอบตลาด และการผลิตจำนวนมาก

2. การวางแผนทำเลที่ตั้ง ทำเลที่ตั้งของธุรกิจเปรียบเสมือนจุดยุทธศาสตร์ขององค์กร ธุรกิจไม่ว่าจะกล่าวถึงทั้งในด้านการดำเนินธุรกิจทั่วไป การผลิต หรือการบริหาร

ในหัวข้อของการหาทำเลที่ตั้งของธุรกิจชุมชนนี้จะขอกล่าวแต่เพียงว่าสมาชิกในแต่ละชุมชนนั้นต้องหาจุดเด่นของท้องถิ่นตนเองว่ามีความสามารถที่จะทำผลิตภัณฑ์อะไรได้บ้าง หรือมีทรัพยากรในท้องถิ่นอะไรที่สามารถนำมาผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าได้

การประยุกต์ใช้สำหรับธุรกิจบริการ เช่น ตำแหน่งของร้านค้าควรที่จะอยู่ใกล้แหล่งชุมชน เพื่อความสะดวกของการเดินทาง หรือที่ตั้งของที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขก็ควรจะต้องอยู่ในทำเลที่สะดวกต่อการเดินทางไปใช้บริการของประชาชน

ความสำคัญของการทำเลที่ตั้ง นั้นจะส่งผลที่สำคัญต่อสิ่งต่อไปนี้

2.1 การออกแบบระบบการผลิต ในจุดนี้ทำเลที่ตั้งจะมีอิทธิพลต่อการกำหนดแผนผังของสายการผลิต การออกแบบโครงสร้างองค์กร การจัดหาคนงานมาทำการผลิต การจัดซื้อ จัดหาวัตถุดิบ การควบคุมการผลิต เป็นต้น

2.2 การดำเนินงานการผลิต ทำเลที่ตั้งธุรกิจมีผลกระทบต่อรายได้ และต้นทุนที่จะเกิดขึ้นในสายการผลิตเป็นอย่างมาก เช่น หากทำเลของโรงงานตั้งอยู่ไกล และห่างไกล วัตถุดิบก็ต้องเสียค่าขนส่งทั้งวัตถุดิบ และสินค้าที่ผลิตเสร็จ ส่งผลให้ราคาสินค้าแพงกว่าผู้ผลิตรายอื่น

ปัจจัยที่ต้องคำนึงในการพิจารณาหาทำเลที่ตั้ง มีดังนี้ ตลาดแรงงานที่สามารถหาได้ง่าย ทัศนคติของชุมชน ความพร้อมของสาธารณูปโภค สิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น อากาศ น้ำ เสียง ต้นทุนการขนส่งผลิตภัณฑ์ไปสู่ตลาด และต้นทุนการขนส่งวัตถุดิบ

3. การวางแผนกำลังการผลิตกำลังการผลิต หมายถึง ความสามารถของเครื่องจักร และพนักงาน หรือระบบการผลิตที่สามารถผลิตสินค้าได้จำนวนหนึ่งในระยะเวลาที่กำหนด หรือต่อหนึ่งหน่วยเวลา

การวางแผนกำลังการผลิต หมายถึง การกำหนดกำลังการผลิตขึ้นล่วงหน้าเพื่อเตรียมกำลังการผลิตให้สามารถทำการผลิตได้ตามอัตราที่แต่ละหน่วยธุรกิจได้กำหนดไว้ในแผนการดำเนินงาน นอกจากนี้การวางแผนกำลังการผลิตนี้จะมีบทบาทอย่างยิ่งในการกำหนดตารางการผลิตและการเตรียมกำลังการผลิต ซึ่งอาจจะหมายถึงการจัดซื้อและการหาแรงงานให้มากพอต่อการผลิตครั้งหนึ่ง ๆ

ปัจจัยที่สำคัญต่อการวางแผนกำลังการผลิต

3.1 อุปกรณ์ หรือความต้องการในตัวสินค้าที่ผลิต การใช้อุปสงค์เป็นแนวทางในการกำหนดกำลังการผลิตสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 แบบดังนี้

แบบที่หนึ่ง คือ การกำหนดให้มีกำลังการผลิตในระดับความต้องการสินค้าสูงสุด เพื่อให้มีกำลังการผลิตเพียงพอที่จะผลิตสินค้า และตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในปริมาณสูงสุด แต่ในแบบนี้จะมีข้อเสียคือจะมีกำลังการผลิตเหลือเมื่อความต้องการสินค้ามีปริมาณน้อย

แบบที่สอง คือ การกำหนดให้กำลังการผลิตอยู่ในระดับความต้องการเฉลี่ย เพื่อให้คนงานและเครื่องจักรถูกใช้งานได้อย่างสม่ำเสมอ ระดับการผลิตก็จะถูกกำหนดให้คงที่ต่อการตอบสนองความต้องการที่ระดับเฉลี่ย แต่มีข้อเสียคือ ต้องมีการเก็บสินค้าคงเหลือไว้เผื่อขาด

แบบที่สาม คือ การกำหนดให้มีกำลังการผลิตในระดับความต้องการสินค้าต่ำสุด ในรูปแบบนี้กำลังการผลิตจะกำหนดไว้ระดับต่ำสุดเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่จำนวนที่น้อยสุด แต่ข้อเสียของรูปแบบนี้คือ เมื่อสินค้ามีความต้องการสูงในตลาด กำลังการผลิตแบบนี้จะไม่สามารถตอบสนองความต้องการสินค้าได้เพียงพอทำให้เกิดผลเสียมากกว่าการกำหนดกำลังการผลิตไว้ในระดับสูง

3.2 ระยะเวลาเงินทุน และนโยบายของการผลิต ในการกำหนดกำลังการผลิตนั้นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับอุปกรณ์ของสินค้าก็คือ ปริมาณเงินทุนที่เพียงพอต่อการวางแผนการผลิตในระดับที่เหมาะสมรวมทั้งระยะเวลาที่กำหนดให้กำลังการผลิตสามารถตอบสนองต่อความต้องการสินค้าในระยะสั้นและระยะยาว นอกจากนี้แล้ว ในนโยบายของกิจการหรือกลุ่มชุมชนที่มีการรวมตัวกันเพื่อผลิตสินค้าก็มี ความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน

3. 3 ความสัมพันธ์ของอุปสงค์ กำลังการผลิต และทำเลที่ตั้ง เนื่องจากทำเลที่ตั้งมีส่วนสำคัญอย่างมากในการผลิต โดยเฉพาะในด้านความสัมพันธ์ต่อกำลังการผลิตและอุปสงค์ เพราะทำเลที่ตั้งของธุรกิจมีส่วนช่วยอย่างมากใน การเข้าถึงสินค้าของผู้บริโภค ดังนั้นเมื่อทำเลที่ตั้งมีส่วนเอื้อประโยชน์ต่อการเข้าถึงผู้บริโภคแล้ว การกำหนดกำลังการผลิตให้สอดคล้องกับอุปสงค์และทำเลที่ตั้ง ก็เป็นเรื่องที่ควรจะต้องทำควบคู่กันไปด้วย

ในรูปแบบของธุรกิจชุมชนนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการใช้กำลังคน วัตถุดิบ และอุปกรณ์ที่สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่นนั้น ๆ ดังนั้นการที่จะวางแผนเรื่องกำลังการผลิตนั้นจะไม่ค่อยยุ่งยาก แต่จะต้องคำนึงความต้องการของสินค้าในตลาด กำลังคน จำนวนวัตถุดิบ และระยะเวลาการผลิตเป็นสำคัญ เพื่อให้สามารถผลิตสินค้าได้ทันต่อความต้องการของตลาด หรือเพื่อไม่ให้มีสินค้าคงเหลือค้างจากการขายมากเกินไป

ในการวางแผนกำลังการผลิตของธุรกิจชุมชนนั้นจะต้องเข้าใจกรรมวิธีการผลิตของแต่ละขั้นตอนเสียก่อนเพื่อให้รู้ว่าจะต้องใช้เวลา วัตถุดิบ และกำลังคนในแต่ละขั้นตอนเท่าไร จากนั้นก็นำข้อมูลความต้องการสินค้าของผู้บริโภคมาร่วมในการพิจารณาวางแผนกำลังการผลิตควบคู่กันไปด้วย

4. การวางแผนการจัดซื้อ และการบริการสินค้าคงเหลือ การจัดซื้อ หมายถึงกระบวนการจัดหาสินค้าและบริการจากภายนอก โดยทำการติดต่อ ประเมินและตัดสินใจเลือก ผู้ขายที่ดีที่สุดในด้านราคา การส่งมอบสินค้า และบริการ

การจัดซื้อมีความสำคัญต่อการผลิต ดังนี้

มีผลต่อต้นทุนและกำไรของผลิตภัณฑ์ สำหรับการจัดซื้อสินค้าที่ ต้นทุนต่ำแต่คุณภาพสูง

มีผลต่อคุณภาพของผลผลิต สำหรับการจัดซื้อปัจจัยการผลิตที่ได้มาตรฐาน

มีผลต่อราคาผลิตภัณฑ์ เพราะเมื่อต้นทุนของปัจจัยของการผลิตต่ำจะส่งผลให้สามารถกำหนดราคาที่สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ต่ำกว่า

มีผลต่อประสิทธิภาพการผลิต เพราะได้วัตถุดิบที่มีมาตรฐาน และคุณภาพสูง

มีผลต่อความสามารถในการแข่งขัน เพราะเมื่อผลผลิตของกิจการมีคุณภาพสูง ราคาต่ำ และการส่งมอบตรงเวลาทำให้กิจการนั้นเกิดความได้เปรียบในการแข่งขันกับคู่แข่งในธุรกิจประเภทเดียวกัน

4.1 การวางแผนการสั่งซื้อ มีดังนี้

- 4.1.1 ต้องสำรวจความต้องการวัสดุ และระยะเวลาที่จะต้องมีการใช้ให้แน่นอน
- 4.1.2 กำหนดรายละเอียด และคุณลักษณะของวัสดุให้ถูกต้องรัดกุม
- 4.1.3 วางแผนการสืบราคาของผู้ขายหลายรายเพื่อเปรียบเทียบสินค้าทั้งในด้านคุณภาพ และราคา

4.1.4 วางแผนการสั่งซื้อในปริมาณที่พอเหมาะไม่มากเกินไป เพื่อต้องการซื้อในที่ราคาต่ำ และไม่บ่อยเกินไปจนไม่มีวัตถุดิบคงค้างในคลังสินค้า

วิธีการจัดซื้อ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

สั่งซื้อสินค้า

ติดตามเรื่อง

ตรวจสอบใบกำกับสินค้า

ตรวจรับสินค้า ถ้าสินค้าไม่ตรงตามเกณฑ์ก็ต้องโต้แย้ง และส่งคืนวัสดุ

ปิดคำสั่งซื้อ

รวบรวม และจัดเก็บเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสั่งซื้อ

ในธุรกิจระดับชุมชนที่ชาวบ้านมีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตสินค้าพื้นบ้านที่เน้นการใช้วัตถุดิบ หรือทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเองย่อมต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดซื้อวัตถุดิบ ไม่ว่าจะเป็นร้านค้าในท้องถิ่นหรือต่างถิ่น ดังนั้นการนำหลักการการจัดซื้อที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นมาประยุกต์ใช้ในธุรกิจชุมชนก็จะช่วยเพิ่มศักยภาพ และประสิทธิภาพให้กับธุรกิจด้วย นอกจากนี้เมื่อมีการจัดซื้อและการผลิต แล้วก็มีการบริหารสินค้าคงเหลือที่เป็นทั้งในรูปวัตถุดิบ และสินค้าสำเร็จรูปเพื่อประกอบการจำหน่ายซึ่งจะกล่าวถึงในส่วนต่อไป

4.2 การบริหารสินค้าคงเหลือ สินค้าคงเหลือ (inventory) คือ วัสดุและสินค้าต่าง ๆ ที่ถูกจัดเก็บไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน สินค้าคงเหลือแบ่งได้เป็น 4 ประเภทดังนี้

4.2.1 สินค้าคงเหลือที่เป็นวัตถุดิบ (raw inventory) ซึ่งจะรวมทั้งส่วนที่ต้องนำมาแปรรูป และ ส่วนที่เป็นชิ้นส่วนที่พร้อมนำมาประกอบได้ทันที

4.2.2 สินค้าคงเหลือที่อยู่ระหว่างกระบวนการผลิต (work-in-process inventory)

4.2.3 สินค้าคงเหลือสำเร็จรูป (finished inventory)

4.2.4 สินค้าคงเหลือประเภทวัสดุสิ้นเปลือง (supplied inventory) คือวัสดุ ที่ต้องใช้หมดไปในการผลิต เช่น น้ำมันหล่อลื่นกระดาษ

สาเหตุที่จำเป็นต้องมีสินค้าคงเหลือ ได้แก่ ความไม่แน่นอนของความต้องการใช้สินค้าคงเหลือ เพื่อให้มีสินค้าเพียงพอที่จะขายได้ตลอดแม้ในช่วงที่มีการผลิตไม่ต่อเนื่อง ความไม่แน่นอนของผู้ส่งสินค้า หรือความล่าช้าในการส่งสินค้า เพื่อให้การผลิตดำเนินไปอย่างราบรื่น และเพื่อการเก็บกำไร

หลักการบริหารสินค้าคงเหลือ มีหลักที่สำคัญอยู่ 2 ประการดังนี้

หลักการกำหนดขนาดการสั่งซื้อหรือสั่งผลิต ที่มีค่าใช้จ่ายรวมต่ำสุด หมายถึง หลักการที่กำหนดว่าในการสั่งซื้อครั้งหนึ่งจะมีการกำหนดจำนวนของสินค้าที่จะมีการสั่งซื้อ หรือสั่งผลิต ณ จำนวนเท่าไรแล้วจะมีค่าใช้จ่ายต่ำที่สุด

หลักการกำหนดจุดสั่งซื้อ หรือสั่งผลิต หมายถึง หลักการที่กำหนดว่า ณ ที่เวลา เมื่อไรจะต้องมีการสั่งซื้อ หรือสั่งผลิต เพื่อจะได้ไม่ต้องนำเงินมาลงทุนกับสินค้า หรือวัตถุดิบยังไม่จำเป็น หรือยังไม่รีบที่จะใช้นานเกินไป แต่ก็ต้องมีการบริหารเวลาในการสั่ง และการส่งสินค้าให้พอเหมาะ ไม่เช่นนั้นก็จะอาจจะมีช่วงเวลาที่ทำให้เกิดขาดสินค้าไม่พอผลิตหรือจำหน่ายได้

สำหรับธุรกิจชุมชนก็ต้องมีการพิจารณาเรื่องการบริหารสินค้าคงเหลือหรือวัตถุดิบที่จะใช้ในการผลิตให้เหมาะสมเพื่อเป็นการลดต้นทุนค่าใช้จ่าย และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

5. การประเมินต้นทุนการผลิต ต้นทุนการผลิตสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วนดังนี้

5.1 ต้นทุนวัตถุดิบทางตรง สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

5.1.1 วัตถุดิบทางตรง เป็นวัตถุดิบหลักที่ใช้ในการผลิตสินค้า 1 หน่วย

5.1.2 วัตถุดิบทางอ้อม เป็นวัตถุดิบที่เป็นส่วนประกอบในการผลิต แต่ยากที่จะสามารถบอกได้ว่าใช้ไปเป็นปริมาณเท่าไรในการผลิตสินค้า 1 หน่วย

5.2 ต้นทุนแรงงานทางตรง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

5.2.1 แรงงานทางตรง คือ แรงงานของพนักงานที่ใช้ในการผลิตสินค้านำรวมทั้งผู้ที่ควบคุมในสายการผลิตด้วย

5.2.2 แรงงานทางอ้อม คือ แรงงานของพนักงานที่ไม่ได้ทำหน้าที่โดยตรงในการผลิตสินค้า เช่น ฝ่ายบัญชีโรงงาน

5.3 ค่าใช้จ่ายในสถานประกอบการ ค่าใช้จ่ายในสถานประกอบการถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนการผลิต ซึ่งยังต้องรวมกับค่าใช้จ่ายในการบริหารและการขายด้วย หลังจากรวมกันแล้วจะได้เป็นต้นทุนสินค้าทั้งหมด

ค่าใช้จ่ายในสถานประกอบการสามารถแบ่งได้เป็น ค่าใช้จ่ายคงที่และค่าใช้จ่ายผันแปร

5.3.1 ค่าใช้จ่ายคงที่ คือ ค่าใช้จ่ายที่มีการจ่ายในจำนวนเท่าเดิมไม่ว่าจะมีการเพิ่มกำลังการผลิตหรือลดกำลังการผลิต

5.3.2 ค่าใช้จ่ายผันแปร คือ ค่าใช้จ่ายที่เปลี่ยนแปลงไป เมื่อระดับปริมาณการผลิตเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย ซึ่งเป็นไปตามสัดส่วนของปริมาณการผลิต

การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

ความหมาย

การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) เป็นกระบวนการทางประชาธิปไตยอย่างหนึ่งที่บุคคลจำนวนหนึ่งนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยและการลงมือกระทำด้วยตนเองมาปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงสังคมของตน

ดังนั้นการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) จึงเป็นรูปแบบของการวิจัยที่ประชาชนผู้เคยเป็นประชากรที่ถูกวิจัยกลับบทบาทเปลี่ยนเป็นผู้ร่วมในการกระทำวิจัยนั่นเอง โดยการมีส่วนร่วมนี้จะต้องมีตลอดกระบวนการวิจัย นับแต่การตัดสินใจว่าควรจะต้องมีการเริ่มศึกษาวิจัยในชุมชนนั้น ๆ หรือไม่ การประมวลเหตุการณ์ หลักฐานและข้อมูล เพื่อกำหนดปัญหาวิจัย การเลือกระบุประเด็นปัญหา การสร้างเครื่องมือ การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์และการเสนอสิ่งที่ค้นพบจนกระทั่งการกระจายความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปสู่การลงปฏิบัติ

การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) มีความเกี่ยวเนื่องกับการศึกษาผู้ใหญ่ ที่มองเห็นการต่อสู้ของมนุษยชาติเพื่ออิสรภาพและเสรีภาพว่าเป็นกระแงที่สะท้อนถึงการที่บุคคลและกลุ่มมีความพยายามจะทำความรู้ให้เป็นประชาธิปไตย ซึ่งการต่อสู้นี้รวมถึงการที่บุคคลและกลุ่มมีความพยายามจะทำความรู้ให้เป็นประชาธิปไตย ซึ่งการต่อสู้นี้รวมถึงการที่บุคคลร่วมมือกับนักวิจัย PAR ที่จะสร้างรอยเชื่อมระหว่างความรู้ที่เป็นทางการ ซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐ ความรู้ของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นตัวแทนของวิชาชีพกับความรู้พื้นบ้านที่เป็นตัวแทนของเขาเองด้วย (พันธุ์ทิพย์ รามสูต, 2540: 31)

หลักการ

การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมยึดหลักการสำคัญดังนี้ (Tandon, 1988 อ้างใน พันธุ์ทิพย์ งามสุด, 2540: 33)

1. ให้ความสำคัญและเคารพต่อภูมิความรู้ของชาวบ้าน โดยยอมรับว่าความรู้พื้นบ้าน ตลอดจนระบบการสร้างความรู้และกำเนิดความรู้ในวิธีอื่นที่แตกต่างไปจากของนักวิชาการยังเป็นสิ่งที่ปฏิบัติและยอมรับกันแพร่หลายในหมู่คนชาวบ้าน คนยากจน เพื่อเป็น หนทางแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตของเขา
2. ปรับปรุงความสามารถและศักยภาพของชาวบ้านด้วยการส่งเสริม ยกระดับและพัฒนาความเชื่อมั่นในตัวเองของเขา ให้สามารถจะวิเคราะห์และสังเคราะห์สถานการณ์ปัญหาของเขาเอง ซึ่งเป็นการนำเอาศักยภาพเหล่านี้มาใช้ประโยชน์แทนที่จะเมินเฉย ละเลย หรือเหยียดหยามว่าเป็นสิ่งไร้คุณค่าเช่นที่เคยปฏิบัติมา
3. ให้ความรู้ที่เหมาะสมแก่ชาวบ้านและคนยากจน โดยให้สามารถได้รับความรู้ที่เกิดขึ้นในระบบสังคมของเขาและสามารถที่จะทำความเข้าใจ แปลความหมาย ตลอดจนนำไปใช้ได้ อย่างเหมาะสม
4. สนใจในปริทัศน์ของชาวบ้าน โดยการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมจะช่วย เปิดเผยให้เห็นคำถามที่ตรงกับปัญหาของชาวบ้าน เช่น การถูกกีดกันหรือแปลกแยก (alienated) จาก ผืนดินและทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ การต้องดิ้นรนต่อสู้กับแรงบีบคั้นจากผู้มีอิทธิพล ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นคำถามที่นักวิจัยรูปแบบเก่าไม่ใคร่นึกถึง และไม่เคยเป็นจุดเน้นในการค้นหาความรู้มาก่อน
5. ปลดปล่อยความคิด การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมจะช่วยให้ชาวบ้านและ คนยากจนสามารถใช้ความคิดความเห็นของตนอย่างเสรี ในการมองสถานการณ์และปัญหาของตนเอง สามารถใช้วิจารณญาณในการวิเคราะห์วิจารณ์ ตรวจสอบสภาพเท็จจริงต่าง ๆ สามารถยืนหยัดต่อต้านพลังอิทธิพลจากภายนอกหรือจากอำนาจกดขี่ของผู้มีอำนาจ

Maguire (1987 อ้างใน พันธุ์ทิพย์ งามสุด, 2540: 34) ได้กล่าวถึงการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมว่า เป็นรูปแบบของการวิจัยที่ประกอบด้วยกระบวนการค้นคว้าทางสังคม (social investigation) การให้การศึกษา (education) และการกระทำ (action) เพื่อจะให้กลุ่มผู้ถูกกดขี่หรือผู้ด้อยโอกาสในสังคม ได้มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ของสังคม ซึ่งกระบวนการทั้ง 3 ส่วนของการสร้างความรู้นี้ ไม่ได้เป็นแต่เพียงกระบวนการชุดใหม่ของวิธีการวิจัยเท่านั้น หากยังเป็นแนวทางที่จะเปลี่ยนรูปของบุคคลและสังคมอย่างเป็นระบบ โดยที่การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม มุ่งเน้นการพัฒนาความสำนึกอย่างมีวิจารณญาณของชาวบ้าน ในอันที่จะปรับปรุงสถานะ

ความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของเขา ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานและความสัมพันธ์ในสังคมด้วย

กล่าวได้ว่า การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม สามารถหยั่งรากลึกลงไปถึงประสบการณ์ทางสังคมอย่างเป็นรูปธรรม เช่น มีความมุ่งหมายที่จะเอาชนะหรือแก้ปัญหาที่ ชาวบ้านมีความคับข้องใจอยู่ โดยความพยายาม ด้วยวิธีการของการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมจะทำให้สามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายได้ตรงตามความต้องการที่จะแก้ปัญหานั้น สามารถให้แนวทางแก่ชาวบ้านว่าอะไรคือสิ่งจำเป็นหรือเป็นความต้องการที่แท้จริงของเขา และชี้ให้เห็นจุดบกพร่อง หรือจุดผิดพลาดในความคิดของชาวบ้านเกี่ยวกับปัญหาของเขาเอง ซึ่งจะบ่งบอกถึงสถานะสังคมที่ขัดแย้งกัน ระหว่างความต้องการกับวิธีการสนองความต้องการ นอกจากนี้ที่กล่าวมาแล้วการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมยังจะช่วยชี้แนะถึงกิจกรรมที่สามารถจะแทรกแซงและเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางสังคมที่เป็นอุปสรรคขัดขวางต่าง ๆ ได้

โดยสรุป เป้าหมายหลักของการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

1. ค้นหาความรู้พื้นบ้านที่เป็นที่ยอมรับและใช้กันแพร่หลาย
2. ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างวัฒนธรรม
3. สร้างดุลยภาพระหว่างวิทยาศาสตร์ ความรู้ทางวิชาการ กับความรู้พื้นบ้าน
4. ยอมรับในความไม่เท่าเทียมกันของภาวะสังคมเศรษฐกิจ

ขั้นตอน

กระบวนการของการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ โดยย่อ ดังนี้

1. เตรียมชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความพร้อมในการเข้ามีส่วนร่วมในการวิจัยในระดับที่เสมอภาค ในทุกขั้นตอนจึงต้องมีการเตรียมชุมชนก่อนโครงการวิจัยจะเริ่มในแง่ต่าง ๆ เช่น การสร้างบูรณาการของชุมชน การส่งเสริมกระบวนการตัดสินใจร่วมกันของชุมชน ในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา หรือในการเลือก ผู้แทน ผู้ร่วมโครงการ เป็นต้น

2. อบรมนักวิจัยร่วมจากชุมชน ในฐานะเป็นนักวิจัยจากท้องถิ่น ให้มีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ในท้องถิ่น บทบาทของผู้ทำหน้าที่เป็นนักวิจัยในท้องถิ่น การจัดองค์กร ชุมชนรูปแบบของผู้นำ การสนับสนุนและมนุษยสัมพันธ์

3. กำหนดรูปแบบการวิจัย ทีมนักวิจัยท้องถิ่นจะร่วมกันกำหนดรูปแบบการวิจัยเช่น การแตกปัญหาทั่วไปที่ชุมชนเลือกแล้วลงเป็นปัญหาย่อย ๆ ที่สามารถจะทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาได้ทีละส่วน ต่อไปก็กำหนดวิธีการที่จะรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ เครื่องมือที่ใช้ ผู้ที่จะให้คำตอบหรือ

ให้ข้อมูล รวมทั้งขนาดของตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือ การกำหนดรูปแบบ คำถาม และวิธีการ ฯลฯ

4. ลงมือเก็บข้อมูล โดยผู้ที่ได้รับการอบรมวิธีการเก็บข้อมูลมาแล้ว
5. ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล ทีมนักวิจัยท้องถิ่นจะร่วมกันทำการประมวลผล และสรุปข้อมูล ให้ข้อสังเกตหรือข้อวิจารณ์สิ่งที่พบ วิเคราะห์ว่าเหตุใดจึงได้ ข้อมูลเช่นนั้น เขียนสรุปสิ่งที่พบอย่างกว้าง ๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะประกอบ
6. หาหรือผลการค้นพบกับชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เสนอกลับคืนต่อชุมชนให้มีโอกาสตรวจสอบและแก้ไขความถูกต้อง ตลอดจนทำการวิเคราะห์สรุป ประเด็นหรือชี้แนะแก่ทีมวิจัย กระบวนการหาเรื่องนี้อาจทำในรูปของการแสดงบทบาทสมมุติ การประชุมกลุ่ม หรือวิธีการอื่น ๆ เช่น จัดแสดงข้อมูลในรูปของภาพหรือกราฟแบบ ต่าง ๆ ในที่สาธารณะหรือที่ชุมชนของชุมชน แล้วกระตุ้นให้มีการออกความคิดเห็นการแสดงออกถึงความรู้สึกของชาวบ้าน การประเมินท่าทีและปฏิกิริยาต่อข้อมูลของชุมชนที่รวบรวมได้จากกระบวนการวิจัยตลอดจนการตัดสินใจร่วมกันในเรื่องเหล่านี้
7. วางแผนชุมชน โดยการอบรมทีมวางแผนให้สามารถเขียนโครงการได้ รวมทั้งความสามารถในการจัดองค์กรชุมชนด้วย โครงการที่ทีมวางแผนเขียนนี้จะต้องนำมาปรึกษาหารือ กับชุมชน ให้ชุมชนตรวจสอบแก้ไขและรับรองก่อนนำไปเสนอเพื่อขอทุนสนับสนุนต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง
8. นำแผนไปปฏิบัติ โดยการระดมทรัพยากร ทั้งบุคคลและชุมพลัง ตลอดจนองค์กร ประชาชนต่าง ๆ ในชุมชน มาร่วมในการปฏิบัติตามแผนที่จัดวางขึ้นจากข้อมูลที่เป็นผลจากการศึกษาร่วมกัน โดยทีมนักวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมนั้น
9. ติดตามกำกับและประเมินผลในชุมชน โดยทีมวิจัยและชุมชนร่วมกัน

รายละเอียดของลำดับขั้นตอนในการทำวิจัย PAR ดังนี้

1. การเลือกชุมชนเป้าหมาย ควรจะเป็นชุมชนที่ด้อยโอกาส ขาดโอกาส แพ้เปรียบ ในปัจจุบันที่ยังไม่เคยได้รับ อิทธิพลใด ๆ จากภายนอกเลยมีน้อย ดังนั้นควรศึกษาก่อนว่าชุมชน นั้น ๆ เคยมีองค์กรเข้าไปดำเนินกิจกรรมใด ๆ แล้วบ้าง กิจกรรมที่ควรทำมีดังนี้

- 1.1 ตั้งเกณฑ์ในการเลือก
- 1.2 ประเมินศักยภาพของชุมชน เช่น การมีความช่วยเหลือจากรัฐ
- 1.3 ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวกับเกณฑ์ที่ใช้เลือกชุมชน
- 1.4 ดำรวจหยังเสี่ยง

2. การเข้าสู่ชุมชน ทำความรู้จักชุมชน หาความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง สร้างความคุ้นเคยโดย

2.1 พบปะกับกลุ่ม, องค์กรเอกชน/องค์กรของรัฐ เพื่อปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์

2.2 พบกับผู้นำชุมชน ชี้แจงวัตถุประสงค์/โครงการ

2.3 พบกับกลุ่มต่าง ๆ สมาชิกชุมชน ทำบัญชีรายชื่อ

2.4 นัดประชุมทางการเพื่ออธิบายเกี่ยวกับ PAR เพื่อให้เกิดการยอมรับตัวผู้วิจัยและวิธีการ PAR

3. บูรณาการเข้ากับชุมชน เพื่อให้เกิดความไว้วางใจและยอมรับ วิธีบูรณาการจะขึ้นกับแบบฉบับและสถานการณ์การทำงานของผู้วิจัย ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะตัดสินใจว่าควรทำหรือไม่ควรทำ PAR ในชุมชนนี้ ขั้นตอนนี้ประกอบด้วย

3.1 เลือกคนที่เหมาะจะทำ PAR จากภายในชุมชน

3.2 ถ้าผู้วิจัยต้องอยู่ในชุมชน ผู้วิจัยอาจจะแยกอยู่ลำพังหรืออยู่ร่วมกับครอบครัวชาวบ้าน การเลือกครอบครัวที่ผู้วิจัยจะอยู่ด้วย ซึ่งอาจอยู่ประจำในครอบครัวเดียวหรือหมุนเวียนอยู่กับหลายครอบครัว แต่ควรจะเป็นครอบครัวที่เป็นกลาง ไม่อยู่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หากว่าในชุมชนแบ่งเป็นหลายฝ่าย

3.3 เยี่ยมทุกบ้านทำความรู้จักกับสมาชิกครอบครัว

3.4 ร่วมกิจกรรมสังคมของหมู่บ้าน

3.5 ดำเนินชีวิตแบบชาวบ้าน

3.6 ช่วยเหลือกิจกรรม ทำตัวเป็นประโยชน์ สนใจกิจกรรมชาวบ้าน

3.7 เลือกทีมวิจัยท้องถิ่นที่จะสามารถร่วมกระบวนการ PAR ด้วย

4. ศึกษาสังคมเบื้องต้นเพื่อให้รู้ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน โดยทำข้อมูลรายละเอียดของหมู่บ้านหรือชุมชน (community profile) ที่ครอบคลุมปัญหาสำคัญ ประเด็นสำคัญที่จะใช้เป็นข้อมูลสำหรับเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการปฏิบัติการแทรกแซงของ PAR (intervention) โดย

4.1 ร่วมกับทีมวิจัยท้องถิ่นเริ่มทำงานด้วยกันในการเก็บข้อมูลพื้นฐาน

4.2 ทำประวัติข้อมูลทางสังคมเศรษฐกิจ (social – economic profile) จากการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการกับชาวบ้าน

4.3 กำหนดปัญหาและประเด็นสำคัญของชุมชน เช่นคนที่ถูกระทบกระเทือนจากปัญหา

4.4 เก็บข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งต่าง ๆ ทำแผนที่หมู่บ้าน ทำเครื่องหมายบ้าน
จำนวนที่ดิน ที่นา ผลิตผล ฯลฯ

4.5 จากข้อมูล ประเมินระดับของการพัฒนาของชุมชนและระดับของ
ระเบียบวิธีการวิจัย PAR ที่จะใช้

4.6 นำเสนอข้อมูลเหล่านี้แก่ชุมชน ร่วมกับทีมวิจัย

5. แนะนำให้ประชาชนรู้จักกับหลักการและแนวคิดของ PAR นำเสนอภาพรวมของ
PAR ก่อนจะเริ่มทำ เมื่อเขาเห็นภาพทั้งหมดเขาก็จะคาดการณ์ถึงขั้นต่อไปและเรียนรู้ได้ดีกว่าโดย

5.1 กำหนดกิจกรรมที่จะกระตุ้น กระบวนการ PAR ซึ่งสะท้อนถึงการมี
ส่วนร่วม การแก้ปัญหาของกระบวนการ PAR

5.2 กิจกรรมดังกล่าวจะทำร่วมกับชาวบ้าน

5.3 ถกกันถึงความหมายของกิจกรรมดังกล่าวโดยใช้ PAR เป็นฐาน

5.4 สังเคราะห์กิจกรรม โดยสรุปผลการทดลองและอาจมีการบรรยาย
สั้น ๆ เกี่ยวกับแนวคิดและหลักการของ PAR

5.5 จัดกลุ่ม/ทีมของชุมชนเกี่ยวกับทีมวิจัย ทีมวางแผน ทีมปฏิบัติ ชุมชนจะ
เริ่มปะติดปะต่อได้ว่าทุกคนในชุมชนเป็นแหล่งประโยชน์ ชาวบ้านจะเริ่มแสดงตัวว่าทุกคนจะร่วม
กันทำ

5.6 ชาวบ้านเห็นคุณค่าของการยอมรับซึ่งกันและกัน ฟังความคิดเห็นผู้อื่น
และมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ร่วมกัน

5.7 ชาวบ้านเรียนรู้หลักการเบื้องต้นของ PAR

5.8 ชาวบ้านพัฒนาทัศนคติของการทำงานร่วมกัน อาสาสมัครและ
ช่วยเหลือซึ่งกัน

6. ระบุปัญหา ปัญหาแต่ละคนจะถูกนำมาอภิปรายในกลุ่ม อาจมีหลายปัญหาที่กล่าว
ถึงหลายปัญหาที่เหมือนหรือร่วมกัน จึงควรจัดลำดับว่าอะไรควรต้องทำก่อนอะไรทำทีหลัง

6.1 เมื่อปัญหาหลายอย่างเกี่ยวพันกัน ควรเลือกแก้ที่รากของปัญหาและควร
พิจารณาปัญหาจากข้อเท็จจริง

6.2 ผู้ประสานงาน (facilitation) จะเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาชุมชน
เบื้องต้นให้แก่ชุมชน

6.3 ให้ชาวบ้านเก็บข้อมูลมาเพิ่มเติม

6.4 ประเมินช่องว่างระหว่างความจำเป็นกับความคาดหวังของชุมชนใน
สถานการณ์ปัจจุบัน

6.5 ระบุปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา โดยถามจากชาวบ้านถึงผลของปัญหาต่อชาวบ้าน

6.6 จัดลำดับความสำคัญของปัญหาตามความรุนแรง ความสนใจ ความครอบคลุม

6.7 ได้บัญชีของปัญหาที่จัดลำดับความสำคัญแล้ว

7. แนะนำวงจรของวิจัย

ให้รู้ว่า PAR นั้นจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหของชุมชน โดยผ่านกระบวนการวิจัย ดังนั้นชาวบ้านจึงต้องเรียนรู้ทักษะในการวิจัย การสอนทักษะเหล่านี้ จะต้องเน้นตั้งแต่เริ่มต้นเพราะชาวบ้านจะต้องใช้มันตลอดกระบวนการพัฒนา

7.1 จัดกิจกรรมของการวิจัยขนาดเล็ก (mini research) ให้เห็นวงจรของการวิจัย

7.2 อภิปรายความหมายของกิจกรรมต่าง ๆ

7.3 สังเคราะห์โดยแสดงวงจรการวิจัย และแสดงให้เห็นประโยชน์และการใช้ประโยชน์ของมันในกิจกรรมอื่น ๆ (ผลที่ได้จะทำให้ประชาชนเชื่อมโยงการวิจัยเข้ากับการแก้ปัญหา)

8. เลือกปัญหาที่จะวิจัย บางทีชาวบ้านก็แยกไม่ออก ระหว่างปัญหาของชุมชนที่จะทำวิจัยเช่น ปัญหาของชุมชนคือขาดน้ำ รายได้ต่ำ ขาดความสามัคคี แต่ปัญหาวิจัยจะเป็นคำถามที่จำเป็นจะต้องได้รับคำตอบมาแก้ปัญหา เช่นสถานการณ์ของน้ำเป็นอย่างไร การใช้น้ำของประชาชนเป็นอย่างไร

8.1 ระบุประเด็นปัญหาวิจัยจากปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน

8.2 ระบุข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ

8.3 ระบุข้อมูลเกี่ยวกับข้อจำกัด

8.4 ตั้งตามกฎเกณฑ์ในการเลือกประเด็นวิจัย

8.5 เลือกประเด็นวิจัย

9. หาวิธี/ทางเลือก PAR ต้องตั้งต้นจากความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับตนเองและแหล่งทรัพยากรในชุมชนก่อนจะมองหาคำตอบ/ทางแก้จากภายนอก

9.1 ระบุวิธีการพื้นบ้านที่ใช้แก้ปัญหาที่ปฏิบัติกันอยู่ภายในชุมชน โดยสนทนากลุ่มปรึกษากับผู้รู้ในชุมชน ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

9.2 ระบุวิธีการสมัยใหม่ที่ใช้โดยผู้เชี่ยวชาญ

9.3 ระดมสมองคิดหาวิธีการแก้ปัญหาใหม่ที่แตกต่างจากที่มีใช้อยู่

9.4 พาไปดูงานสนามหรือฉายสไลด์ วิทัศน์ให้ดูตัวอย่างที่อื่นที่มีปัญหาคล้ายกันเขาปฏิบัติอย่างไร

9.5 ให้กลุ่มวาดภาพ สถานการณ์ปัจจุบันและภาพที่อยากเห็นในอนาคต และให้ออกความคิดเห็นว่าจะทำอะไรจึงจะได้สิ่งที่อยากเห็นในอนาคต

9.6 ถ้ามีหลายทางเลือกในการแก้ปัญหา ต้องตัดสินใจว่าจะเลือกอะไรก่อน หรือทำทีละอย่างหรือพร้อมกันทุกอย่าง

10. วางแผนวิจัย เพื่อให้มีการกระทำอย่างเป็นระบบต้องมีกรอบเค้าโครงการทำวิจัยที่บอกอะไร เมื่อไร กับใคร ที่ไหน อย่างไร

10.1 ระบุวัตถุประสงค์ประเด็นปัญหาในการวิจัย

10.2 ระบุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์

10.3 ออกแบบเครื่องมือ ทดสอบ แก้ไข

10.4 แหล่งข้อมูล

10.5 วางแผนการเก็บข้อมูล

11. เก็บข้อมูลเป็นระบบ ถูกต้อง ครบถ้วน

11.1 แนะนำนักวิจัย ให้รู้จักกระบวนการเก็บข้อมูล

11.2 แบ่งงานให้เก็บข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ

11.3 ตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้อง แม่นตรง

11.4 ถ้าไม่ครบหรือผิด – เก็บใหม่

12. วิเคราะห์

12.1 วางแผนวิธีการวิเคราะห์

12.2 ใช้การคำนวณง่าย ๆ เช่นค่าเฉลี่ย ร้อยละ

12.3 สรุปข้อมูลในรูปตาราง กราฟ ภาพ

12.4 อภิปรายความสัมพันธ์ของข้อมูล สิ่งที่พบ สาเหตุ ผล ความแตกต่าง

ความเหมือน

12.5 สรุป ตามปัญหาวิจัยและข้อเสนอแนะ

12.6 นำเสนอชุมชน

13. การนำเสนอชุมชน ให้ชุมชนตรวจสอบ ถกแถลง แก้ไข

14. วางแผนปฏิบัติ วางแผนเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง ระหว่างการตัดสินใจกับการปฏิบัติ วางแผน คาดคะเนว่าจะเกิดอะไร และจะเตรียมชุมชนให้รับรู้ว่าควรทำอะไร เป็นจินตนาการถึง

การปรับปรุงที่อยากให้เกิดในอนาคต ซึ่งถ้าประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนก็จะเต็มใจที่จะนำลงปฏิบัติ

14.1 ตั้งวัตถุประสงค์

14.2 วางโครงการสำหรับกิจกรรม การกระทำ

14.3 กำหนดตารางเวลาทำงาน

14.4 กำหนดแหล่งทุน ทรัพยากร

14.5 แบ่งความรับผิดชอบในงานต่าง ๆ

14.6 เตรียมแผนภูมิ (gant chart)

15. ประเมินความเป็นได้ของแผน ตรวจสอบว่าทำได้หรือไม่ สอบถามความคิดเห็นจากประชาชน จากผู้รู้ จากผู้เฒ่า ผู้แก่ในหมู่บ้านว่าวิธีการจัดปัญหาควรทำอย่างไร

15.1 นัดประชุมชาวบ้าน ผู้รู้ ที่มวางแผน

15.2 นำเสนอแผน

15.3 ประเมินความเป็นไปได้ของแผนในแง่ของเวลา ทรัพยากร กำลังคน ความสามารถและอื่น ๆ

15.4 ทำแผนสุดท้าย

16. ทำโครงการนำร่อง ลองทำโครงการในขนาดระดับเล็กก่อนทำโครงการใหญ่เพื่อเป็นการเรียนรู้ประสบการณ์ทางการจัดการและกำหนดวิธีประเมินผล

17. ทดลองวิธีอื่น ๆ ถ้ามีหลายทางเลือกก็ทดลองทำหลาย ๆ แบบ ก่อนลงมือจริงจะได้ไม่สูญเสียมาก

18. ทบทวนแผนปฏิบัติการ

19. หาทรัพยากรและการจัดสรร เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพึ่งตนเอง และความคงทนยั่งยืน ควรสนับสนุนให้หาและจัดสรรทรัพยากรจากภายในก่อนภายนอก ระดมสมองจากการประชุมหรือเกี่ยวกับแหล่งทุน แรงงาน วัสดุ การจัดสรร การนำมาใช้ ทำบัญชีการใช้แสดงแก่ชุมชนเป็นระยะ

20. วางแผนการติดตามกำกับและประเมิน เตรียมก่อนนำแผนลงปฏิบัติ หรือชุมชนให้ตระหนักถึงตัวแปรสำคัญที่ควรเน้น และควรสนใจเป็นพิเศษขณะที่นำโครงการลงปฏิบัติ

20.1 กำหนดวัตถุประสงค์

20.2 ระบุชนิด ประเภทของข้อมูลที่จะใช้ประเมินผล ป้อนข้อมูลเข้า กระบวนการ ป้อนข้อมูลออก

20.3 ระบุแหล่งข้อมูล วิธีเก็บ

20.4 ระบุกิจกรรมในแผน ที่จะติดตามควบคุมกำกับ

20.5 สร้างเครื่องมือ ประเมิน/กำกับ ทั้ง formative, summative และ

ทดสอบ

20.6 กำกับและประเมินตามระยะ

21. ตั้งคณะทำงาน

21.1 กลุ่มที่จะนำแผนไปปฏิบัติ โดยเน้นปัจจัยที่ชุมชน

21.2 ประชุมหมู่บ้าน

21.3 เลือกคณะทำงาน ประธาน เลขานุการ

21.4 กำหนดตารางเวลา

21.5 พยายามให้อาสาสมัครคัดเลือกตามความถนัด

21.6 ให้กลุ่มเลือก เสนอ ตั้งกรรมการ

21.7 อบรมวิธีการทำงาน

21.8 เน้นให้ตระหนักถึงส่วนรวม

22. ทำแผนลงปฏิบัติ แผนเป็นโอกาสเรียนรู้ของชุมชน ดังนั้น

22.1 ต้องจูงใจชาวบ้านให้เรียนรู้ทักษะในการทำแผน

22.2 อบรมด้านเทคนิคและการจัดการ

22.3 ให้มีวิทยากรมาช่วย

22.4 อบรม เกี่ยวกับทักษะในวิชาการต่าง ๆ การจัดการ ทำบัญชี ทำราย-

งาน เก็บข้อมูล

22.5 มีการตรวจสอบเป็นระยะ ๆ

23. ติดตามกำกับความก้าวหน้าของโครงการ ตรวจสอบการดำเนินการว่าถูกต้องตาม
เป้าหมาย ประสบความสำเร็จตามตัวชี้วัดที่ตั้งไว้แค่ไหน

23.1 ตั้งทีมติดตามกำกับ

23.2 อบรมเครื่องมือ หลัก วิธีการ

23.3 ติดตามเก็บข้อมูล วิเคราะห์รายงาน แก้ไขเป็นระยะ ๆ

23.4 จัดทำบันทึก

23.5 รายงานแก่ชุมชนเป็นระยะ ๆ

24. ประเมินผลโครงการ

24.1 ตั้งทีมประเมินผล

24.2 อบรมทีมประเมินผล

24.3 ประเมินผล – formative จากข้อมูลแหล่งต่าง ๆ เป็นรายงานของชุมชน และรายงานการกำกับ เป็นระยะ ๆ

24.4 ประเมินผลรวม เมื่อสิ้นสุดโครงการ

25. ทำให้กระบวนการวิจัยเกิดเป็นนิสัย และเป็นกิจวัตรของชุมชน ให้ใช้เป็นเครื่องมือแก้ปัญหาโดยตนเอง

25.1 เชื่อมโยงแผนกับข้อมูล

25.2 เชื่อมโยงการกระทำกับแผน

25.3 ติดตามการกระทำและเสนอแนะ

25.4 ให้การตัดสินใจเป็นกลุ่ม

25.5 ให้หน่วยงานรัฐ เข้าร่วมในการทบทวน PAR

25.6 เสนอแผนของชุมชน เป็นข้อมูลจากเบื้องล่างแก่อนุวยงานรัฐ

26. การจะให้ PAR คงอยู่ต่อไปในชุมชน การถอนตัวออกของผู้ประสานงานต้องค่อยเป็นค่อยไป แต่จะคอยช่วยชุมชนในการใช้ PAR ในปัญหาที่ซับซ้อน

26.1 พบปะกับกลุ่ม ทีมท้องถิ่นเสมอ ๆ

26.2 เยี่ยมเยือนชุมชนเป็นระยะ

26.3 นัดพบประชุมกับทีมท้องถิ่น

26.4 ติดต่อสื่อสารทางจดหมาย ข่าวสาร

26.5 จัดให้มีเครือข่ายของกลุ่ม PAR ท้องถิ่นต่าง ๆ

27. การสื่อสารของ PAR แก่นักวิชาการ แก่ชุมชน โดยผ่านรายงานวิจัย

27.1 จดรายละเอียด เหตุการณ์ประจำวันที่พบเห็นในสนาม

27.2 ให้คำวิจารณ์/วิเคราะห์ เหตุการณ์ประจำวันที่ปรากฏการณ์ที่พบ

27.3 ให้ชุมชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ประสิทธิภาพ ในรูปของรายงาน สื่อสารเป็น เพลง นิทานหรือการแสดงบทบาทสมมติ (role play)

28. วิเคราะห์กระบวนการ PAR สรุปและวิเคราะห์ว่า PAR ใช้ในการแก้ปัญหาอย่างไร ในสถานการณ์ต่าง ๆ ช่วยให้ประชาชนเรียนรู้อย่างไร PAR ได้กลายเป็นวัฒนธรรมของชุมชนอย่างไร

28.1 ชุมชนประสบความสำเร็จอะไร อย่างไร

28.2 บทบาทของผู้ประสานงานจากช่วงเวลาหนึ่งไปอีกช่วงเวลาหนึ่ง เป็นอย่างไร

28.3 การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของชุมชนเป็นอย่างไร ในแง่ของทักษะ
ความรู้ คุณค่า

28.4 ความสามารถของชุมชนในการใช้ PAR ด้วยตนเอง

29. เขียนรายงาน

29.1 อธิบายวัตถุประสงค์ หลักการ วิธีการ และการประยุกต์ใช้ PAR ใน
ชุมชน

29.2 อธิบายเหตุผลที่ใช้ PAR model ในการแก้ปัญหา

29.3 บอกลักษณะพื้นที่ที่ชุมชนมีปัญหา

29.4 อธิบายวิธีการ PAR ที่ใช้โดยนักวิจัย

29.5 บอกลักษณะกิจกรรมของ PAR ในชุมชน ความสำคัญ วันเวลา

29.6 อธิบายปัญหา ทางแก้ปัญหของชุมชนที่เลือกและปฏิบัติ

29.7 อธิบายระดับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชน

29.8 อธิบายระดับที่ปัญหาได้รับการแก้ไข

29.9 อธิบายบทบาทของนักวิจัยตลอดระยะเวลาที่ทำวิจัยอยู่

29.10 สรุปถึงประสิทธิผลของ PAR

29.11 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

29.12 เอกสารอ้างอิง/บรรณานุกรม

30. กระบวนการนำ PAR มาใช้ใหม่ ภายในชุมชนโดยชุมชนเอง ที่ไม่มีนักวิจัยจาก
ภายนอกมาช่วย

30.1 ทบทวน บทเรียนที่ได้จาก PAR จากรายงานประเมินผล

30.2 ศึกษาปัญหาใหม่ที่ต้องการแก้ไข ทางเลือกอื่นให้ชุมชนร่วม

30.3 สร้างกรอบวิจัย และนำไปปฏิบัติ

30.4 วางแผน

30.5 จัดสรรทรัพยากรในชุมชน

30.6 ติดตามกำกับและประเมิน

ผลงานการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สุพยอม จำคำ (2532) ได้ศึกษาเรื่อง การวางแผนการผลิตเพื่อให้มีการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสมของสมาชิกสหกรณ์นิคมสันทราย จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ ปีการผลิต 2530/2531 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของสมาชิกและเพื่อวิเคราะห์ระดับการใช้ปัจจัยการผลิต และแผนการผลิตที่เหมาะสม เพื่อหาแนวทางในการเพิ่มรายได้ของสมาชิกสหกรณ์นิคมสันทราย จำกัด โดยนำเอาปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้นมาจัดสรรให้เหมาะสมที่สุด เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สูงสุด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นสมาชิกของสหกรณ์นิคมสันทราย จำกัด จำนวน 243 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบ simple random sampling รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแล้วนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์และแปลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้วิธีลิเนียร์โปรแกรมมิ่งหาคำตอบ การศึกษาครั้งนี้แยกวิเคราะห์ตามประเภท จะแบ่งออกตามขนาดของฟาร์มคือ เล็ก กลางและ ใหญ่

ผลจากแบบจำลองและแผนการผลิตต่าง ๆ ปรากฏว่า ทำให้รายได้สุทธิของครอบครัวสูงกว่าแผนฟาร์มจริงทั้งสิ้น กล่าวคือ

1. สมาชิกที่ปลูกมันฝรั่ง มีรายได้สุทธิเหนือต้นทุนผันแปรทั้งหมดสูงกว่าแผนฟาร์มจริง จำแนกตามขนาดฟาร์มจริง คือ เล็ก กลาง และใหญ่ เท่ากับ 13,317.89 39,531.61 และ 44,233.10 บาท ตามลำดับ และมีรายได้สุทธิเหนือต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดสูงกว่าแผนฟาร์มจริง เท่ากับ 13,851.41 41,237.57 และ 52,870.21 บาท ตามลำดับ
2. สมาชิกที่ไม่ปลูกมันฝรั่ง มีรายได้สุทธิเหนือต้นทุนผันแปรทั้งหมดสูงกว่าแผนฟาร์มจริง จำแนกตามขนาดฟาร์มคือ เล็ก กลาง และใหญ่ เท่ากับ 4,655.30 8,790.84 และ 13,805.86 บาท ตามลำดับ และมีรายได้สุทธิเหนือต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดสูงกว่าแผนฟาร์มจริง เท่ากับ 4,278.58 6,676.89 และ 13,274.05 บาท ตามลำดับ

ส่วนผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของราคามันฝรั่ง ซึ่งกำหนดให้ระดับราคาลดลงจากเดิม ปรากฏว่าการลดลงของระดับราคาไม่มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแผนการปลูกการใช้ปัจจัยการผลิต และต้นทุนการผลิตของฟาร์มแต่ละขนาดแต่ประการใด ยกเว้น รายได้สุทธิที่ลดลงอันมีสาเหตุเนื่องมาจากการลดลงของระดับราคามันฝรั่งนั่นเอง จากผลการวิเคราะห์ นั้นแสดงให้เห็นว่าสมาชิกสหกรณ์ควรจะจัดสรรปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัด และปรับปรุงกิจกรรมการผลิตของการเกษตรเสียใหม่ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อให้รายได้สุทธิของครอบครัวเพิ่มสูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เดิม

อรชา อยู่สถาพร (2525) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวางแผนการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านหม้อ จำกัด จังหวัดสระบุรี ปีการผลิต 2522/2523 โดยใช้ลิเนียร์โปรแกรมมิ่งในการวิเคราะห์ ข้อมูลได้จากการสำรวจสมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านหม้อ จำกัด ในตำบลลาดน้อย อำเภอบ้านหม้อ จังหวัดสระบุรี แบบจำลองลิเนียร์โปรแกรมมิ่งที่ใช้ในการวิเคราะห์ มีทั้งหมด 8 แบบจำลองด้วยกัน แบบจำลองที่ 1-4 เป็นไปตามแผนปรับปรุงการใช้ปัจจัยการผลิต โดยในแบบจำลองที่ 1 ได้นำเอาปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ตามความเป็นจริงทำการวิเคราะห์ เพื่อรู้ว่าเกษตรกรควรจัดสรรปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างไร จึงจะมีรายได้สูงสุด แบบจำลองที่ 2 กำหนดให้ เกษตรกรจัดสรรเวลาในการทำงานใหม่ให้สามารถทำงานนอกฟาร์มได้มากขึ้น แบบจำลองที่ 3 กำหนดให้อุปทานของแรงงานจ้างลดลงจากแบบจำลองที่ 1 และแบบจำลองที่ 4 กำหนดให้ค่าจ้างแรงงานเพิ่มสูงขึ้นจนเท่ากับระดับอัตราจ้างขั้นต่ำ สำหรับแบบจำลองที่ 5-8 เป็นไปตามแผนการส่งเสริมการผลิตพืชใหม่ ซึ่งจะนำถั่วเหลืองเข้ามาปลูกในฤดูกาลผลิตที่ 2 ในแบบจำลองที่ 5 และในแบบจำลองที่ 6-8 ให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทำนองเดียวกันกับแบบจำลองที่ 2-4 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า รายได้สุทธิของแบบจำลองทั้งหมดตามแผนการปรับปรุงการใช้ปัจจัยการผลิตและแผนการส่งเสริมการผลิตพืชใหม่ สูงกว่ารายได้สุทธิจากแผนฟาร์มจริงของสมาชิกสหกรณ์ทั้งสิ้น กล่าวคือ รายได้สุทธิจากแผนฟาร์มจริงเฉลี่ยครอบครัวละ 10,429.77 บาท ส่วนรายได้สุทธิตามแผนการปรับปรุงการใช้ปัจจัยการผลิตในแบบจำลองที่ 1-4 เฉลี่ยครอบครัวละ 20,816.01 22,596.56 19,863.57 และ 19,863.57 บาท ตามลำดับ และรายได้สุทธิตามแผนการผลิตพืชใหม่ในแบบจำลองที่ 5- 8 เฉลี่ยครอบครัวละ 19,990.90 22,979.90 19,863.57 และ 19,863.57 บาทตามลำดับ

ชูศักดิ์ จันทนพศิริ (2525) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวางแผนการผลิตเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรที่เหมาะสมภายใต้เป้าหมายในการผลิตของเกษตรกร ตำบลบางแพ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ปีการเพาะปลูก 2521/22-2523/24 โดยแยกขนาดของฟาร์มเพื่อทำการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ขนาด คือ เล็ก กลาง และใหญ่ โดยเลือกฟาร์มตัวแทนของฟาร์มแต่ละขนาด

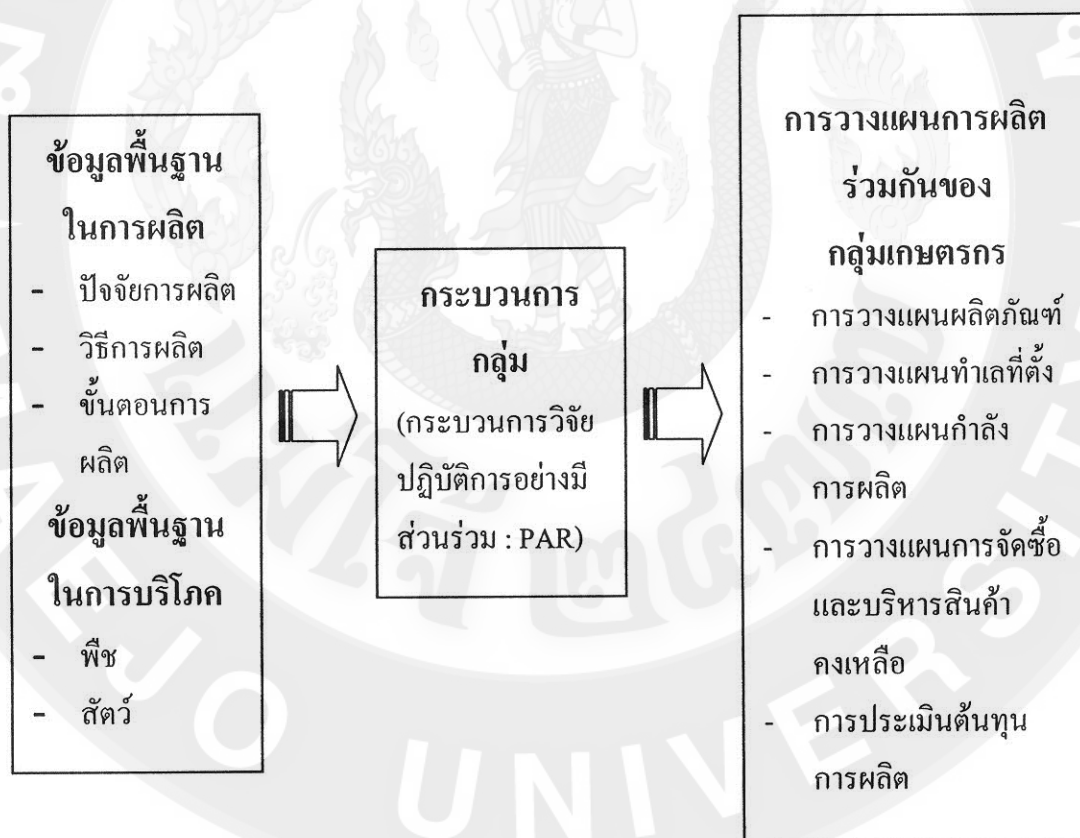
จากผลการวิเคราะห์การวางแผนการผลิตของฟาร์มตัวแทนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีรายได้สุทธิเท่ากับ 16,219.57 58,743.19 และ 87,822.95 บาท ตามลำดับ

กานดา พรณเกียรติ์ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยทางด้านสังคมที่สัมพันธ์กับการปลูกผักปลอดสารพิษ โดยศึกษาจากเกษตรกรที่ปลูกผักในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ฉะเชิงเทรา นครปฐม และปทุมธานี

จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่าเกษตรกรที่ตัดสินใจปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ สัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ คือ เทคโนโลยีที่เหมาะสม แหล่งความรู้ทางเทคโนโลยี การสนับสนุนที่ได้รับจากภาครัฐ ความตระหนักถึงอันตรายของสารพิษ การเป็นสมาชิกของกลุ่ม และความพอใจ เรื่องการปลูกผัก

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

การวางแผนการผลิตร่วมกันของกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

ภาพ 2 กรอบแนวความคิด

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวางแผนการผลิตร่วมกันของกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ กรณีศึกษา ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้กำหนดวิธีการวิจัยดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ในตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 55 ราย ซึ่งตำบลแม่แฝกใหม่เป็นตำบลที่มีการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ และการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มเกษตรกรเครือข่ายโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ อย่างชัดเจน

ประชากร

การวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 55 คน

เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบ่งออกเป็นสองช่วง ดังนี้
ช่วงที่หนึ่ง

ใช้แบบสัมภาษณ์ (interview schedule) ที่มีคำถามปลายปิด (close – ended question) และแบบปลายเปิด (open – ended question) แบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ตอน ดัง ต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ เช่น อายุ การศึกษา สถานะภาพการสมรส

ตอนที่ 2 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการวางแผนการผลิต ปัจจัยการผลิต และปริมาณการผลิตของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ เช่น ที่ดิน เครื่องจักร ชนิดพืช

ตอนที่ 3 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณความต้องการบริโภคพืช/สัตว์ในครัวเรือนของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ เช่น ปริมาณข้าวที่บริโภคในแต่ละวัน ปริมาณเนื้อสัตว์ที่บริโภคในแต่ละวัน

ช่วงที่สอง

การปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม Participatory Action Research (PAR) โดยให้เกษตรกรได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และกำหนดแผนการผลิตร่วมกันของกลุ่มเกษตรกร

วิธีการรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยมีวิธีการ ดังนี้

1. จัดทำแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน แล้วนำแบบสัมภาษณ์นั้น เข้าไปสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตำบลแม่แฝกใหม่ จำนวน 55 คน ซึ่งกระจายอยู่ใน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 3 บ้านเจดีย์แม่ครัว หมู่ที่ 4 บ้านข้าวมุง หมู่ที่ 6 บ้านแพะเจดีย์ หมู่ที่ 9 บ้านกลางพัฒนา หมู่ที่ 11 บ้านเจดีย์พัฒนา โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลช่วง 17.00 น. – 20.00 น. เนื่องจากว่าเป็นช่วงเวลาที่เกษตรกรเสร็จสิ้นการทำงานจากไร่นาและกลับถึงบ้านแล้ว

2. ทำการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม PAR โดยให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิต โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการวางแผนการผลิตร่วมกันของกลุ่มเกษตรกร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้พอเพียงกับความต้องการของชุมชนเครือข่าย ทั้งนี้กระทำโดยวิธีการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) การสนทนากลุ่มจะมีขึ้นทุก ๆ วันที่ 25 ของเดือน ณ ที่ทำการกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัว ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2545 ถึงเดือนกรกฎาคม 2546 ได้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในวันที่ 17 พฤษภาคม 2546 และทำการประชุมวางแผนการผลิตผักปลอดสารพิษในวันที่ 27 พฤษภาคม 2546

ประเภทของข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะใช้ในการศึกษาครั้งนี้มี 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) คือ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์เกษตรกรเครือข่ายผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริเพื่อทราบรูปแบบการวางแผนการผลิตของเกษตรทฤษฎีใหม่ ปัจจัยการผลิต ปริมาณการผลิต บริโภคของเกษตรทฤษฎีใหม่

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) คือ ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้ารวบรวมจากหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือทางวิชาการเกี่ยวกับการผลิตสินค้าเกษตร โครงการศึกษาของหน่วยงานราชการ ข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่จากสำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนวารสาร ปัญหาพิเศษและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive method) เป็นการวิเคราะห์โดยใช้ตารางเพื่ออธิบายถึงรูปแบบการวางแผนการผลิตของเกษตรทฤษฎีใหม่ ปัจจัยการผลิตและปริมาณการผลิตของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ตลอดจนปริมาณความต้องการในการบริโภคที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประกอบกับข้อมูลทุติยภูมิที่ได้รวบรวมไว้ โดยใช้สถิติอย่างง่าย เช่น ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (mean) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าความถี่ (frequency)

2. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (conductive method) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป วิธีวิเคราะห์แบบอุปนัย คือวิธีตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากปรากฏการณ์รูปธรรมที่มองเห็น (constant comparison)

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

การวิจัยเรื่อง การวางแผนการผลิตร่วมกันของกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการผลิตของเกษตรกร และเพื่อกำหนดการวางแผนการผลิตร่วมกันของกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้กำหนดเนื้อหาของผลการวิจัยดังนี้

1. สภาพพื้นที่และลักษณะทั่วไปของตำบลแม่แฝกใหม่
2. ลักษณะทั่วไปของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่
3. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการผลิต
4. ข้อมูลการผลิตและการบริโภคของเกษตรกร
5. การวางแผนการผลิตผักปลอดสารพิษ

สภาพพื้นที่และลักษณะทั่วไปของตำบลแม่แฝกใหม่

สภาพพื้นที่และลักษณะทั่วไปของตำบลแม่แฝกใหม่เป็นปัจจัยสำคัญที่มี

อิทธิพลต่อแผนการผลิตทางการเกษตร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะทั่วไปของตำบลแม่แฝกใหม่
2. พื้นที่และการใช้พื้นที่
3. ดินและสมรรถนะดิน
4. ประชากร
5. เส้นทางคมนาคม
6. การนับถือศาสนาของประชากร
7. สถานที่บริการด้านการศึกษา
8. ประวัติดีความเป็นมา

ลักษณะทั่วไปของตำบลแม่แฝกใหม่

ตำบลแม่แฝกใหม่เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่ทั้งหมด 33,362 ไร่ เดิมอยู่รวมกับตำบลแม่แฝก และเนื่องจากจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับตำบลแม่แฝกมีพื้นที่ใหญ่จึงได้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ตำบล คือ ตำบลแม่แฝก และตำบลแม่แฝกใหม่ โดยที่ตำบลแม่แฝกใหม่มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย โดยมีคันทนาเป็นแนวเขต
ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย โดยมีถนนและลำเหมืองเป็นแนวเขต

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลหลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด โดยมีสันทรายเป็นแนวเขต

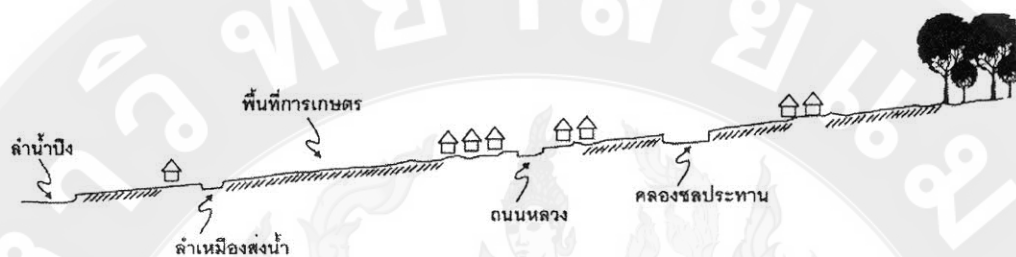
ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลชี้เหล็กและตำบลสันโป่ง อำเภอแม่วัง โดยมีแม่น้ำปิงเป็นแนวเขต

พื้นที่และการใช้พื้นที่

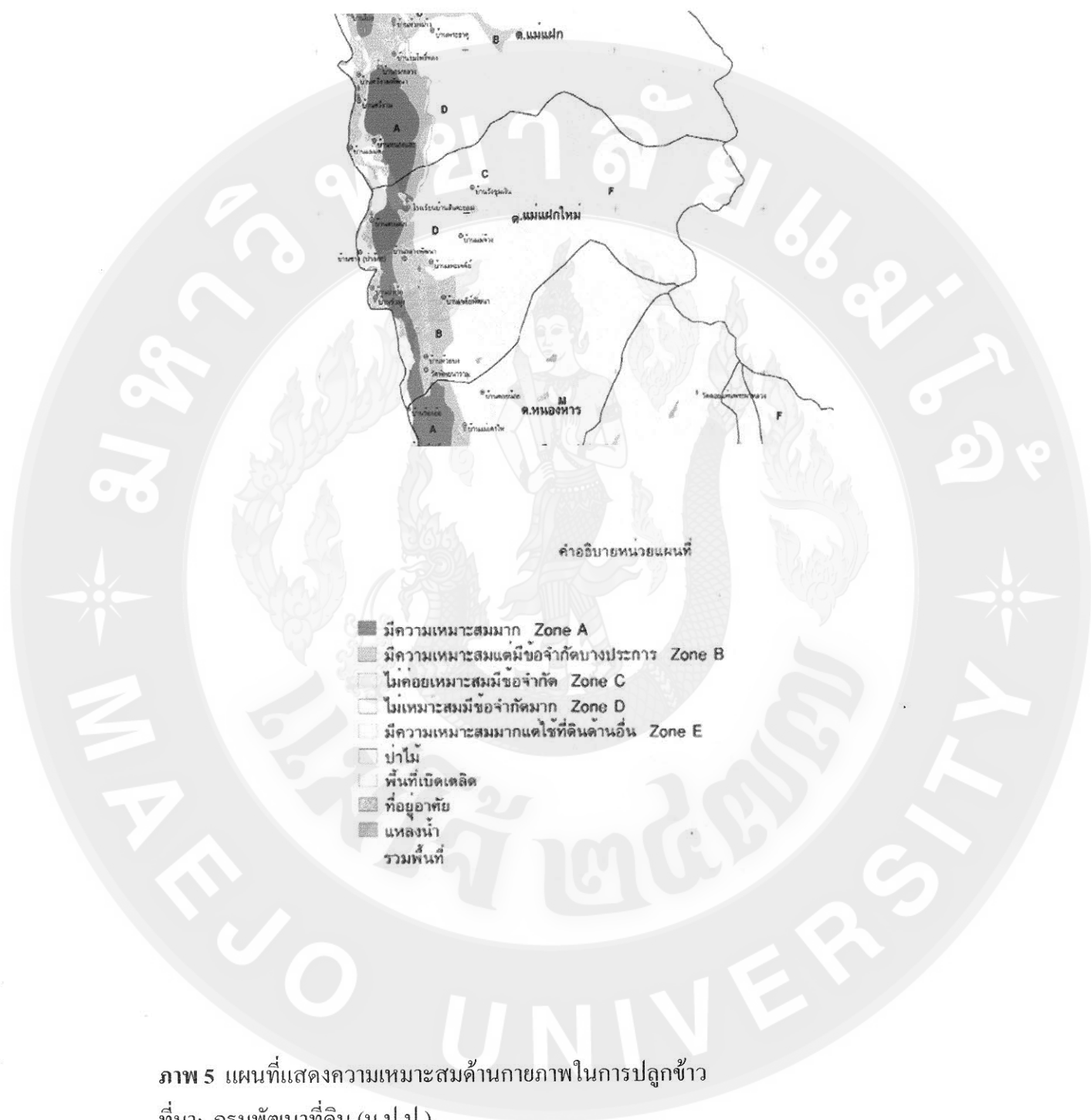
พื้นที่ตำบลแม่แฝกใหม่มีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 52 – 53 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 33,362 ไร่ จำแนกตามการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ตำบลแม่แฝกใหม่ ดังนี้

พื้นที่ทั้งหมด	33,362.00	ไร่
พื้นที่ทำการเกษตร	7,178.30	ไร่
พื้นที่ป่าไม้สงวน	23,092.18	ไร่
พื้นที่สาธารณะ	340.29	ไร่
พื้นที่ว่าง	270.23	ไร่
พื้นที่อยู่อาศัย	2,481.00	ไร่
พื้นที่ทำการเกษตร	7,178.30	ไร่
พื้นที่นา	5,946.50	ไร่
พื้นที่ไม้ผล-ไม้ยืนต้น	844.17	ไร่
พื้นที่พืชไร่	3,360.88	ไร่
พืชไม้ดอก-ไม้ประดับ	16.51	ไร่
พืชพืชผัก	497.46	ไร่
พื้นที่การเกษตรต่าง ๆ	290.72	ไร่

โดยพื้นที่ของตำบลแม่แฝกใหม่ จะมีการปลูกสร้างบ้านเรือนสลับกับการเพาะปลูก และมีลำเหมือง และคลองชลประทานสนับสนุนน้ำทั้งสองฝากฝั่งถนนหลวง (ดังภาพ 4)

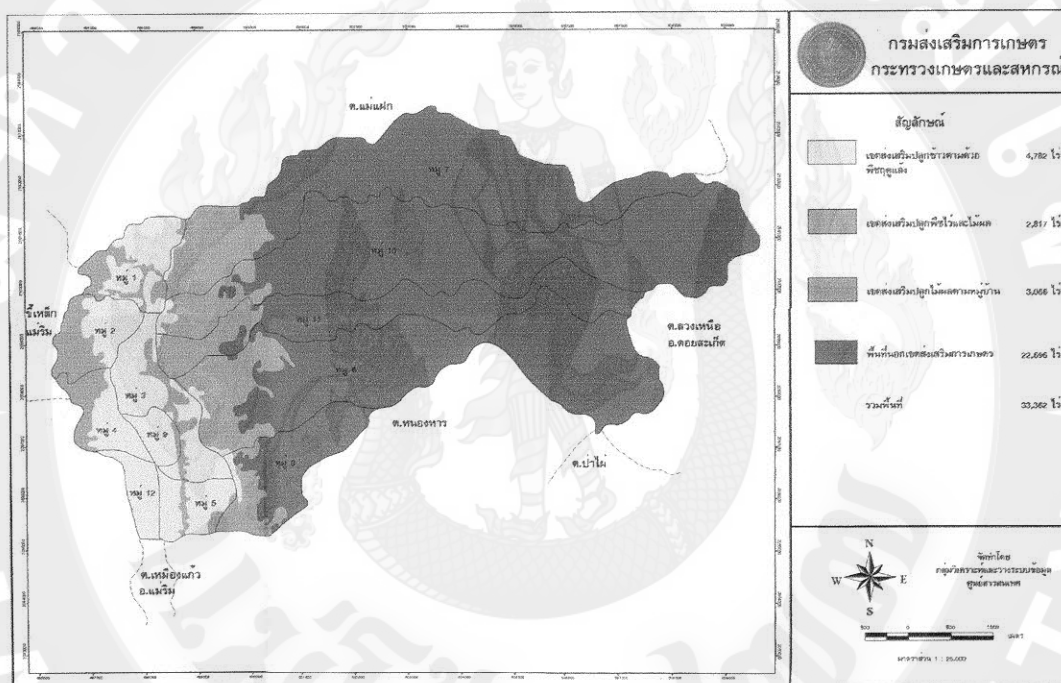
ภาพ 4 ภาพตัดขวางพื้นที่ตำบลแม่แฝกใหม่

ภาพ 5 แผนที่แสดงความเหมาะสมด้านกายภาพในการปลูกข้าว
ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน (ม.ป.ป.)

จากภาพ 5 จะเห็นว่าพื้นที่ตำบลแม่แฝกใหม่เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกข้าวคันที่อยู่ติดกับแม่น้ำปิงและคลองชลประทาน ส่วนทางทิศตะวันออกนั้นไม่ค่อยเหมาะสมในการปลูกข้าว เพราะมีข้อจำกัดเนื่องจากเป็นพื้นที่ป่า

และเนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่ตำบลแม่แฝกใหม่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร และพื้นที่การเกษตรส่วนมากปลูกข้าว พืชไร่ และไม้ผล โดยแบ่งเป็นเขตส่งเสริมการเกษตรดังนี้

ภาพ 6 แผนที่เขตส่งเสริมการเกษตร ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร (ม.ป.ป.)

ในพื้นที่ตำบลแม่แฝกใหม่ นอกจากสถานที่ราชการที่สำคัญ ๆ เช่น โรงเรียนเจดีย์แม่ครัว สำนักงานตำรวจภูธรตำบลแม่แฝกใหม่ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แฝกใหม่ และยังมีสถานที่สำคัญ ๆ ดังนี้

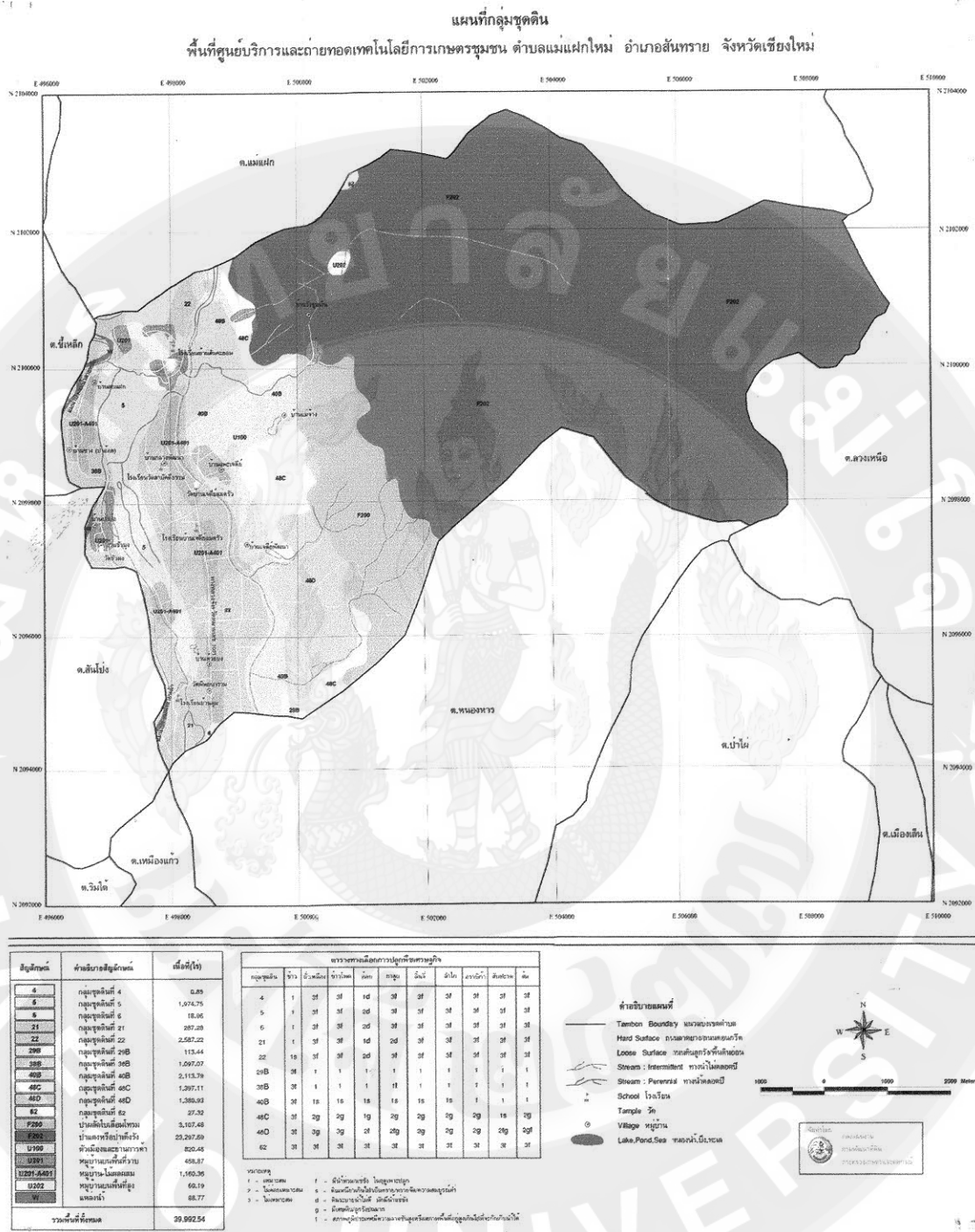

ภาพ 7 แผนที่แสดงสถานที่ที่สำคัญในพื้นที่ตำบลแม่แฝกใหม่
ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย (ม.ป.ป.)

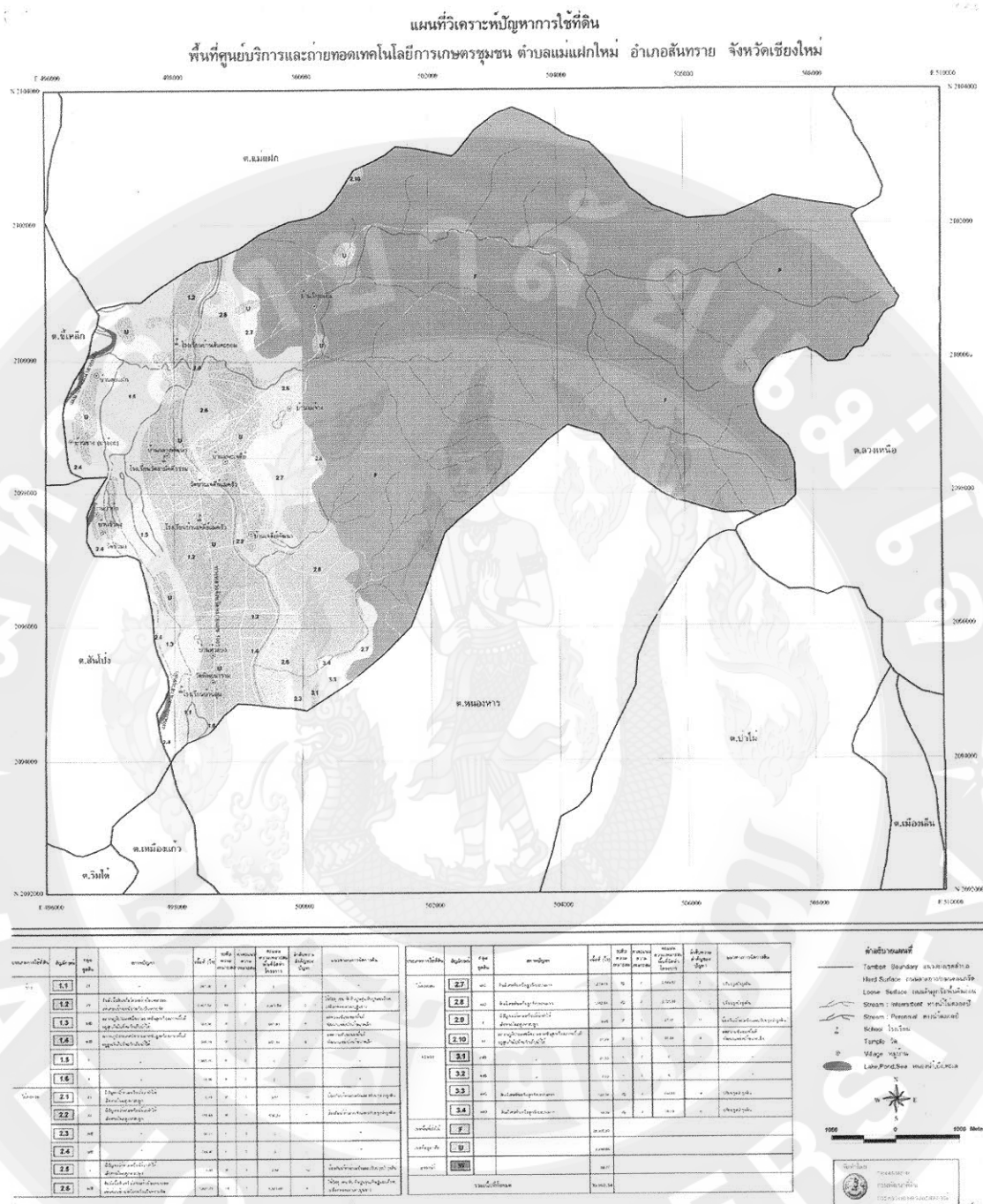
ดินและสมรรถนะดิน

ตำบลแม่แฝกใหม่มีชุดดินที่เป็นเนินเขา เป็นดินที่เกิดจากวัสดุต้นกำเนิดดินภูเขา ลักษณะพื้นที่เป็นเนินเขาและภูเขาสลับซับซ้อน การระบายน้ำดี ความสามารถในการให้น้ำซึมผ่านปานกลาง ความสามารถในการดูดซับน้ำที่เป็นประโยชน์ต่อพืชปานกลาง เนื้อดินร่วนปนทราย หรือร่วนปนดินเหนียว เนื้อดินล่ำร่วนปนเหนียวหรือเหนียว ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ปฏิกริยาของดินอยู่ในช่วงกรดปานกลางหรือกรดอ่อนมาก ปฏิกริยาของดินล่ำอยู่ในช่วงกรดแก่มาถึงกรดปานกลาง สมรรถนะดินเหมาะสำหรับการปลูกข้าวและพืชทั่วไป แต่ควรจะรักษาสภาพให้เป็นป่าไม้ เป็นแหล่งน้ำลำธาร

ภาพ 8 แผนที่กลุ่มชุดดิน
ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน (ม.ป.ป.)

ภาพ 9 แผนที่วิเคราะห์ปัญหาการใช้ที่ดิน
ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน (ม.ป.ป.)

ประชากร

ตำบลแม่แฝกใหม่มีจำนวนครัวเรือน 2,324 ครัวเรือน และมีประชากรทั้งสิ้น 7,216 คน โดยแยกเป็น 12 หมู่บ้าน ดังนี้

ตาราง 1 จำนวนประชากรตำบลแม่แฝกใหม่

ที่	หมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	จำนวน ประชากร		รวม
			ชาย	หญิง	
1	แม่แฝกใหม่	234	358	424	782
2	สบแฝก	179	317	323	640
3	เจดีย์แม่ครัว	338	527	533	1068
4	ข้าวมุง	189	218	232	450
5	ห้วยบง	231	303	338	641
6	แพะเจดีย์	268	400	429	829
7	วังชุมเงิน	183	300	319	619
8	แพะห้วยบง	144	261	267	528
9	กลางพัฒนา	122	191	210	401
10	แพะแม่แฝกใหม่	173	208	220	428
11	เจดีย์พัฒนา	180	267	264	531
12	ป่าป้อ	83	148	159	307
รวม		2,324	3,498	3,718	7,216

ประชากรของตำบลแม่แฝกใหม่มีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย แต่ประชากรส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยคิดเป็นครัวเรือนเกษตรกรรมดังนี้

ตาราง 2 จำนวนครัวเรือนเกษตรกรรมตำบลแม่แฝกใหม่

ลำดับ	บ้าน	จำนวนครัวเรือนทั้งหมด (ครัวเรือน)	จำนวนครัวเรือนเกษตรกรรม (ครัวเรือน)
1	แม่แฝกใหม่	234	173
2	สบแฝก	179	154
3	เจดีย์แม่ครัว	338	239
4	จัวมุง	189	124
5	ห้วยบง	231	134
6	แพะเจดีย์	268	215
7	วังขุมเงิน	183	74
8	แพะห้วยบง	144	84
9	กลางพัฒนา	122	89
10	แพะแม่แฝกใหม่	173	124
11	เจดีย์พัฒนา	180	135
12	ป่าป้อ	83	70
รวม		2,324	1,615

เส้นทางคมนาคม

ตำบลแม่แฝกใหม่ อยู่ห่างจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ประมาณ 26 กิโลเมตร โดยมีเส้นทางคมนาคมทางบก คือ ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1001 (เชียงใหม่ – พะเยา) มีโครงข่ายของถนนในตำบลต่อเนื่องจากตำบลหนองหาร โดยทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1001 ตัดผ่านกลางพื้นที่ตำบล แบ่งพื้นที่เป็นฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออก และมีเส้นทางคมนาคม ดังนี้

1. ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1001 ตอนเชียงใหม่-พร้าว เริ่มจากสามแยกทางหลวงแผ่นดิน 11 ตอนเชียงใหม่-ลำปาง ขึ้นมาทางทิศเหนือผ่านตำบลหนองจ่อม หนองหาร แม่แฝกใหม่ และตำบลแม่แฝก จนถึงอำเภอพร้าว ความยาวประมาณ 94 กิโลเมตร สภาพเป็นถนนลาดยางอย่างดี
2. ถนนสายหลักของตำบลด้านตะวันตก เป็นถนนที่ขนานกับแม่น้ำปิง และขนานกับทางหลวงจังหวัด จะผ่านชุมชนด้านตะวันตก โดยเริ่มจากแยกเหนือโรงพยาบาลอาคเนย์ (ปัจจุบันไม่ดำเนินการ) ในหมู่ที่ 1 มาทางทิศตะวันตก ผ่านชุมชนหมู่ที่ 2 และขนานกับทางหลวงมาทางทิศใต้ ผ่านหมู่ที่ 4 และต่อเนื่องถึงตำบลหนองหาร เป็นถนนที่ผ่านศูนย์ชุมชนระดับหมู่บ้าน และบริเวณสาธารณะต่างๆ ของชุมชน สภาพเป็นถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่บางส่วน ลาดยางบางส่วน
3. ถนนสู่ศูนย์วิจัยพืชไร่ บริเวณหมู่ที่ 2 เป็นถนนแยกจากสายหลักของตำบลมาทางทิศตะวันออก ปัจจุบันเป็นถนนลาดยาง
4. ถนนสู่ศูนย์วิจัยพืชไร่ แยกจากถนนทางหลวงจังหวัดเชียงใหม่ มาทางทิศตะวันตก ถึงเหมืองขอย 5 เป็นถนนที่ชุมชนได้ขุดขุดผลิต
5. ถนนภายในชุมชน ที่เชื่อมทางหลวงจังหวัดกับถนนสายหลักของตำบล จากตลาดหมู่ที่ 3 ถึงสามแยกวัดข้าวมุง
6. ถนนเชื่อมชุมชน เชื่อมทางหลวงจังหวัดกับสายหลักของตำบล จากโรงพยาบาลอาคเนย์ (ปัจจุบันเลิกกิจการ) มาทางทิศตะวันตก ปัจจุบันเป็นถนนลาดยาง ใช้สัญจรและขนถ่ายผลผลิต
7. ถนนในชุมชน หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 7 เป็นถนนที่มีลักษณะตัดกับทางหลวงจังหวัด มีชุมชนหนาแน่นเกาะตามเส้นทางคมนาคม และมีบริการสาธารณะต่างๆ มีการสัญจรสูง สภาพเป็นถนนลาดยาง
8. ถนนเลียบคลองชลประทาน เป็นถนนสายหลักด้านตะวันออก มีความสำคัญเป็นถนนขนถ่ายผลผลิต และชุมชนมีทางเชื่อมออกสู่ทางหลวงจังหวัดเป็นช่วง ๆ สภาพเป็นถนนลูกรัง

ภาพ 10 เส้นทางคมนาคมภายในเขตตำบลแม่แฝกใหม่

การนับถือศาสนาของประชากร

พุทธศาสนา	ร้อยละ 99	ของประชากร
คริสต์ศาสนา	ร้อยละ 1	ของประชากร
มีวัดทางพุทธศาสนา	7	แห่ง
มีโบสถ์	1	แห่ง

สถานทีบริการด้านการศึกษา

ตำบลแม่แฝกใหม่ มีโรงเรียนที่ให้บริการแก่ประชากรในตำบล ดังนี้

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4	แห่ง
โรงเรียนระดับประถม	2	แห่ง
โรงเรียนระดับประถมถึงมัธยม	1	แห่ง

ประวัติความเป็นมา

เดิมพื้นที่อำเภอสันทราย เป็นพื้นที่การเกษตรและมีพื้นที่รกร้างว่างเปล่าอยู่ด้วย เมื่อปี 2472 กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เริ่มก่อสร้างฝายสินธุกิจปรีชาในแม่น้ำปิงที่บ้านสหกรณ์ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย ซึ่งเป็นโครงการชลประทานประเภททดน้ำ และสร้างเสร็จสมบูรณ์ ในปี 2479 แต่สำหรับการส่งน้ำ ได้เริ่มส่งน้ำตั้งแต่ปี พ.ศ. 2478 โดยส่งน้ำให้แก่พื้นที่เพาะปลูกที่มีระบบส่งน้ำได้ก่อสร้างเสร็จในขณะนั้น พื้นที่ส่งน้ำเป็นพื้นที่ เพาะปลูกในที่ราบเชิงเขาฝั่งซ้ายของแม่น้ำปิง มีพื้นที่ชลประทานรวมทั้งหมด 70,000 ไร่ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อผันน้ำจากลำน้ำปิงมาใช้ในการเกษตรท้องที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยชื่อว่า “โครงการชลประทานเหมืองแม่แฝก” และเพื่อให้เป็นการต่อเนื่องสนองโครงการ ประกอบกับพื้นที่บางส่วนยังรกร้างว่างเปล่าอยู่มาก สามารถนำมาปรับปรุงและจัดสรรให้ราษฎรเข้าครอบครองทำประโยชน์ได้

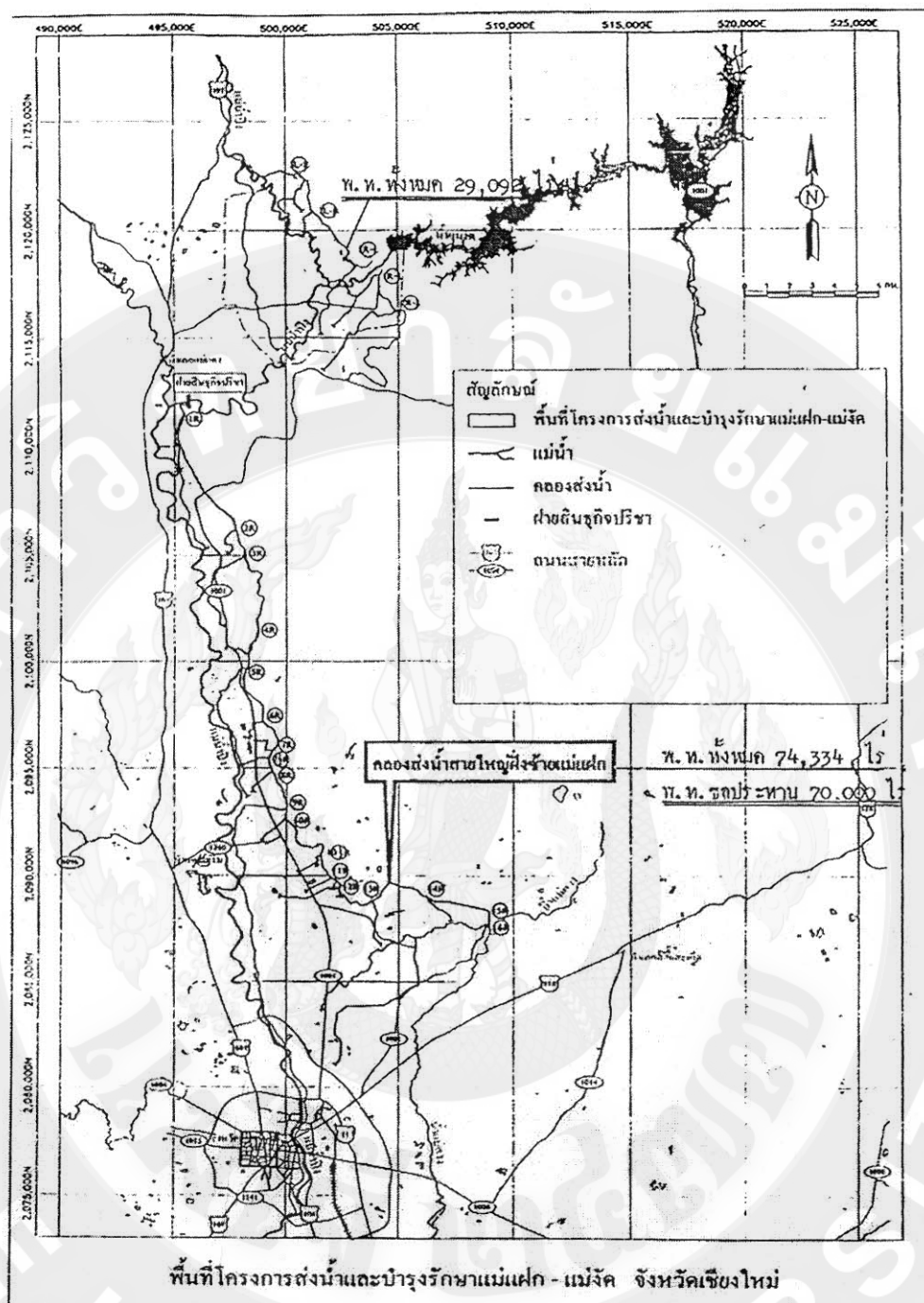
ด้วยเหตุนี้รัฐ ได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า พ.ศ. 2478 โดยรัฐบาลได้ดำเนินการออกพระราชกฤษฎีกา กำหนดเขตหวงห้ามที่ดินขึ้นในท้องที่อำเภอสันทราย เป็นเขตหวงห้ามเพื่อประโยชน์ในการจัดตั้งสหกรณ์นิคม เนื้อที่ประมาณ 8,127 ไร่ และในปี พ.ศ. 2480 ได้จัดตั้งตั้งหน่วยงานที่ชื่อว่า หน่วยสหกรณ์นิคมกสิกรรมสันทราย ขึ้นเพื่อดูแลและปฏิบัติโครงการให้สำเร็จสมความมุ่งหมายของทางราชการกระทรวงเกษตรธิการ ในสมัยนั้น และปัจจุบันเป็น นิคมสหกรณ์สันทราย สังกัดสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะทำพื้นที่รกร้างว่างเปล่าบาง

ส่วน บริเวณพื้นที่รับน้ำโครงการชลประทานเหมืองแม่แฝก ในท้องที่อำเภอสันทราย เพื่อนำมาปรับปรุงและจัดสรรให้ราษฎรในท้องถิ่นที่ไม่มีที่ดินทำกิน ให้มีที่อยู่อาศัยและทำกินในรูปสหกรณ์นิคม ซึ่งจะทำให้สมาชิกนิคมสหกรณ์ได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. สมาชิกมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง
2. มีอาชีพที่มั่นคง
3. มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
4. มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
5. มีสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น

ภาพ 11 ลำคลองชลประทาน

ภาพ 12 แผนที่แสดงพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่แฝก - แม่จัด
ที่มา: โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่แฝก - แม่จัด (2546)

เมื่อรัฐบาลได้ดำเนินการจัดตั้งหน่วยงานควบคุมแล้ว ได้ดำเนินการสำรวจภาวะเศรษฐกิจของราษฎรในท้องที่ และดำเนินการคัดเลือกราษฎรผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิก และรวบรวมรายชื่อของจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ประเภทสหกรณ์นิคมกสิกรรม ชนิดไม่จำกัด ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2481 รวม 4 สหกรณ์มีสมาชิกรวม 93 ครอบครัวเนื้อที่ 1,341 ไร่ นับเป็นสหกรณ์นิคมกสิกรรมที่ได้จดทะเบียนเป็นแห่งแรกในประเทศไทย โดยมีชื่อและรับจดทะเบียนคือ

1. สหกรณ์นิคมกสิกรรมป่าเม่า ไม่จำกัดสินใช้ จดทะเบียนเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2481 จำนวนสมาชิก 20 ครอบครัว

2. สหกรณ์นิคมกสิกรรมชอยห้า ไม่จำกัดสินใช้ จดทะเบียนเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2481 จำนวนสมาชิก 19 ครอบครัว

3. สหกรณ์นิคมกสิกรรมหนองไฮ ไม่จำกัดสินใช้ จดทะเบียนเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2481 จำนวนสมาชิก 31 ครอบครัว

4. สหกรณ์นิคมกสิกรรมห้วยบง ไม่จำกัดสินใช้ จดทะเบียนเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2481 จำนวนสมาชิก 23 ครอบครัว

จนกระทั่งถึงปี 2494 มีสหกรณ์นิคมกสิกรรมที่ได้จดทะเบียนเพิ่มขึ้นอีก 17 สหกรณ์

1. สหกรณ์นิคมกสิกรรมห้วยแยะ ไม่จำกัดสินใช้จดทะเบียนเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2482 จำนวนสมาชิก 27 ครอบครัว

2. สหกรณ์นิคมกสิกรรมห้วยงาน ไม่จำกัดสินใช้จดทะเบียนเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2482 จำนวนสมาชิก 27 ครอบครัว

3. สหกรณ์นิคมกสิกรรมหนองหาร ไม่จำกัดสินใช้จดทะเบียนเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2482 จำนวนสมาชิก 32 ครอบครัว

4. สหกรณ์นิคมกสิกรรมท่าโป่ง ไม่จำกัดสินใช้จดทะเบียนเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2482 จำนวนสมาชิก 28 ครอบครัว

5. สหกรณ์นิคมกสิกรรมป่าบง ไม่จำกัดสินใช้จดทะเบียนเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2482 จำนวนสมาชิก 24 ครอบครัว

6. สหกรณ์นิคมกสิกรรมชอยสิบ ไม่จำกัดสินใช้จดทะเบียนเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2482 จำนวนสมาชิก 30 ครอบครัว

7. สหกรณ์นิคมกสิกรรมหนองปูเลย ไม่จำกัดสินใช้จดทะเบียนเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2482 จำนวนสมาชิก 25 ครอบครัว

8. สหกรณ์นิคมกสิกรรมบ้านแพะ ไม่จำกัดสินใช้จดทะเบียนเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2482 จำนวนสมาชิก 26 ครอบครัว

9. สหกรณ์นิคมกสิกรรมหนองห้าง ไม่จำกัดสินใช้จดทะเบียนเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2482 จำนวนสมาชิก 27 ครอบครัว

10. สหกรณ์นิคมกสิกรรมซอยสิบสาม ไม่จำกัดสินใช้จดทะเบียนเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2482 จำนวนสมาชิก 29 ครอบครัว

11. สหกรณ์นิคมกสิกรรมแม่เก็ดน้อย ไม่จำกัดสินใช้จดทะเบียนเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2482 จำนวนสมาชิก 25 ครอบครัว

12. สหกรณ์นิคมกสิกรรมหนองป่าขาว ไม่จำกัดสินใช้ จดทะเบียนเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2482 จำนวนสมาชิก 27 ครอบครัว

13. สหกรณ์นิคมกสิกรรมหนองเต่าคำ ไม่จำกัดสินใช้ จดทะเบียนเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2482 จำนวนสมาชิก 30 ครอบครัว

14. สหกรณ์นิคมกสิกรรมทุ่งหมื่นน้อย ไม่จำกัดสินใช้ จดทะเบียนเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2487 จำนวนสมาชิก 18 ครอบครัว

15. สหกรณ์นิคมกสิกรรมห้วยแม่โจ้ ไม่จำกัดสินใช้จดทะเบียนเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2487 จำนวนสมาชิก 16 ครอบครัว

16. สหกรณ์นิคมกสิกรรมบ้านไร่ ไม่จำกัดสินใช้ จดทะเบียนเมื่อวันที่ 8 กันยายน 2493 จำนวนสมาชิก 14 ครอบครัว

17. สหกรณ์นิคมกสิกรรมเกษตรศิลปุสรณ์ ไม่จำกัดสินใช้ จดทะเบียนเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2494 จำนวนสมาชิก 23 ครอบครัว

รวมทั้งสิ้น 21 สมาชิก 521 ครอบครัว ที่ดินจัดสรร 7,913 ไร่ สหกรณ์ทั้ง 21 สมาคม ได้ดำเนินธุรกิจต่าง ๆ ของสหกรณ์ มาจนถึงปี พ.ศ. 2510 ได้ดำเนินธุรกิจและปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ครบถ้วนตามข้อบังคับ ทางราชการจึงได้พิจารณาออกโฉนดที่ดินครอบครองให้สมาชิก รวม 135 ราย จำนวนโฉนด 163 โฉนด เนื้อที่ 2,093 ไร่ และได้ทำพิธีแจกโฉนดให้เป็นทางการ เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2515 มีสหกรณ์ได้รับโฉนดรวม 6 สหกรณ์ คือ

1. สหกรณ์นิคมกสิกรรมหนองเต่าคำ ไม่จำกัดสินใช้
2. สหกรณ์นิคมกสิกรรมหนองป่าขาว ไม่จำกัดสินใช้
3. สหกรณ์นิคมกสิกรรมป่าบาง ไม่จำกัดสินใช้
4. สหกรณ์นิคมกสิกรรมห้วยแม่โจ้ ไม่จำกัดสินใช้
5. สหกรณ์นิคมกสิกรรมทุ่งหมื่นน้อย ไม่จำกัดสินใช้
6. สหกรณ์นิคมกสิกรรมหนองห้าง ไม่จำกัดสินใช้

ต่อมาในปี พ.ศ. 2516 ทางรัฐบาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่า บรรดาสหกรณ์ต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นนั้น เป็นสหกรณ์ขนาดเล็ก ธุรกิจของสหกรณ์น้อย ไม่สามารถที่จะขยายเงินทุนและธุรกิจอื่น ๆ ให้กว้างขวางได้ จึงเห็นควรให้ควบสหกรณ์ขนาดเล็กในท้องที่อำเภอเดียวกันเข้าเป็น สหกรณ์เดียวกัน เพื่อให้มีขนาดใหญ่สามารถดำเนินธุรกิจได้กว้างขวางและเกิดผลดีกับกิจการของสหกรณ์สืบไป

ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2516 สหกรณ์ในท้องที่อำเภอสนทราย ประเภทสหกรณ์นิคม กสิกรรมจำนวน 21 สหกรณ์ ได้ควบเข้าเป็นสหกรณ์เดียวกัน โดยจดทะเบียนเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2516 เป็นสหกรณ์ชนิดไม่จำกัด และจดทะเบียนเปลี่ยนชนิดเป็นสหกรณ์จำกัด เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2517 ชื่อ “สหกรณ์นิคมสนทราย จำกัด” สำนักงานตั้งอยู่หมู่ที่ 11 ตำบลหนองหาร อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ นายทะเบียนสหกรณ์ได้รับจดทะเบียนควบเข้ากันเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2517 มีสมาชิก และฐานะต่อไปนี้ จำนวนสมาชิก 521 ครอบครัว เงินทุนสำรอง 686,699.96 บาท เงินทุนขยายกิจการ 509,163.00 บาท เงินทุนสาธารณประโยชน์ 39,324.14 บาท เงินค่าบำรุงสหกรณ์ 170,047.03 บาท ทุนดำเนินงาน 2,085,649.21 บาท

การดำเนินการ

เปลี่ยนทัศนคติของสมาชิก เน้นหนักในการให้การศึกษา และอบรมแก่สมาชิกเป็นประจำทุกเดือนในระดับกลุ่ม ให้มีความเข้าใจ คือ

1. ให้รู้หลักและวิธีการสหกรณ์ การเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์นั้นมิใช่ว่าทุกอย่างกระทำขึ้นโดยรัฐบาลเป็นผู้ให้ แต่ชี้แจงให้สมาชิกทราบว่ากระทำขึ้นโดยรัฐบาลเป็นผู้ให้ แต่ชี้แจงให้สมาชิกทราบว่ากระทำขึ้นโดยสมาชิกเอง สมาชิกทุกคนจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนช่วยเหลือตนเองด้วย

2. ชี้แจงให้สมาชิกทราบว่า สหกรณ์เป็นของสมาชิกเองอบรมให้สมาชิก รู้จักสิทธิและหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติกับสหกรณ์ ภายในเขตแห่งกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์

3. รู้จัก รับผิดชอบตนเองและรับผิดชอบต่อในสหกรณ์ของตนเองร่วมกัน

4. ชี้แจงให้ทราบว่าที่ดินแปลงที่ได้รับอนุญาตให้เข้าครอบครองทำประโยชน์นั้น ยังเป็นของรัฐบาลอยู่เพียงให้สมาชิกเข้ามาประกอบอาชีพในที่ดินเท่านั้น ยังมีได้ให้กรรมสิทธิ์ แต่อย่างไร ยกเว้นในรายที่ทางรัฐบาลได้มอบให้ไปแล้วและพ้นกำหนด 5 ปี หากสมาชิกไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของสหกรณ์ อาจจะถูกลบออกจากสหกรณ์และหมดสิทธิที่จะเข้าทำประโยชน์ได้อีก นอกจากผู้ที่ได้ปฏิบัติตนถูกต้อง อยู่ในหลักเกณฑ์และจงรักภักดีต่อสหกรณ์ พร้อมทั้งให้ความร่วมมือกับสหกรณ์เท่านั้นจึงจะได้กรรมสิทธิ์ในที่ดิน

เมื่อสหกรณ์ได้ปรับปรุงพื้นฐานให้แข็งแกร่งมั่นคงแล้ว ได้ขยายธุรกิจต่าง ๆ เพิ่มขึ้นเป็นลำดับคือ ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจรวมกันซื้อ ธุรกิจรวมกันขาย การส่งเสริมให้รู้จักออมทรัพย์ และปรับปรุงการทำการ และส่งเสริมการประกอบอาชีพ

ทำให้สหกรณ์ดำเนินธุรกิจไปอย่างมีประสิทธิภาพ สมาชิกได้รับประโยชน์จากการให้บริการของสหกรณ์ทำให้มีฐานะอยู่ดีกินดี มีหลักฐานมั่นคงแข็งแรง

นอกจากตำบลแม่แฝกใหม่จะเป็นพื้นที่ที่มีระบบชลประทาน ที่การจัดสรรที่ดินแก่เกษตรกรมีถนนหลวงตัดผ่าน และมีสหกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนเกษตรกรแล้ว เกษตรกรตำบลแม่แฝกใหม่ ยังได้รับการสนับสนุนทางด้านวิชาการจากหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เช่น

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นหน่วยงานที่เอื้อประโยชน์อย่างยิ่งด้านวิชาการ มีการจัดประชุมสัมมนาด้านการเกษตร มีแหล่งความรู้ให้เกษตรกรค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง มีนักวิชาการด้านการเกษตรให้คำปรึกษาแก่เกษตรกร มีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการเกษตรอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ศูนย์วิจัยพืชไร่ เป็นหน่วยงานสังกัดกรมวิชาการเกษตร เป็นศูนย์ที่พัฒนาพันธุ์พืชไร่เศรษฐกิจเพื่อเพิ่มผลผลิตในแต่ละแหล่งปลูก โดยให้เลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในแต่ละท้องถิ่น ทั้งพันธุ์ ชนิดของปุ๋ย สารเคมีกำจัดศัตรูพืช หรือการทำการเกษตรที่เหมาะสม (Good Agricultural Practice: GAP) ฯลฯ ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วยและเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรโดยตรง

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดเชียงใหม่ ซึ่งมีหน้าที่

1. การพัฒนาผลิตพันธุ์สัตว์น้ำจืดทั้งผลิต ปล่อย และแจกพันธุ์สัตว์น้ำจืด ให้บริการทางวิชาการ การรวบรวมพันธุ์ปลา ผลิตพันธุ์สัตว์น้ำที่ได้จากการปรับปรุงพันธุ์
 2. งานส่งเสริมการประมง
 3. งานวิจัยเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด เพื่อศึกษาค้นคว้า ทดลอง วิจัย ให้ได้ข้อมูลทางวิชาการด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด และการจัดการทรัพยากรประมงน้ำจืด และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำเทคนิคที่ได้มาใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด และนำผลงานออกเผยแพร่แก่เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยง
 4. งานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตสัตว์น้ำ คือ จำหน่ายพันธุ์สัตว์น้ำ
- ทั้งนี้ยังรวมถึงงานบริการให้คำแนะนำปรึกษาแก่เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ฝึกอบรมให้แก่เกษตรกรผู้สนใจในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดด้วย

สำนักงานเกษตรอำเภอสนทราย

มีเจ้าหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาด้านการเกษตรมีการสนับสนุน และแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรให้แก่เกษตรกร และมีปัจจัยการผลิตสนับสนุนในบางส่วน ทั้งนี้ ยังเป็นหน่วยงานที่ช่วยประสานงานระหว่างภาครัฐกับเกษตรกรอีกด้วย

สำนักงานสหกรณ์จังหวัด

มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์และนักวิชาการสหกรณ์คอยให้การช่วยเหลือและสนับสนุน ในการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ เนื่องจากระบบสหกรณ์เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะ สามารถช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้นได้

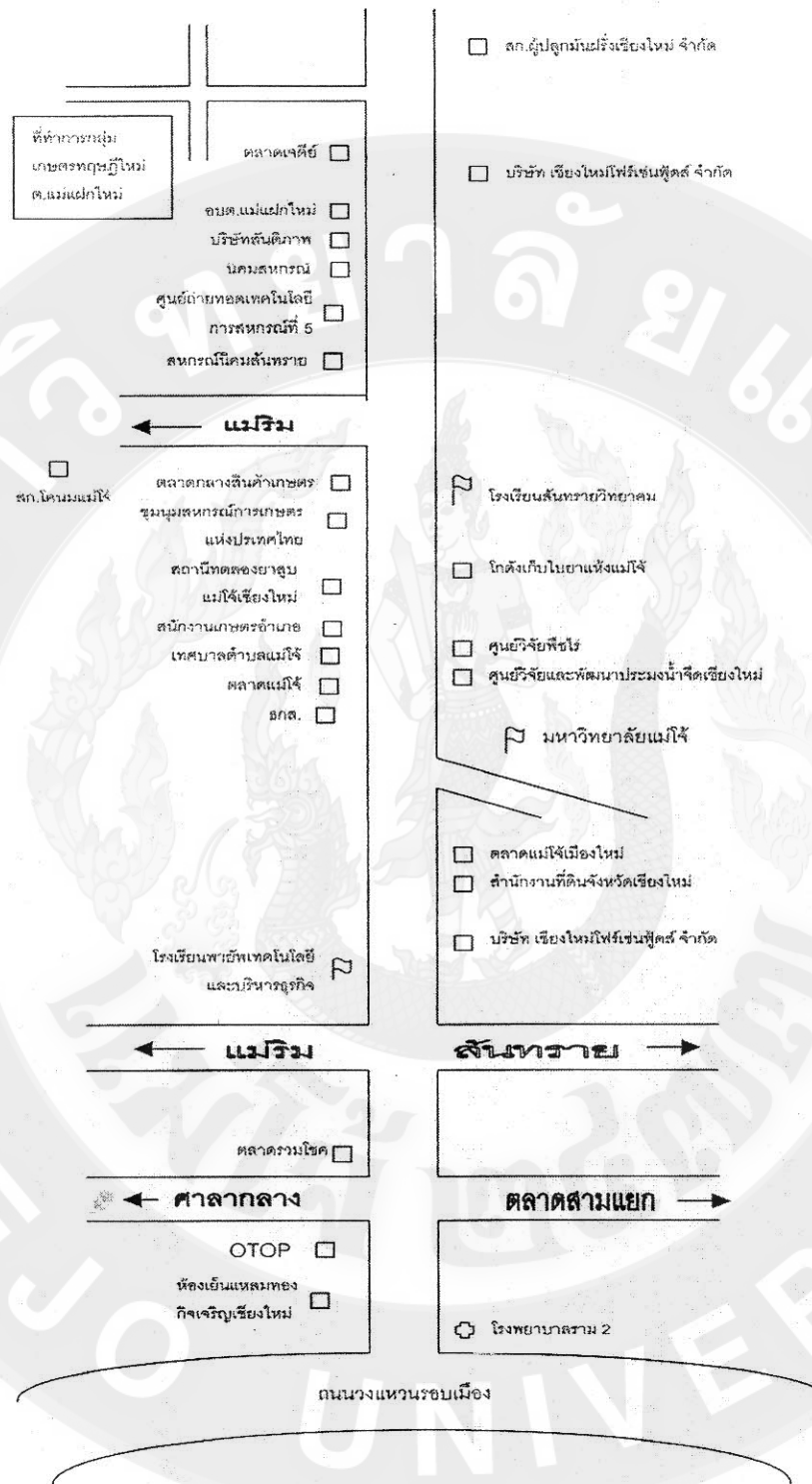
กรมพัฒนาที่ดิน

กรมพัฒนาที่ดินเป็นองค์กรนำในการวางแผนและกำหนดเขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสม เพื่อการผลิตการอนุรักษ์ดิน และน้ำ พื้นฟูทรัพยากรที่ดินให้มีความอุดมสมบูรณ์เพื่อเพิ่มผลผลิตและเป็นรากฐานของการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน โดยมีพันธกิจ ดังนี้

1. วางแผนการใช้ที่ดินและพัฒนาที่ดิน เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน
2. พัฒนาแหล่งน้ำ และโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการจัดการผลผลิตของเกษตรกรรวมทั้งการจัดการน้ำให้กับผู้ใช้น้ำทุกประเภทอย่างมีประสิทธิภาพเป็นธรรม และยั่งยืน
3. วิจัยและพัฒนาการใช้ประโยชน์จากดิน และน้ำ
4. สนับสนุนการดำเนินงานบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการผลิต

ทั้งนี้ยังรวมถึงการให้บริการข้อมูล และข้อมูลการใช้ที่ดิน การให้บริการตรวจสอบ ตัวอย่างดิน การให้บริการเมล็ดพันธุ์ที่ปลอดภัยเพื่อการปรับปรุงบำรุงดิน การให้บริการหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ทั้งนี้การที่การคมนาคมขนส่งสะดวก เนื่องจากมีถนนหลายสาย 1001 ตัดผ่าน และมีระยะทางจากตัวเมืองเพียง 26 กิโลเมตร ทำให้ตลอดระยะทางมีโรงงานภาคเอกชน ตั้งอยู่เพื่อรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร

ภาพ 13 แผนที่แสดงเส้นทางระหว่างตัวอำเภอเมืองเชียงใหม่ถึงตำบลแม่แฝกใหม่

จะเห็นได้ว่าตำบลแม่แฝกใหม่เป็นพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำการเกษตรของเกษตรกรทั้งในด้านการพัฒนาระบบการเกษตร และนโยบายของรัฐบาลที่มีในพื้นที่ ทำให้ได้รับการสนับสนุนให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตร การพัฒนาทางด้านโรงงานเอกชน ซึ่งทำให้เกษตรกรพัฒนาการปลูกพืช โดยใช้แบบแผนการเกษตรแผนใหม่ คือ ลงทุนเพิ่มด้านเทคโนโลยี และมีการเพิ่มปุ๋ยและสารเคมี เพื่อเร่งผลผลิตให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น และด้านทานโรคและแมลง ดังนั้นการเกษตรภายในพื้นที่ตำบลแม่แฝกใหม่จัดได้ว่าเป็นเขตเกษตรก้าวหน้า คือ มีการเน้นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว และมีการใช้สารเคมีเพิ่มขึ้น ใช้แรงงานและทุนเพิ่มมากขึ้น

เมื่อการเกษตรเน้นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ซึ่งหมายถึงหากเกษตรกรมีพื้นที่สำหรับการเพาะปลูกต่อครัวเรือน เกษตรกรจะใช้พื้นที่ทั้งหมดปลูกพืชแต่ละชนิดให้เต็มพื้นที่ หากเก็บเกี่ยวแล้วก็ทำการไถกลบหรือเผาหน้าดิน แล้วปลูกพืชชนิดใหม่ ทำอย่างนี้หมุนเวียนตลอดทั้งปี โดยได้รับการสนับสนุนน้ำจากชลประทาน โดยจะปลูกข้าว กระเทียม ยาสูบ และมะเขือเทศ ต่อมาได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงการปลูกเหลือเพียง ข้าว มันฝรั่ง ข้าวโพด หรือฟักทองเท่านั้น และมีการใช้สารเคมีเพิ่มมากขึ้นทุกปี จึงส่งผลให้เกษตรกรต้องลงทุนเพิ่มขึ้น เนื่องจากว่าคุณภาพของดินต่ำลงทุกปี มีสารเคมีตกค้าง การปลูกพืชหมุนเวียนกันตลอดทั้งปีทำให้สารเคมีในดินเพิ่มมากขึ้น เรื่อย ๆ ผลผลิตก็มีปริมาณน้อยและเกษตรกรจึงจำเป็นต้องเพิ่มการใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างนี้ทุกปี สืบเนื่องให้เกษตรกรมีหนี้สินเพิ่มขึ้น เพราะต้นทุนการผลิตสูง ทั้งนี้เกษตรกรยังประสบปัญหาราคาสินค้าผลผลิตตกต่ำและไม่แน่นอน จากการพัฒนาทางด้าน การเกษตรที่ผ่านมาทำให้เกษตรกรเห็นว่าการเกษตรเชิงเดี่ยวยังไม่สามารถช่วยให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อีกทั้งก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย เช่น ปัญหาหนี้สิน ปัญหาสุขภาพ เกษตรกรจึงหันมาสนใจการทำ การเพาะปลูกแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ อีกทั้งยังได้รับ การสนับสนุนมากมายจากส่วนราชการต่าง ๆ เนื่องจากการเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นโครงการตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเป็นโครงการที่มุ่งเน้นให้เกษตรกรรู้จักวิธีการจัดสรรที่ดินเพื่อใช้ในการเกษตรโดยมุ่งให้เกษตรกรลดรายจ่ายและมีรายได้ตลอดปี

ในปี พ.ศ. 2541 สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดได้รวบรวมเกษตรกรที่สนใจทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ เพื่อให้การสนับสนุนเริ่มด้วยการสนับสนุนเงินทุนค่าวัสดุการเกษตร และมีการจัดการศึกษาอบรม ทั้งยังเปิดโอกาสให้ได้ร่วมแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นกับเกษตรกรพื้นที่อื่น ๆ

กลุ่มแรกที่ได้รับการสนับสนุน คือนายพรหม ใจเมตตา และนายอนันต์ คำคุ่น โดยเกษตรกรทั้งสองได้รับการรับรองและเห็นชอบจากเกษตรอำเภอ เพื่อเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งถือว่าเป็นเกษตรกรต้นแบบของพื้นที่ตำบลแม่แฝกใหม่นี้

หลังจากนั้นเกษตรกรต้นแบบก็เผยแพร่ความรู้ให้แก่เกษตรกรข้างเคียง หรือเกษตรกร
เครือข่ายเมื่อมีผู้สนใจทำเกษตรแบบทฤษฎีใหม่มากขึ้นจึงได้จัดตั้งรวมกันเป็นกลุ่ม โดยมีตำบล
แม่แฝกใหม่มีทั้งหมด 12 หมู่บ้าน แต่มีสมาชิกเครือข่ายกระจายอยู่เพียง 5 หมู่บ้าน คือ

หมู่ที่ 3 บ้านเจดีย์แม่ครัว

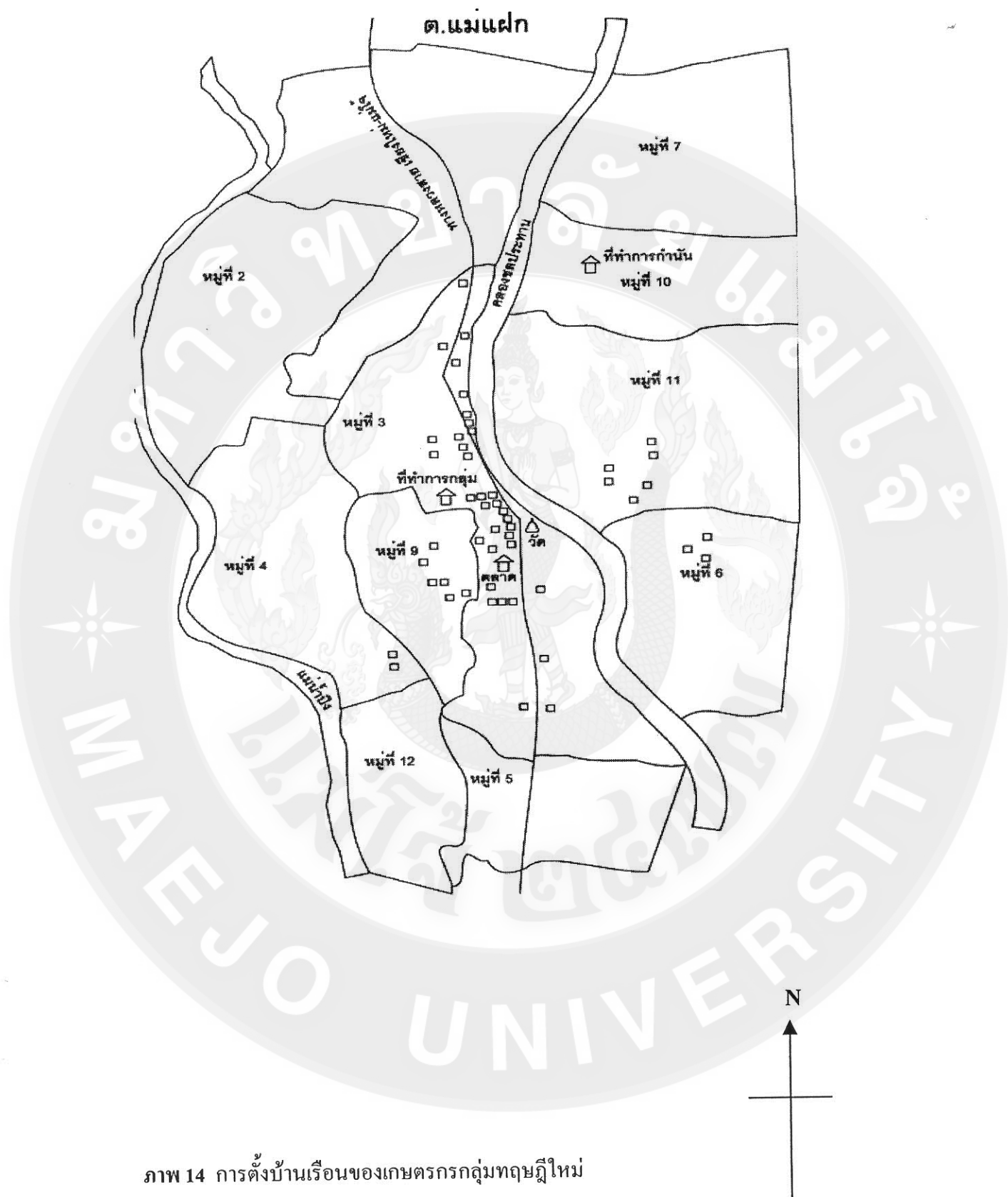
หมู่ที่ 4 บ้านขัวมุง

หมู่ที่ 6 บ้านแพะเจดีย์

หมู่ที่ 9 บ้านกลางพัฒนา

หมู่ที่ 11 บ้านเจดีย์พัฒนา

สมาชิกส่วนใหญ่อยู่ในหมู่ที่ 3 บ้านเจดีย์แม่ครัว (ภาพ 14)

ภาพ 14 การตั้งบ้านเรือนของเกษตรกรกลุ่มทฤษฎีใหม่

ในพื้นที่ตำบลแม่แฝกใหม่ ได้มีการจัดตั้งสถาบันเกษตรกร ด้วยความร่วมมือ
ร่วมใจของเกษตรกรในพื้นที่ดังนี้

ตาราง 3 กลุ่มนิติบุคคลจดทะเบียน

ชื่อ	ที่ตั้ง	จำนวนสมาชิก (คน)
1. สหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่ง เชียงใหม่ จำกัด	หมู่ที่ 3 บ้านเจดีย์แม่ครัว	1,100
2. สหกรณ์เกษตรกรทำนา แม่แฝกใหม่	หมู่ที่ 4 บ้านข้าวมุง	134
3. กลุ่มเกษตรกรทำไร่แม่ แฝกใหม่	หมู่ที่ 9 บ้านกลางพัฒนา	126
4. กลุ่มเกษตรกรทำสวน แม่แฝกใหม่	หมู่ที่ 11 บ้านเจดีย์พัฒนา	182

ตาราง 4 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ชื่อ	ที่ตั้ง	สมาชิก
1. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแม่แฝกหลวง	หมู่ที่ 1 บ้านแม่แฝกหลวง	65
2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านสบแฝก	หมู่ที่ 2 บ้านสบแฝก	40
3. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านเจดีย์แม่ครัว	หมู่ที่ 3 บ้านเจดีย์แม่ครัว	60
4. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านขัวมุง	หมู่ที่ 4 บ้านขัวมุง	42
5. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านห้วยบง	หมู่ที่ 5 บ้านห้วยบง	36
6. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแพะเจดีย์	หมู่ที่ 6 บ้านแพะเจดีย์	20
7. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านวังขุมเงิน	หมู่ที่ 7 บ้านวังขุมเงิน	70
8. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแพะห้วยบง	หมู่ที่ 8 บ้านแพะห้วยบง	80
9. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านกลางพัฒนา	หมู่ที่ 9 บ้านกลางพัฒนา	60
10. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแพะแม่แฝกใหม่	หมู่ที่ 10 บ้านแพะแม่แฝกใหม่	65
11. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านเจดีย์พัฒนา	หมู่ที่ 11 บ้านเจดีย์พัฒนา	65
12. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านป่าป้อ	หมู่ที่ 12 บ้านป่าป้อ	48

ในพื้นที่และในบริเวณใกล้เคียงยังมีกลุ่มสหกรณ์จัดตั้งอยู่ด้วย ดังนี้

1. สหกรณ์นิคมสันทราย กลุ่ม 3	มีสมาชิก	46	คน
2. สหกรณ์นิคมสันทราย กลุ่ม 4	มีสมาชิก	80	คน
3. สหกรณ์นิคมสันทราย กลุ่ม 12	มีสมาชิก	82	คน
4. สหกรณ์การเกษตรสันทราย จำกัด	มีสมาชิก	736	คน
5. สหกรณ์โคนมแม่ใจ จำกัด	มีสมาชิก	140	คน
6. สหกรณ์ปศุสัตว์สันทราย จำกัด	มีสมาชิก	262	คน
7. สหกรณ์ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเชียงใหม่	มีสมาชิก	138	คน

ลักษณะทั่วไปของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

ลักษณะทั่วไปของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ อันได้แก่ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ฐานะในครัวเรือน การกระจายอายุของสมาชิกในกลุ่ม สิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึง ลักษณะการประกอบอาชีพทางการเกษตรของสมาชิกได้เป็นอย่างดี ซึ่งจากการสำรวจได้ผล ดังต่อไปนี้

ลักษณะส่วนบุคคล

เพศ

ผลการวิจัยตามตารางที่ 1 พบว่า เกษตรกรส่วนมาก ร้อยละ 87.30 เป็นเพศชาย โดยมีเพศหญิงเพียง ร้อยละ 12.70 เท่านั้น ซึ่งก็เป็นลักษณะของสังคมไทยโดยทั่วไปที่เพศชายจะเป็นหัวหน้าครอบครัว โดยเฉพาะในสังคมของเกษตรกรแล้วมักจะนิยมให้บิดาเป็นใหญ่เสมอ ดังที่ ยรรยง สติพิชัย (ม.ป.ป.: 50) ในสุรินทร์ สุริยวงศ์ (2535: 31) ได้กล่าวถึงลักษณะของครอบครัวไทย บิดาเป็นใหญ่ในครอบครัว (patriarchal) บิดาเป็นผู้มีอำนาจในการบังคับบัญชาบุคคลใน ครอบครัว หรือมีอำนาจในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ ของครอบครัว

อายุ

หมายถึง จำนวนปีของเกษตรกร โดยนับตั้งแต่เกิดจนถึงวันที่บันทึกข้อมูลผลการวิจัย ในตารางที่ 1 พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.40 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี และช่วงอายุน้อยกว่า 41 ปี มีจำนวนร้อยละ 20 รองลงมาร้อยละ 18.20 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ส่วนเกษตรกรที่มีอายุมากกว่า 60 ปี มีจำนวนร้อยละ 5.40 ผลจากการวิจัย ผู้ที่มีอายุมากที่สุด คือ 78 ปี และมีอายุน้อยที่สุด คือ 29 ปี โดยเฉลี่ยแล้วอายุของเกษตรกร คือ 45 ปี จึงกล่าวได้ว่าเกษตรกรมีอายุแตกต่างกัน

กัน ซึ่ง สุนิลา ทนุผล (2531: 36) กล่าวว่าในช่วงอายุ 31-45 ปี เป็นช่วงอายุของผู้ใหญ่มัชฌิมวัย มีประสบการณ์สูงมีฐานะทางสังคมและจิตใจที่มั่นคง จึงกล่าวได้ว่าเป็นวัยที่สามารถตัดสินใจในการประกอบอาชีพ และการกำหนดแผนการผลิตในไร่นาตามศักยภาพของตนเอง

ระดับการศึกษา

หมายถึง วุฒิสองสูงสุดที่เกษตรกรได้ศึกษาเล่าเรียนในสถาบันทางการศึกษาต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน ผลการวิจัยในตารางที่ 1 พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 54.50 จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมาร้อยละ 18.20 เป็นผู้ที่ยังการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ถึง 7 ส่วนผู้ที่ยังการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) นั้น มีร้อยละ 10.90 สำหรับผู้ที่ยังการศึกษาระดับปริญญาตรี มีเพียงร้อยละ 3.60 ส่วนเกษตรกรที่ยังการศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หรืออนุปริญญา มีน้อยที่สุด คือร้อยละ 1.80 จากผลการวิจัยกล่าวได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับที่ ศัญญา ศัญญาวิวัฒน์ (2529: 59) ได้กล่าวว่าการศึกษาในชนบทส่วนใหญ่เป็นการศึกษาภาคบังคับ สถานภาพการศึกษาในชนบททั่วไปยังมีปริมาณและคุณภาพต่ำกว่าเขตเมือง นอกจากนี้ บุญสม วราเอกศิริ (2539: 4) ยังได้กล่าวว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชากรในชนบทมีการศึกษาดำหรือขาดมาตรฐานการศึกษา ก็เนื่องมาจากว่าชนบทนั้นมักอยู่ห่างไกลจากความเจริญ ขาดแคลนสถานศึกษา รวมทั้งส่วนใหญ่จะมีปัญหาเรื่องรายได้ต่ำตามมาด้วย

สถานภาพสมรส

ผลการวิจัยในตาราง 1 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก ร้อยละ 92.70 เป็นผู้ที่ยังสมรสแล้ว รองลงมาร้อยละ 5.50 เป็นโสด และร้อยละ 1.80 เป็นหม้ายหรือหย่าร้าง จากการที่เกษตรกรส่วนมากได้แต่งงานแล้วนี้ กล่าวได้ว่าเป็นบุคคลที่มีความคิดรอบคอบ สุขุม เพราะการแต่งงานแล้วเป็นสิ่งที่วัดว่าจำเป็นต้องเป็นผู้ที่รับผิดชอบต่อตนเอง มีเหตุผลมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับการตัดสินใจในแผนการผลิตของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่นั้น ก็น่าจะเกิดจากจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อหัวหน้าครอบครัวเกษตรกรทั้งหลาย จนเป็นขั้นตอนกระบวนการตัดสินใจนำไปสู่การปฏิบัติในแผนการผลิตของตนเอง

ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

ผลการวิจัยในตาราง 1 พบว่า เกษตรกรส่วนมาก ร้อยละ 81.80 เป็นหัวหน้าครอบครัว และไม่เป็นหัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 18.20 การที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว กล่าวได้ว่า เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวสูง ต้องมีความรอบคอบในการตัดสินใจที่จะนำพาชีวิตของสมาชิกในครอบครัว และต้องเป็นบุคคลที่มีการวางแผนสำหรับอนาคตของ

ครอบครัว เช่นเดียวกันกับการตัดสินใจทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเพิ่ม
คุณภาพชีวิตของสมาชิกในครอบครัว

ตาราง 5 ข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

ลักษณะส่วนบุคคล		จำนวน (คน)	ร้อยละ
		(N=55)	
เพศ			
	หญิง	7	12.70
	ชาย	48	87.30
อายุ			
	น้อยกว่า 41 ปี	11	20.00
	41-50	31	56.40
	51-60	10	18.20
	มากกว่า 60 ปี	3	5.40
ระดับการศึกษา			
	ป. 4	30	54.50
	ป. 6/ป. 7	10	18.20
	ม. 3	6	10.90
	ม. 6/ปวช.	6	10.90
	ปวส./อนุปริญญา	1	1.80
	ปริญญาตรี	2	3.60
สถานภาพสมรส			
	โสด	3	5.50
	สมรสแล้ว	51	92.70
	หม้าย/หย่า	1	1.80
ความสัมพันธ์ภายในครัวเรือน			
	เป็นหัวหน้าครอบครัว	45	81.80
	ไม่เป็นหัวหน้าครัวเรือน	10	18.20

การสังกัดกลุ่มของเกษตรกร

จากการวิจัยพบว่าเกษตรกรทั้งหมดร่วมกิจกรรมออมทรัพย์ โดยร้อยละ 56.40 ร่วมกิจกรรมมันฝรั่งด้วย รองลงมาร้อยละ 34.50 ร่วมกิจกรรมไรรักษาสวนผสม ร้อยละ 32.70 ร่วมกิจกรรมผักปลอดสารพิษ

ตาราง 6 การสังกัดกลุ่มของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

กิจกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ออมทรัพย์	55	100.00
มันฝรั่ง	31	56.40
ไรรักษาสวนผสม	19	34.50
ปลา	18	32.70
ผักปลอดสารพิษ	14	25.50
ข้าว	13	23.60
เพาะเห็ด	11	20.00
น้ำสกัดชีวภาพ/ปุ๋ยชีวภาพ	10	18.20
ไก่	9	16.40
สุกร/วัว	5	9.10

จากการวิจัยพบว่าเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ส่วนใหญ่นั้น เลือกเป็นสมาชิกของกลุ่มย่อย 2 กิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 27.28 และรองลงมาเกษตรกรร้อยละ 20 เลือกเข้าร่วม 3 และ 4 กิจกรรม

ตาราง 7 จำนวนกลุ่มกิจกรรมที่เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่เลือกเข้าร่วมเป็นสมาชิก

จำนวนกลุ่มกิจกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 กลุ่ม	4	7.27
2 กลุ่ม	15	27.28
3 กลุ่ม	11	20.00
4 กลุ่ม	11	20.00
5 กลุ่ม	10	18.18
6 กลุ่ม	4	7.27
รวม	55	100.00

เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรได้มีการแบ่งกลุ่มกิจกรรมออกเป็นทั้งหมด 10 กิจกรรม และให้สมาชิกแต่ละคนเลือกสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมตามความสนใจของเกษตรกร และเกษตรกร 1 ราย สามารถเลือกเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมได้หลายกลุ่มกิจกรรม เพราะในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่นั้น ได้เน้นให้เกษตรกรมีความหลากหลายในการผลิต หรือให้มีกิจกรรมที่หลากหลายในไร่นา ดังนั้นเกษตรกรสามารถเลือกเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมที่ตนเองได้ทำในไร่นา เพื่อให้มีการสนับสนุนและช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่มกิจกรรมเดียวกัน

เกษตรกรที่เลือกเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรม 2 กิจกรรมนั้น ส่วนใหญ่ เข้าร่วมกิจกรรมมันฝรั่งร่วมกับกิจกรรมออมทรัพย์ คิดเป็นร้อยละ 46.66 รองลงมาเกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรมออมทรัพย์ร่วมกับกิจกรรมไร่นาสวนผสม และ กิจกรรมออมทรัพย์ร่วมกับกิจกรรมเลี้ยงปลา คิดเป็นร้อยละ 20.00 ดังตาราง 8

ตาราง 8 การเลือกเข้าร่วมกิจกรรมของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

กิจกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อบรมทฤษฎีร่วมกับมันฝรั่ง	7	46.66
อบรมทฤษฎีร่วมกับไร่นาสวนผสม	3	20.00
อบรมทฤษฎีร่วมกับเลี้ยงปลา	3	20.00
อบรมทฤษฎีร่วมกับผักปลอดสารพิษ	1	6.67
อบรมทฤษฎีร่วมกับข้าว	1	6.67
รวม	15	100.00

ลักษณะการปลูกพืช

สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ มีการผลิตพืชเป็นอาชีพหลักในปีการผลิตหนึ่งๆ จะแบ่งออกเป็น 3 ฤดูกาลผลิต แต่ละฤดูกาลผลิตแต่ละครัวเรือนจะเป็นผู้กำหนดเองว่าเริ่มจากเดือนใดถึงเดือนใด ไม่มีกฎเกณฑ์และแบบแผนตายตัว และชนิดพืชที่เลือกปลูกก็ มักจะแตกต่างกันในแต่ละครัวเรือน บางครัวเรือนจะปลูกข้าว มันฝรั่งและข้าวโพด แต่บางครัวเรือนอาจเลือกปลูกเพียงข้าวและมันฝรั่ง โดยปลูกข้าว 2 ครั้งในปีการผลิตนั้นๆ

ในพื้นที่ตำบลแม่แฝกใหม่นี้ โดยเฉพาะหมู่บ้านเจดีย์แม่ครัว ซึ่งเป็นหมู่บ้านหลักของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ สามารถปลูกข้าวได้ตลอดทั้งปี เนื่องจากมีระบบชลประทานที่ดี มีน้ำใช้ในการเพาะปลูกตลอดปี และพื้นที่ที่ถูกจัดสรรออกตามสัดส่วนการปลูกพืชตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่นี้ ยังเอื้อให้เกษตรกรสามารถปลูกพืชผักทั้งสำหรับบริโภคเองและจำหน่ายได้ตลอดทั้งปีอีกด้วย ฤดูกาลปลูกมันฝรั่ง เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึง เดือนกุมภาพันธ์ และฤดูกาลปลูกข้าวโพดเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง เดือนพฤษภาคม

แรงงานที่ใช้ในการผลิตพืช สมาชิกจะใช้แรงงานในครัวเรือน ถ้าหากไม่เพียงพอจึงจะใช้แรงงานจ้างหรือแรงงานแลกเปลี่ยน ส่วนใหญ่จะใช้แรงงานจ้างในกิจกรรมที่รีบเร่ง เช่น ในกิจกรรมของการเตรียมดิน ปลูก และเก็บเกี่ยว ส่วนแรงงานแลกเปลี่ยนสมาชิกจะนิยมใช้ในฤดูกาลผลิตที่ 1 คือในกิจกรรมปลูกและเก็บเกี่ยวข้าวเท่านั้น

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ จำแนกตามพื้นที่
เพาะปลูกและจำนวนแรงงาน

จำนวนพื้นที่เพาะปลูก	จำนวนแรงงาน (คน)				รวม	ร้อยละ
	1	2	3	4		
น้อยกว่า 1 ไร่	0	2	0	0	2	3.60
2 – 4 ไร่	3	9	2	0	14	25.50
5 – 7 ไร่	4	12	1	0	17	30.90
8 – 10 ไร่	2	9	2	1	14	25.50
11 ไร่ ขึ้นไป	1	5	2	0	8	14.50
รวม	10	37	7	1	55	100.00
ร้อยละ	18.18	67.27	12.73	1.82	100.00	

ลักษณะการถือครองที่ดินเพาะปลูก

เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 45.45 มีที่ดินเป็นของตนเองเพื่อทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ ร้อยละ 39.00 มีลักษณะการถือครองที่ดินแบบผสม คือมีที่ดินเป็นของตนเองและมีที่ดินเช่าหรือไม่เสียค่าเช่าร่วมด้วยเพื่อทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ สาเหตุที่เกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง เนื่องจากว่า หลักการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ในเบื้องต้น เกษตรกรต้องมีที่ดินเป็นของตนเอง จึงจะสามารถเข้าร่วมโครงการเพื่อจัดสรรที่ดินตามสัดส่วนของแนวคิดทฤษฎีใหม่ได้ คือ ต้องแบ่งที่ดินออกเป็น 30:30:30:10 และสาเหตุที่ทำให้เกษตรกรมีการเช่าที่ดินเพิ่มนอกจากที่ดินของตนเอง เพราะเกษตรกรคาดว่าจะการเพิ่มพื้นที่ในการเพาะปลูก จะมีส่วนช่วยในการเพิ่มรายได้จากการเพาะปลูก (ตาราง 10)

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ จำแนกตามพื้นที่
เพาะปลูกและลักษณะการถือครอง

จำนวนพื้นที่เพาะปลูก	ลักษณะการถือครอง				รวม	ร้อยละ
	ตนเอง	เช่า	ไม่เสียค่าเช่า	ผสม		
น้อยกว่า 1 ไร่	2	0	0	0	2	3.60
2 – 4 ไร่	8	2	1	3	14	25.50
5 – 7 ไร่	5	1	1	10	17	30.90
8 – 10 ไร่	5	1	1	7	14	25.50
11 ไร่ ขึ้นไป	5	1	0	2	8	14.50
รวม	25	5	3	22	55	100.00
ร้อยละ	45.45	9.09	5.46	39.00	100.00	

ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าความสมบูรณ์ของดินในพื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกร ร้อยละ 80.00 มีความสมบูรณ์ของดินสูง รองลงมาร้อยละ 14.50 มีความสมบูรณ์ของดินปานกลาง และร้อยละ 5.50 มีความสมบูรณ์ของดินต่ำ ซึ่งความสมบูรณ์ของดินนี้จะส่งผลต่อปริมาณของ ผลผลิตที่เกษตรกรจะได้รับในแต่ละปีการผลิต

ความสมบูรณ์ของดินนั้น เกษตรกรแต่ละคนจะทราบว่าดินในแปลงเพาะปลูกของตนเองนั้น มีความสมบูรณ์อยู่ในระดับใด เนื่องจากว่าในแต่ละปีจะมีหมอดิน เข้ามาตรวจสอบสภาพดินของเกษตรกร และแจ้งผลให้เกษตรกรทราบ เพื่อทำการพัฒนาและปรับปรุงดินของตนให้เหมาะสมแก่การเพาะปลูก

ตาราง 11 ความสมบูรณ์ของดินของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

ความสมบูรณ์ของดิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สูง	44	80.00
ปานกลาง	8	14.50
ต่ำ	3	5.50
รวม	55	100.00

การใช้ปัจจัยการผลิตของเกษตรกร

รายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ปัจจัยการผลิตแต่ละชนิดที่ได้จากการศึกษา มีดังนี้

1. เมล็ดพันธุ์ข้าว สำหรับพันธุ์ข้าวที่ใช้คือ สันป่าตอง 1 โดยมีอัตราการใช้เฉลี่ยต่อไร่ เท่ากับ 10.92 กิโลกรัม
2. เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด สำหรับพันธุ์ข้าวที่ใช้คือ ข้าวโพดหวานสามสี โดยมีอัตราการใช้เฉลี่ยต่อไร่ เท่ากับ 1 กิโลกรัม
3. หัวพันธุ์ สำหรับพันธุ์มันฝรั่ง ส่วนใหญ่เกษตรกรใช้พันธุ์ แอตแลนติกและสปุนต้า โดยมีอัตราการใช้โดยเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 88.34 กิโลกรัม
4. ปุ๋ยเคมี ที่ใช้กับพืชทุกชนิดในแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ส่วนใหญ่เกษตรกรนิยมใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 14-14-21 13-13-21 หรือ 15-15-15 โดยอัตราการใช้โดยเฉลี่ยเท่ากับ 347.92 กิโลกรัมต่อไร่

ตาราง 12 การใช้ปัจจัยการผลิตของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

ปัจจัยการผลิต	อัตราการใช้น้ำต่อไร่	หน่วย
เมล็ดพันธุ์ข้าว	10.92	กิโลกรัม/ไร่
เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด	1.00	กิโลกรัม/ไร่
หัวพันธุ์มันฝรั่ง	88.34	กิโลกรัม/ไร่
ปุ๋ยเคมี	347.92	กิโลกรัม/ไร่

ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับปัจจัยการผลิต

รายละเอียดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายปัจจัยการผลิตแต่ละชนิดที่ได้จากการศึกษา มีดังนี้

1. ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์โดยเฉลี่ยเท่ากับ 85.83 บาท/ไร่ แต่สำหรับเกษตรกรบางคนที่ได้รับพันธุ์ข้าวมาจากกลุ่ม ก็จะไม่เสียค่าใช้จ่ายค่าเมล็ดพันธุ์ แต่เมื่อเก็บเกี่ยวข้างแล้วจะต้องนำส่งคืนให้แก่กลุ่มในจำนวนที่ขอยืมมา
2. ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับหัวพันธุ์โดยเฉลี่ยเท่ากับ 477.50 บาท/ไร่
3. ค่าหัวพันธุ์มันฝรั่ง เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับหัวพันธุ์มันฝรั่งพันธุ์แอตแลนติกและสปูนด้า โดยเฉลี่ยเท่ากับ 3,930.56 บาท/ไร่
4. ปุ๋ยเคมีที่ใช้ในการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ คือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับปุ๋ยเคมีที่เกษตรกรใช้ในการผลิตตลอดฤดูกาลผลิตโดยเฉลี่ยเกษตรกรมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับปุ๋ยเคมี เท่ากับ 4,410.83 บาท/ไร่

ตาราง 13 ค่าใช้จ่ายปัจจัยการผลิตของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

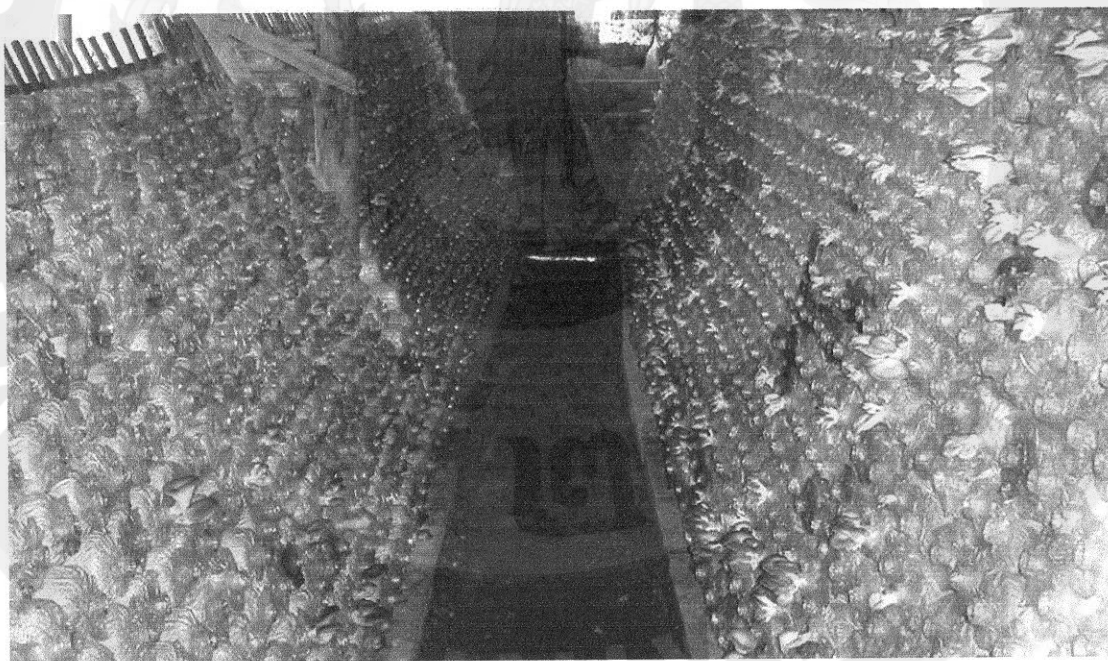
ปัจจัยการผลิต	ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อไร่ (บาท)
เมล็ดพันธุ์ข้าว	85.83
เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด	477.50
หัวพันธุ์มันฝรั่ง	3,930.56
ปุ๋ยเคมี	4,410.83

รูปแบบและลักษณะของการวางแผนการผลิต

รูปแบบการผลิตของเกษตรกรกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ บ้านเจดีย์แม่ครัวนี้ มีรูปแบบการผลิตของแต่ละกิจกรรมแตกต่างกันออกไป เนื่องจากตามแบบแผนของเกษตรทฤษฎีใหม่ ได้มีการกำหนดให้แบ่งที่ดินออกเป็น 4 ส่วน เพื่อประกอบกิจกรรม ปลูกข้าว ปลูกไม้ผล เลี้ยงปลา และแบ่งเป็นที่อยู่อาศัย ในอัตราส่วน 30:30:30:10 ของที่ดินที่เกษตรกรมีอยู่ แต่เนื่องจากว่าพื้นที่บ้านเจดีย์แม่ครัว หรือตำบลแม่แฝกใหม่นั้น ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ในเขตชลประทานและมีน้ำเพื่อใช้อุปโภคบริโภคตลอดปี การขุดสระเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้ง เกษตรกรจึงลดจำนวนอัตราส่วนของสระน้ำลงไปด้วย เช่น นายพรหม ใจเมคา แบ่งพื้นที่ในอัตราส่วน 62.5:12.5:6.25:18.75 และนายอนันต์ คำดุ่น แบ่งพื้นที่ในอัตราส่วน 20:60:10:10 ซึ่งสอดคล้องกับ พูนสิน เจียมประโคน (2543: 46) เมื่อนำพื้นที่มาคิดอัตราส่วนเป็นค่าร้อยละ จะได้เท่ากับ 38:16:38:8 ซึ่งไม่ตรงกับอัตราส่วนตามแนวคิดเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่มากนัก ทั้งนี้เนื่องจากว่าปัจจัยสิ่งแวดล้อมของสภาพพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่แต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน ดังนั้นการแบ่งสัดส่วนพื้นที่ดำเนินการจึงต้องมีลักษณะที่ยืดหยุ่นตามไปด้วย และสอดคล้องกับ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2539: 33) ได้กล่าวว่าการแบ่งสัดส่วนพื้นที่ดำเนินการตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่นั้น ไม่จำเป็นต้องแบ่งสัดส่วนตายตัว 30:30:30:10 สัดส่วนของพื้นที่ที่สามารถ ยืดหยุ่นได้ตามสภาพของพื้นที่และขนาดของแรงงานในครัวเรือน กิจกรรมที่หลากหลายทำให้มี รูปแบบการผลิตของกิจกรรมที่หลากหลายด้วยเช่นกัน ดังนี้

กิจกรรมเพาะเห็ด

รูปแบบของการเพาะเห็ดนั้นเป็นการผลิตแบบเดี่ยว คือ เกษตรกรที่เลือกกิจกรรมเพาะเห็ดก็จะมีการสร้างโรงเรือนในพื้นที่ของตนตามขนาดที่ตนเองสามารถดูแลได้ เพราะเกษตรกรบางคนเพาะเห็ดเป็นอาชีพหลัก แต่เกษตรกรบางคนทำเสริมเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน และแบ่งขายบ้างหากเหลือจากการบริโภค แต่เกษตรกรจะมีการร่วมกันทำก้อนเชื้อเห็ด เพราะวัตถุดิบของการทำก้อนเชื้อจำเป็นที่จะต้องสั่งทีละมาก ๆ เช่น จี้เลื่อย การเพาะเลี้ยงเชื้อในโรงเรือน เกษตรกรแต่ละคนก็จะดูแลรดน้ำก้อนเชื้อของตนเอง แต่ในการเปิดปากถุงเพื่อให้เห็ดออกมาหลังจากที่เชื้อเห็ดได้กระจายทั่วถุงแล้วนั้น เกษตรกรมีการช่วยเหลือกันโดย “ลงแขก” หรือเรียกตามภาษาท้องถิ่นว่า “เอามื้อ” คือ เกษตรกรจะช่วยกันเปิดปากถุงทีละโรง ถ้าโรงเรือนไหนหรือก้อนเห็ดบ้านใครพร้อมที่จะเปิดปากถุงแล้วก็มีเกษตรกรคนอื่นไปช่วย และตนเองก็จะไปช่วยบ้านอื่นเป็นการตอบแทนในครั้งต่อไป โดยไม่ต้องมีการจ้างแรงงาน เป็นการลดค่าใช้จ่ายในด้านแรงงานอีกทางหนึ่ง และในการเก็บเห็ดก็เช่นกัน เกษตรกรก็มีการเอามื้อในการเก็บเห็ดด้วย

ภาพ 16 กิจกรรมเพาะเห็ด

กิจกรรมเมล็ดพันธุ์ข้าว

รูปแบบของการปลูกข้าวนั้นเป็นการผลิตแบบกลุ่ม คือเกษตรกรมีการรวมกันซื้อหรือจัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าวร่วมกัน โดยได้เมล็ดพันธุ์ข้าวมาจากกรมวิชาการเกษตร เพื่อนำมาปลูกเพื่อเป็นพันธุ์ข้าวที่ดีแก่เกษตรกรรายอื่น เกษตรกรจะมีการจัดสรรเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้รับจากกรมวิชาการเกษตร ให้เกษตรกรภายในกลุ่มอย่างเหมาะสมแก่ความสามารถและพื้นที่ในการทำนาของแต่ละคน หากเกษตรกรเก็บผลผลิตแล้ว เกษตรกรจะต้องนำข้าวที่ได้คืนให้กับกลุ่มตามจำนวนที่ตนเองได้รับ จัดสรรเมล็ดพันธุ์ในตอนแรก เพื่อใช้เก็บเป็นเชื้อข้าวพันธุ์ดีสำหรับปีการเพาะปลูกต่อไป

ภาพ 17 กิจกรรมเมล็ดพันธุ์ข้าว

กิจกรรมน้ำสกัดชีวภาพ

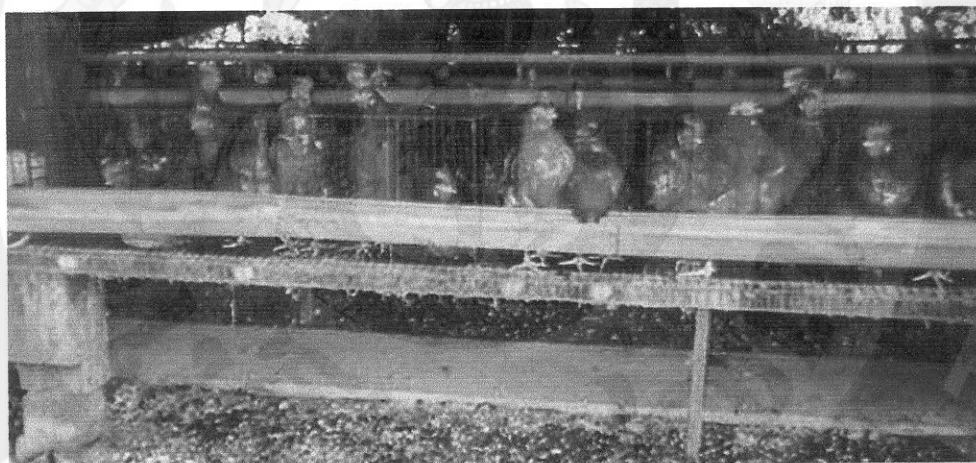
รูปแบบของการผลิตน้ำสกัดชีวภาพนั้น มีลักษณะการผลิต ทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม การผลิตแบบเดี่ยวหมายความว่า เกษตรกรมีการผลิตน้ำสกัดชีวภาพ ใช้เองภายในครัวเรือน เพื่อเป็นการช่วยลดต้นทุนในการซื้อปุ๋ยและยากำจัดศัตรูพืช แต่เกษตรกรจะเลือกใช้น้ำสกัดชีวภาพกับพืชบางชนิดเท่านั้น โดยเฉพาะกับไม้ผลและพืชผักที่บางส่วนใช้บริโภคในครัวเรือน สำหรับพืชไร่หรือพืชเศรษฐกิจที่เพาะปลูก เช่น มันฝรั่ง ข้าวโพด เกษตรกรยังคงนิยมใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีซึ่งมีขายตามท้องตลาดอยู่ เพื่อให้ได้คุณลักษณะตามที่ตลาดต้องการ การผลิตแบบกลุ่ม คือ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่บ้านเจดีย์แม่ครัวนี้ จะมีการร่วมทุนกับบุคคลภายนอกผลิตน้ำสกัดชีวภาพและปุ๋ยชีวภาพเพื่อจำหน่ายและมีการตลาดแบบครบวงจร มีการประชาสัมพันธ์ มีการควบคุมด้านคุณภาพและบรรจุภัณฑ์ แต่มีการใช้ชื่อสินค้าเป็นชื่อกลุ่ม หากมีกำไรจากการจำหน่ายผลผลิต ก็จะมีการปันผลส่วนหนึ่งให้แก่กลุ่ม คือในแต่ละปีจะมีเงินให้กับกลุ่มปีละ 5,000 บาท กลุ่มก็จะมีเงินส่วนนั้นเป็นรายได้ของกลุ่ม

ภาพ 18 กิจกรรมน้ำสกัดชีวภาพ

กิจกรรมการเลี้ยงไก่

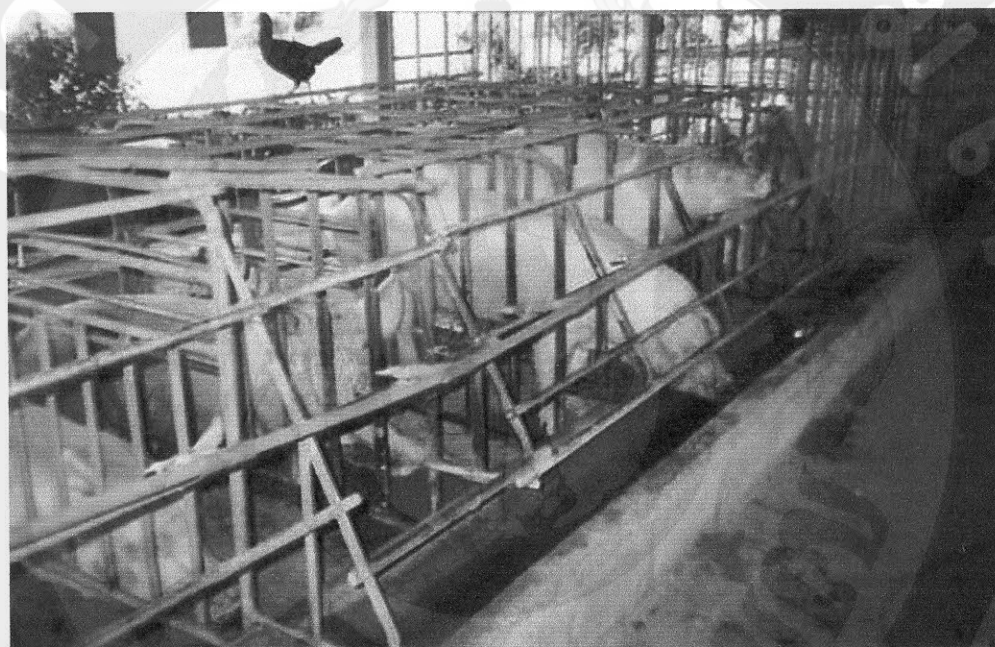
รูปแบบของการเลี้ยงไก่นั้น แบ่งเป็นไก่ไข่และไก่เนื้อ ส่วนใหญ่เกษตรกรจะมีรายได้จากการเลี้ยงไก่เนื้อจำนวนน้อย มีการเลี้ยงแบบธรรมชาติ คือปล่อยให้ไก่หาอาหารกินเองตามธรรมชาติและเลี้ยงปล่อยไม่มีโรงเรือน มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อใช้บริโภคภายในครัวเรือน แต่หากเป็นไก่ไข่นั้นเกษตรกรจะมีข้อผูกมัดกับบริษัทเอกชน คือ ซื้อแม่ไก่พร้อมไข่มารจากบริษัทซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบริษัท อาร์.พี.เอ็ม. ฟาร์มแอนด์ฟีด จำกัด แล้วเกษตรกรเป็นผู้เลี้ยงและเก็บไข่จำหน่าย ด้านอาหารและยาเกษตรกรจะต้องซื้อจากบริษัทดังกล่าวด้วยระบบเงินเชื่อ แต่พอมีผลผลิตเกษตรกรจะต้องจำหน่ายไข่ที่ได้ขายให้แก่บริษัท ในราคากลางที่หรือราคาลอยตัวตามท้องตลาด ทั้งนี้เกษตรกรจะเป็นผู้เลือกระบบราคาเองก่อนทำสัญญาการตกลงเลี้ยงในตอนแรก ดังนั้นรูปแบบของการเลี้ยงไก่ไข่จึงเป็นแบบเคียว เกษตรกรมีข้อผูกมัดกับบริษัทเอกชน ซึ่งส่วนหนึ่งทำให้เกษตรกรมั่นใจในการผลิตเพราะมีตลาดรองรับที่แน่นอนอยู่แล้ว

ภาพ 19 กิจกรรมการเลี้ยงไก่

กิจกรรมการเลี้ยงสุกรและโคเนื้อ

การจัดกลุ่มสุกรและโคเนื้อให้อยู่ในกลุ่มเดียวกันนั้น เนื่องจากว่ายังไม่มีกิจกรรมการผลิตที่เด่นชัด มีเพียงการเลี้ยงนาร่องหรือเป็นตัวอย่างใน การทดลองเลี้ยงก่อนเท่านั้น ดังนั้นรูปแบบของกิจกรรมนี้จึงเป็นแบบเดี่ยว ยังไม่มีเกษตรกรนิยมเลี้ยงมากนัก เนื่องจากต้นทุนสูง เพียงแต่เกษตรกรเริ่มสนใจและมีเกษตรกรแกนนำซึ่งเลี้ยงเป็นแบบอย่างหรือทดลองเลี้ยงก่อนเท่านั้น

ภาพ 20 กิจกรรมเลี้ยงสุกร

กิจกรรมเลี้ยงปลา

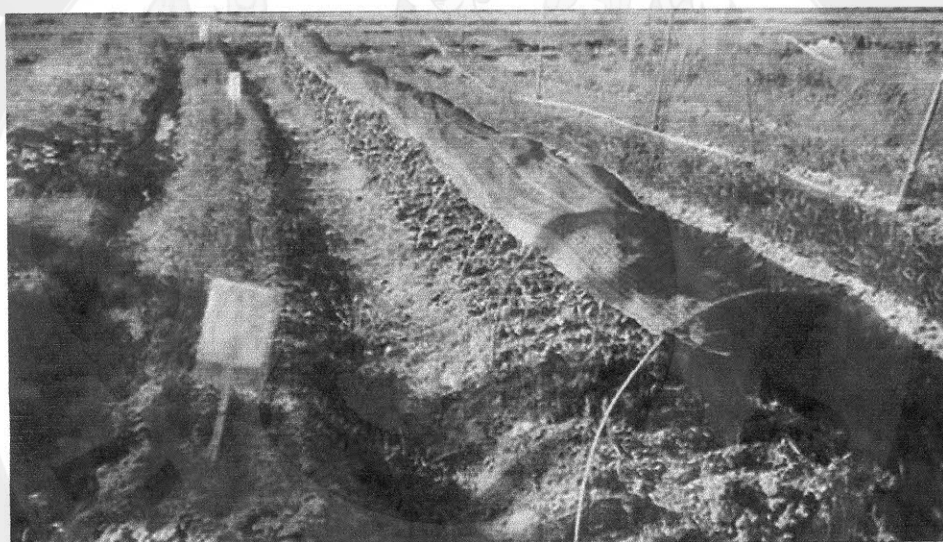
รูปแบบของการเลี้ยงปลาเป็นแบบเดี่ยว เนื่องจากว่าเกษตรกรมีการเลี้ยงปลาที่ต่างชนิดกัน มีทั้งปลานิล ปลาอุกและปลาช่อน เกษตรกรมักหาซื้อพันธุ์ปลาจากแหล่งซื้อขายต่างกันออกไป ทั้งจากพ่อค้าคนกลาง บ่อเพาะพันธุ์ปลา สถาบันประมง หรือได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ เกษตรกรเลือกที่จะเลี้ยงแบบธรรมชาติ คือให้ปลาหาอาหารเองเป็นส่วนใหญ่ มีเกษตรกรเพียงบางรายที่ลงทุนเลี้ยงปลาด้วยอาหารปลาอัดเม็ด ซึ่งต้องใช้เงินลงทุนสูง บางส่วนเลี้ยงปลาได้โรงเรือนของไก่ไข่ ซึ่งจะประหยัดต้นทุนในเรื่องอาหาร เพราะปลาจะกินขี้ไก่และเศษอาหารจากไก่เป็นอาหาร

ภาพ 21 กิจกรรมเลี้ยงปลา

กิจกรรมปลูกปลอดสารพิษ

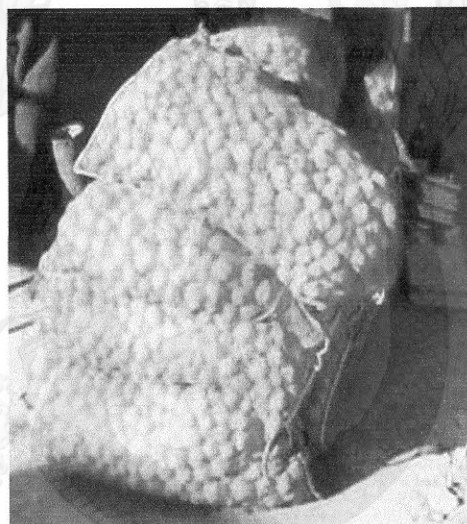
รูปแบบของการปลูกปลอดสารพิษเป็นแบบกลุ่ม มีเกษตรกรรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตหรือปลูกปลอดสารพิษเพื่อจำหน่ายร่วมกัน มีการจัดสรรแบ่งชนิดพืชกันปลูกเพื่อความหลากหลายในการจำหน่าย เช่น ผักบุ้ง ผักชี ผักกาดกวางตุ้ง ผักคะน้า ถั่วฝักยาว เป็นต้น อีกทั้งทางกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่นี้ ยังมีแปลงทดลองปลูกปลอดสารพิษ ซึ่งเป็นพื้นที่ของกลุ่ม แต่มีเกษตรกรที่สนใจในการปลูกปลอดสารพิษจัดสรรพื้นที่แบ่งกันปลูกพืชตามความสนใจและความถนัด โดยมีการใช้ปุ๋ยหรือน้ำสกัดชีวภาพที่เกษตรกรผลิตเองแทนสารเคมี จึงทำให้ปลูกปลอดสารพิษของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่นี้มีคุณภาพที่ดี และเป็นที่ยอมรับของตลาด

ภาพ 22 กิจกรรมปลูกปลอดสารพิษ

กิจกรรมมันฝรั่ง

รูปแบบของการปลูกมันฝรั่งนั้นมี 2 รูปแบบ คือ 1. การผลิตแบบกลุ่ม โดยมีสหกรณ์ผู้ปลูกมันฝรั่งเชียงใหม่ จำกัด ซึ่งอยู่ในพื้นที่เป็นหลักสำคัญในการคัดสรรหัวพันธุ์และเป็นตลาดรองรับ และ 2. การผลิตแบบเดี่ยว คือเกษตรกรบางส่วนได้คัดสรรและจัดซื้อหัวพันธุ์เองตามท้องตลาด แล้วนำมาปลูก ซึ่งพันธุ์ที่ปลูกก็จะแตกต่างกันออกไป หากปลูกเพื่อส่งให้กับ โรงงานก็จะเป็มันโรงงาน แต่หากปลูกเพื่อขายตามท้องตลาดทั่วไปก็จะเป็นมันบริโภคสด ซึ่งเกษตรกรจะมีการวางแผนหรือมองตลาดก่อนการลงมือปลูกและเลือกพันธุ์

ภาพ 23 กิจกรรมมันฝรั่ง

กิจกรรมไถ่สวนผสม

รูปแบบของการทำไถ่สวนผสมเป็นรูปแบบการผลิต แบบเดี่ยว คือเกษตรกรแต่ละคนจะเลือกปลูกไม้ผลต่างชนิดกัน เกษตรกรแต่ละคนจะดูแลไถ่สวนของตนเอง มีการดูแลรักษาต้นไม้ที่ต่างกันไป เกษตรกรบางคนเลือกใช้สารเคมี แต่บางคนเลือกใช้ปุ๋ยและน้ำสกัดชีวภาพ จึงทำให้รูปแบบของการผลิตของเกษตรกรแต่ละคนแตกต่างกัน

ภาพ 24 กิจกรรมไถ่สวนผสม

ทั้งนี้กิจกรรมเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ ของเกษตรกรยังเป็นปัจเจก คือ ยังดำรงการผลิตแบบเดี่ยวไม่ขึ้นตรงกับกลุ่มหรือสหกรณ์ มีพื้นฐานในการตัดสินใจด้วยตัวเอง โดยพิจารณาจากสิ่งที่เคยทำมาแต่เดิมเป็นหลัก ร้อยละ 61.80 และรองลงมาเกษตรกรมีการผลิตโดยได้รับข้อมูลและตัวอย่างจากสมาชิกภายในกลุ่มร่วมกับการตัดสินใจเอง เป็นพื้นฐานในการทำการผลิต คือ ร้อยละ 12.70 (ตาราง 14)

ตาราง 14 การวางแผนการผลิตของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

การวางแผนการผลิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ตัดสินใจเอง	34	61.80
สมาชิกภายในและตัดสินใจเอง	7	12.70
สมาชิกภายในกลุ่ม	5	9.10
บุคคลภายนอก	5	9.10
บุคคลภายนอกและตัดสินใจเอง	3	5.50
สมาชิกภายใน,ราคาพืชผลและตัดสินใจเอง	1	1.80
รวม	55	100.00

ปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการผลิต

เนื่องด้วยการเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นการปลูกพืชที่หลากหลาย และเน้นการพออยู่พอกินก่อน ทำให้เกษตรกรเลือกที่จะปลูกพืชที่มีไว้บริโภคในครัวเรือนที่แตกต่างกันออกไป ตามความสนใจหรือความชอบของแต่ละครัวเรือน

แต่สำหรับพืชเศรษฐกิจที่ปลูกไว้เพื่อจำหน่ายเป็นหลักนั้น ปัจจัยหรือเงื่อนไขที่สำคัญสำหรับการผลิตของเกษตรกร คือ

1. ตลาด เกษตรกรเลือกที่จะปลูกพืชที่ตนเองมั่นใจหรือแน่ใจก่อนปลูกแล้วว่ามีตลาดรองรับที่แน่นอน เช่น มันฝรั่ง จะมีตลาดหรือผู้รับซื้อ วางจุดรับซื้อเป็นจุดในพื้นที่ ในช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวของทุกปีสำหรับมันโรงงาน (แอตแลนติก) จึงทำให้เกษตรกรเลือกที่จะปลูกมันฝรั่งในช่วงนั้นๆ ของทุกปี เพราะเกษตรกรไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนักในการจำหน่ายผลผลิต สำหรับมันบริโภคสด (สปุนต้า) ก็จะมีพ่อค้าเข้าไปรับซื้อในพื้นที่ หรือเกษตรกรบางคนจะนำไปขายใน

ตัวเมืองที่ศูนย์รวม เช่น ตลาดเมืองใหม่ ส่วนเกษตรกรที่เลือกปลูกข้าวโพดนั้น เนื่องจากมีโรงงานรับซื้อภายในพื้นที่ และมีการทำสัญญาระหว่างผู้ซื้อและผู้ปลูกแล้ว โดยที่จะมีการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์และปุ๋ยให้โดยการให้ซื้อเชื่อ และหากมีผลผลิตออกมาแล้วจึงให้เกษตรกรขายในราคาประกัน โดยจะมีรถมารับผลผลิตในพื้นที่ เกษตรกรไม่ต้องเสียค่าขนส่ง และหากมีรายได้ก็หักค่าเมล็ดพันธุ์และค่าปุ๋ย ส่วนที่เหลือคือกำไรที่เกษตรกรจะได้รับ ดังนั้นเกษตรกรจึงมั่นใจว่าหากผลิตหรือปลูกข้าวโพดจะได้ขายแน่นอน และไก่ไข่ก็มีลักษณะเดียวกันกับข้าวโพด คือมีบริษัทเอกชนให้เกษตรกรซื้อเชื่อแม่ไก่พร้อมไข่แล้วนำมาดูแลให้อาหาร ซึ่งอาหารก็สามารถซื้อเชื่อได้จากบริษัทเช่นกัน เมื่อขายผลผลิตให้กับบริษัทก็จะมีหักกลบหนี้ แล้วส่วนที่เหลือเกษตรกรก็จะได้รับเป็นตัวเงิน

2. สภาพดินฟ้าอากาศ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการผลิต คือ เนื่องจากว่าปัจจุบันมีสภาพอากาศแปรปรวน ฝนตกไม่ตามฤดูกาล ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากลำบากต่อการควบคุม จึงส่งผลกระทบต่อการผลิตของเกษตรกรโดยตรง เกษตรกรเลือกที่จะปลูกมันฝรั่งมาก แต่ในขณะที่ถึงระยะของการเก็บผลผลิต เมื่อฝนตกลงมาทำให้หัวพันธุ์เน่า ขายไม่ได้ราคา และบางรายขายไม่ได้เลยต้องพรวนพร้อมดินทิ้งไป ทำให้ปัจจุบันมีเกษตรกรบางส่วนหันมาปลูกข้าวโพดมากขึ้น เนื่องจากการปลูกมันฝรั่งต้องได้รับการดูแลรักษามากกว่าข้าวโพดมากนัก ทั้งในเรื่องของการฉีดฮอร์โมนและยารักษาโรคพืชและกำจัดศัตรูพืช ทำให้ต้นทุนสูง ซึ่งหากเกษตรกรขายผลผลิตได้ราคาต่ำหรือไม่สามารถขายได้ก็จะทำให้ขาดทุนสูงกว่าการปลูกพืชชนิดอื่น อีกทั้งหัวพันธุ์มันฝรั่งก็ยังมีราคาสูงด้วย หากสภาพดินฟ้าอากาศยังส่งผลกระทบต่อการผลิต ก็จะทำให้เกษตรกรหันมาปลูกพืชที่ทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศสูงมากกว่า

ภาพ 25 ภาพความเสียหายของโรงนึ่งก้อนเชื้อเห็ด เนื่องจากอุทกภัย

ภาพ 26 ภาพความเสียหายของต้นข้าวโพด เนื่องจากอุทกภัย

3. การแนะนำส่งเสริมของเจ้าหน้าที่และนักวิชาการ มีส่วนสำคัญในการผลิตของเกษตรกร เนื่องจากว่าเกษตรกรได้รับการแนะนำส่งเสริมให้ใช้สารสกัดชีวภาพแทนการใช้สารเคมีเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมและคุณภาพของดินในระยะยาว ประกอบกับเกษตรกรประสบปัญหาผลผลิตไม่มีคุณภาพเพราะดินเสื่อมสภาพจึงทำให้เกษตรกรหันมาใช้สารสกัดชีวภาพซึ่งเกษตรกรได้ทำเองและหาความรู้เพิ่มเติมในการผลิตสารสกัดชีวภาพจากแหล่งต่าง ๆ ส่วนหนึ่งได้เห็นประโยชน์จากการใช้สารสกัดชีวภาพ ดังในแปลงทดลองที่ปลูกผักปลอดสารพิษ ซึ่งมีพื้นที่เป็นดินลูกรัง ปกติแล้วพืชผักจะเจริญเติบโตได้ยากในดินชนิดนี้ แต่เกษตรกรได้ใช้ปุ๋ยชีวภาพเพื่อเป็นตัวช่วยในการดูดสารอาหารในดิน พืชผักที่ปลูกขึ้นมาจึงมีคุณภาพ ทำให้เกษตรกรเห็นว่าเกิดผลดีจริงหลังจากใช้สารสกัดชีวภาพ จึงหันมาปลูกผักปลอดสารพิษกันมากขึ้น และปัจจุบันมีการรวมกันปลูกเพื่อขยายตลาดจากในพื้นที่ออกสู่ต่างพื้นที่ ทั้งนี้เริ่มจากคำแนะนำและส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐและเอกชน และนักวิชาการจากสถาบันความรู้ต่าง ๆ ซึ่งมาแนะนำให้เกษตรกรได้ถึงเห็นถึงประโยชน์ของการใช้สารสกัดชีวภาพและลงมือปฏิบัติ

ข้อมูลการผลิตและการบริโภคของเกษตรกร

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความสามารถในการผลิตพืชแต่ละชนิดแตกต่างกัน โดยเกษตรกรมีการผลิตข้าวในปริมาณมากที่สุดคือ ร้อยละ 47.53 ของปริมาณการผลิตทั้งหมด และรองลงมา ร้อยละ 13.00 และร้อยละ 12.34 เกษตรกรสามารถผลิตไก่และปลาได้ตามลำดับ

เกษตรกรมีความต้องการบริโภคหมูสูงสุด คือ ร้อยละ 14.37 รองลงมาคือร้อยละ 13.75 มีความต้องการบริโภคผลไม้ (ตาราง 15)

จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่าเกษตรกรยังมีการซื้อสินค้าที่ตนเองหรือกลุ่มสมาชิกสามารถผลิตได้ เพื่อมาใช้บริโภคภายในครัวเรือน

ตาราง 15 ปริมาณการผลิตและการบริโภคต่อปีของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

ชนิด	ผลิตเอง		บริโภค	
	ปริมาณเฉลี่ย/คน (บาท)	ร้อยละ	ปริมาณเฉลี่ย/คน (บาท)	ร้อยละ
ข้าว	27,013	47.53	5,280	13.13
ผัก	3,768	6.63	4,378	10.89
ผลไม้	2,887	5.08	5,534	13.75
ปลา	7,013	12.34	5,074	12.62
ไก่	7,387	13.00	3,630	9.03
หมู	5,475	9.63	5,782	14.37
วัว/โค	0	0	4,033	10.03
อาหารทะเล	0	0	3,752	9.33
เห็ด	3,294	5.79	2,755	6.85
รวม	56,837	100.00	40,218	100.00

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น ทำให้ทราบว่าเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ยังมีการหาซื้อสินค้าที่ตนเองและสมาชิกในกลุ่มสามารถผลิตได้มาบริโภคในชีวิตประจำวันด้วย ดังนั้นเกษตรกรควรมีการซื้อขายกันเองภายในกลุ่ม มีการวางแผนการผลิตเพื่อผลิตสินค้าหรือผลผลิตที่เกษตรกรภายในกลุ่มยังมีความต้องการ จากการประชุมเชิงปฏิบัติการในวันที่ 17 พฤษภาคม 2546 ที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด 50 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ภาพ 27 ภาพการประชุมในวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ.2546

ที่ประชุมได้มีการร่วมกันกำหนดการวิจัยโดยตั้งประเด็นที่จะวางแผนการผลิตร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้เกิดการพอเพียงในการบริโภคของสมาชิกในกลุ่ม และมีวัตถุประสงค์รองเพื่อให้สมาชิกได้รู้จักการวางแผนการผลิตร่วมกัน และสามารถพัฒนาการวางแผนการผลิตเพิ่มขึ้นในลำดับต่อไป ได้มีการร่วมกันระบุนะระเด็นปัญหาวิจัยจากปัญหาปริมาณการผลิตซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการบริโภค ที่รวบรวมได้นั้น ไว้ดังนี้ (1.) การวางแผนการผลิตผัก (2.) การวางแผนการผลิตผลไม้ (3.) การวางแผนการผลิตหมู และ (4.) การวางแผนการผลิตเนื้อวัว/โค

ลำดับต่อมาได้มีการระบุนข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งด้าน ปัจจัยการผลิต ที่ดิน แรงงาน และเงินทุน ทำให้ทราบเกี่ยวกับข้อจำกัดในการผลิต ดังนี้

การผลิตผัก

เกษตรกรมีพื้นที่ว่างในการปลูกไม้ผลหรือไม้ยืนต้น และมีพื้นที่ว่างบริเวณรอบ ๆ บ้าน ซึ่งพื้นที่ทั้งหมดอยู่ในเขตชลประทาน ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการเพาะปลูกผักตลอดปี และการปลูกผักสำหรับการบริโภคก็จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงคุณภาพและความปลอดภัย คือต้องใช้ปุ๋ยชีวภาพในการผลิตเท่านั้น และเกษตรกรสมาชิกก็สามารถผลิตปุ๋ยชีวภาพใช้เองภายใน

ครัวเรือนได้ อีกทั้งต้องปลูกผักหลากหลายชนิด เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการในการเลือกบริโภค เพื่อลดความจำเจของผักที่บริโภคภายในกลุ่ม

การผลิตผลไม้

เกษตรกรมีพื้นที่ไม่เพียงพอสำหรับการขยายการปลูกไม้ผล เนื่องจากว่าพื้นที่ได้ถูกจัดสรรให้ทำการผลิตอย่างหลากหลาย จึงจำเป็นต้องจัดสรรพื้นที่ส่วนอื่นในการผลิตพืชและสัตว์ชนิดอื่นด้วย และหากเกษตรกรหันมาปลูกผลไม้อายุสั้นที่ให้ผลผลิตเร็ว ซึ่งได้แก่ แตงโม แตงไทย เกษตรกรก็ยังกังวลถึงประสบการณ์ความรู้ที่ตนไม่เคยปลูกพืชชนิดนี้ และเงินทุนที่จะต้องลงทุนในขั้นแรกด้วย

การผลิตหมูและวัว/โค

ในการเลี้ยงหมูและวัว/โค นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเลี้ยงหรือคอกในการเลี้ยง และเงินลงทุนในตอนแรกค่อนข้างสูง เพราะต้องซื้อลูกหมูหรือลูกวัว/โค มาเลี้ยงก่อน และยังต้องใช้เวลาในการเลี้ยง ซึ่งทำให้ได้รับผลตอบแทนช้า ถึงแม้ว่าต้นทุนในด้านอาหารจะต่ำเพราะเกษตรกรมีวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่สามารถนำมาเป็นอาหารได้ แต่เกษตรกรภายในกลุ่มก็ยังมีภาระเลี้ยงหมูที่น้อย และการเลี้ยงวัว/โคก็มีเพียงบางคนที่เป็นผู้เลี้ยงนำร่องเท่านั้น

ในการเลือกประเด็นวิจัย คือการลงความเห็นของเกษตรกรสมาชิกว่าประเด็นปัญหาใดหรือหัวข้อใดที่เกษตรกรสามารถทำหรือร่วมกันวางแผนการผลิตได้จริง และเห็นผลได้อย่างรวดเร็ว เมื่อศึกษาถึงข้อจำกัดแล้ว เกษตรกรลงความเห็นพ้องกันว่าควรมี การร่วมกันวางแผนการผลิตผักปลอดสารพิษก่อน เป็นลำดับแรก และหากดำเนินการได้ดีก็จะมีพัฒนาและร่วมกันวางแผนการผลิตในส่วนอื่น ๆ ต่อไป

การวางแผนการผลิตผักปลอดสารพิษ

ได้มีการประชุมร่วมกันวางแผนการผลิตผักปลอดสารพิษ ในวันที่ 27 พฤษภาคม 2546 โดยมีสมาชิกผู้สนใจเข้าร่วมวางแผนการผลิตทั้งหมด 13 คน โดยมีการวางแผน ดังนี้

การวางแผนผลิตผัก เป็นการเตรียมข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับผักปลอดสารพิษที่จะปลูก ทั้งระดับคุณภาพ คือ ต้องมีการใช้สารสกัดและปุ๋ยชีวภาพในการผลิตเท่านั้น อีกทั้งชนิดของผักที่ปลูกก็ต้องหลากหลายไม่ซ้ำซ้อน โดยเกษตรกรกำหนดให้มีการปลูกผักบั้ง ผักกาด กวางตุ้ง ผักชี ถั่วฝักยาว ผักกั้นช่าย และผักคะน้า สำหรับด้านต้นทุนการผลิตนั้น เกษตรกรจะมีต้นทุนในการผลิตไม่สูงมากนัก เพราะกลุ่มจะเป็นผู้จัดสรรเมล็ดพันธุ์ให้ก่อน และปุ๋ยชีวภาพ เกษตรกรก็สามารถซื้อได้ภายในกลุ่มโดยจะได้ในราคาสมาชิก อีกทั้งสารสกัดชีวภาพเกษตรกรก็สามารถผลิตได้เองในครัวเรือน

ในด้านการวางแผนผลิตกันนี้ เกษตรกรได้คำนึงถึงความสามารถของเกษตรกรแต่ละคน ซึ่งได้รับประสบการณ์จากการประชุมวางแผนการผลิตร่วมกันในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2546 ณ บ้านนายสมบุญ ใจเมคา ที่เป็นเกษตรกรแกนนำการปลูกผักปลอดสารพิษและการผลิตน้ำสกัดชีวภาพ การประชุมวางแผนการผลิตผักปลอดสารพิษร่วมกันครั้งนี้เกิดขึ้นจากการที่นายสมบุญ ใจเมคา ได้ผลิตน้ำสกัดชีวภาพเพื่อใช้ในการปลูกผักปลอดสารพิษของตนเองและได้มีตลาดทางด้านการขายผักปลอดสารพิษ จึงมีความคิดที่จะชักชวนเกษตรกรเครือข่ายหรือสมาชิกในกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ ร่วมปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตในการขยายตลาด การประชุมวางแผนครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด 6 คน ข้อสรุปของการประชุมวางแผน คือ สมาชิกทั้ง 6 คน ร่วมกันปลูกผักปลอดสารพิษ โดยใช้ที่ดินจากแปลงสาริตของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่คนละ 5 แปลง และใช้ที่ดินภายในพื้นที่เพาะปลูกของตนเองร่วมด้วย พืชที่แต่ละคนเลือกปลูกตามความสนใจและความถนัด มีดังนี้

1. นายพรหม ใจเมคา เลือกปลูกผักสลัด (ผักกาดหอม) ยอดฟักทอง
2. นายปรีชา มะโน เลือกเพาะเห็ดนางฟ้า
3. นายปิ่น วงศ์ปิ่น เลือกปลูกผักบุ้ง ผักบั้ง มะเขือเทศ กระเจียบเขียว ผักเผ็ด (ผักพื้นบ้าน)
4. นายสมบุญ ใจเมคา เลือกปลูกพริก ผักชี บวบ ผักกาดกวางตุ้ง ผักฮ่องเต้
5. นายวิโรจน์ จีวี เลือกปลูกบล๊อคเคอร์รี่ กะหล่ำดอก พริก ถั่วพู
6. นางศรี เลือกปลูกคะน้า ต้นหอม ตำลึง ถั่วฝักยาว กะเพรา โหระพา

พืชแต่ละชนิดที่แต่ละคนเลือกปลูกนั้นจะไม่ซ้ำกัน เพื่อเพิ่มความหลากหลายให้กับผู้ซื้อหรือผู้บริโภค และเป็นผักพื้นบ้านเพราะเป็นที่นิยมของผู้บริโภค

ภาพ 28 การประชุมวางแผนการผลิตผักปลอดสารพิษบ้านนายสมบุรณ์ ใจเมคา

จากผลการปฏิบัติตามแผนการผลิตดังกล่าว ผลปรากฏว่าเกษตรกรไม่สามารถผลิตตามแผนการผลิตที่ตนเองวางไว้ เนื่องจาก

1. เกษตรกรแต่ละคน เลือกชนิดพืชที่ปลูกแตกต่างกัน ซึ่งทำให้ยากต่อการดูแลรักษา ถึงแม้ว่าพืชทุกชนิดจะใช้สารสกัดชีวภาพตัวเดียวกันได้ แต่การดูแลรักษา การทำแปลง การทำร้านให้พืชเถาพันเลื้อยขึ้นไป หรือการให้น้ำก็แตกต่างกัน เพราะพืชแต่ละชนิดต้องการน้ำมากน้อยต่างกัน
2. ชนิดพืชที่เกษตรกรเลือกนั้นมากเกินไปเกินความสามารถในการดูแลของเกษตรกร 1 คน เพราะแรงงานที่ใช้ในการเกษตรส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือน อีกทั้งหากเกษตรกรคนใดเลือกชนิดพืชที่มาก หน้าที่ความรับผิดชอบก็มากขึ้นตามไปด้วย หมายถึง ภาระในการดูแลไร่นั้นก็เพิ่มขึ้นจากเดิมมาก
3. เนื่องจากว่าเกษตรกรปลูกพืชในพื้นที่ 2 แห่ง คือในที่ดินเพาะปลูกของตนเอง และในแปลงสาธิตของกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ ซึ่งได้รับการจัดสรรไว้ คนละ 5 แปลงนั้น ทำให้เกษตรกรต้องแบ่งเวลาดูแลพื้นที่เพิ่มขึ้น เพิ่มจากเดิมคือดูแลสวนในพื้นที่บ้านเพียงอย่างเดียว เป็นดูแลพื้นที่ของตนเองและดูแลพื้นที่ที่ได้รับการจัดสรรด้วย

4. ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตเพื่อจำหน่าย เกษตรกรปลูกพืชไม่ซ้ำกัน หากผลผลิตของตนเองหมด ก็หมายถึงผลผลิตหรือพืชผักชนิดนั้นจะขาดตลาดทันที ทั้ง ๆ ที่ยังเป็นพื้นที่นิยมของผู้บริโภค จึงทำให้มีสินค้าขาดตลาด

5. เกษตรกรไม่มีข้อมูลในการคำนวณเพื่อวางแผนการผลิตที่ชัดเจน เพราะเกษตรกรไม่เคยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการผลิตพืชแต่ละชนิด ในเรื่องต้นทุนการผลิต ผลผลิต และปริมาณ

จากผลการปฏิบัติตามแผนในครั้งนี้ ทำให้เกษตรกรทราบว่า เกษตรกรมีข้อบกพร่องในการวางแผนการผลิตร่วมกันและจากข้อบกพร่องหรือประสบการณ์ดังกล่าวที่เคยได้เรียนรู้ เกษตรกรจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงการวางแผนการผลิตในครั้งนี้ และต้องคำนึงถึงกำลังความสามารถของเกษตรกรแต่ละคน

พื้นที่การผลิต เกษตรกรที่ร่วมกันวางแผนและตัดสินใจจะปลูกผักปลอดสารพิษต้องเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ ตำบลแม่แฝกใหม่ และมีพื้นที่เพาะปลูกอยู่ในตำบลแม่แฝกใหม่ อีกทั้งงดการปลูกในแปลงสาริตของกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ ให้ปลูกในพื้นที่เพาะปลูกของตนเอง

เกษตรกรได้แบ่งจำนวนสมาชิกที่สนใจในการปลูกผักปลอดสารพิษให้ปลูกผักแต่ละชนิดแตกต่างกัน ตามประสบการณ์และความสนใจ อีกทั้งได้คำนึงถึงความเหมาะสมของพื้นที่ในการเพาะปลูกของสมาชิกแต่ละคน โดยกำหนดให้ปลูกพืชทั้งหมด 6 ชนิด ซึ่งได้แก่ ถั่วฝักยาว ผักชี กระบี่ ก้านขวย ผักบุ้ง ผักกาดกวางตุ้ง โดยพืชแต่ละชนิดจะเป็นพืชที่เกษตรกรภายในกลุ่มไม่นิยมปลูกในครัวเรือน ซึ่งจะทำให้มีตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการได้อย่างถูกต้อง และกำหนดให้ปลูกพืชคนละ 1 งาน เพื่อเป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการผลิต

ในการวางแผนการผลิตครั้งนี้ กำหนดให้เกษตรกรแต่ละคนมีการจดบันทึกการผลิตของตนเองทุกขั้นตอนทั้งในเรื่องของปัจจัยการผลิต เช่น ปริมาณเมล็ดพันธุ์ที่ใช้ ปริมาณปุ๋ย และน้ำสัปดาห์ พืชทั้งจดบันทึกผลผลิตที่ตนเองได้รับ

เกษตรกรได้มีการร่วมกันวางแผนการจัดซื้อเมล็ดพันธุ์ โดยกลุ่มเป็นตัวแทนในการติดต่อและจัดซื้อกับร้านค้าภายในชุมชนที่เป็นผู้ขายเมล็ดพันธุ์ให้กับกลุ่มเป็นประจำ จึงทำให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพและราคาถูก

ในการวางแผนการผลิตร่วมกันครั้งนี้ กำหนดให้สมาชิกร่วมกันจดบันทึกค่าใช้จ่ายในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการคำนวณต้นทุนการผลิตและสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการวางแผนการผลิตร่วมกันในอนาคตต่อไป

ตาราง 16 รูปแบบการวางแผนการผลิต

ชื่อ	พื้นที่ปลูก	ชนิดพืช
1. นายปรีชา มะโน	1 งาน	ถั่วฝักยาว
2. นายฤทธิ์ เป็งพรหม	1 งาน	ผักชี
3. นายสมบูรณ์ ใจเมคา	1 งาน	คะน้า
4. นางพิมพ์พร ดวงดี	1 งาน	ผักชี
5. นางสาวอุทุมพร เพชรรักษ์	1 งาน	ถั่วฝักยาว
6. นายธีรยุทธ จอมแก้ว	1 งาน	กิ้นซ้าย
7. นายสมนึก วงศ์สุวรรณ	1 งาน	ผักบุ้ง
8. นายประยูร หอมยม	1 งาน	คะน้า
9. นางณอมจิตร ใจเมคา	1 งาน	ผักบุ้ง
10. นายวิโรจน์ จีวี	1 งาน	ผักกาดขาวตั้ง
11. นายทวีศักดิ์ ทายะติ	1 งาน	กิ้นซ้าย
12. นายปิ่น วงศ์ปิ่น	1 งาน	ผักกาดขาวตั้ง
13. นายประหยัด ปละมัย	1 งาน	ผักบุ้ง

ภาพ 29 การประชุมกลุ่มเกษตรกร

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาการวิจัยเรื่อง การวางแผนการผลิตร่วมกันของกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้รวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้เป็นสมาชิกของกลุ่มและมีอำนาจหลักในการตัดสินใจในการผลิตตามแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

2. เพื่อกำหนดการวางแผนการผลิตร่วมกันของกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ผู้ให้ข้อมูลครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ และมีการตัดสินใจในการผลิตแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ อันมีกิจกรรมการเกษตรแบบผสมผสาน ได้แก่ ออสมทรัพย์ เพาะเห็ด ข้าว น้ำสัสดชีวภาพ/ปุ๋ย ชีวภาพ ไข่ สุกร/วัว ปลาผักปลอดสารพิษ มันฝรั่ง และไร่นาสวนผสม จากเกษตรกรกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ผู้ให้ข้อมูล มีผู้ให้ข้อมูลรวม 55 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ (interview schedule) เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร รูปแบบการวางแผนการผลิต ปัจจัยการผลิต และปริมาณการผลิตของเกษตรกร ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณความต้องการบริโภคพืชและสัตว์ในครัวเรือนของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นได้นำไปทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) โดยนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำและเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบความเป็นปรนัย (objectivity) โดยนำไปสัมภาษณ์เกษตรกรเครือข่ายโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ อำเภอสันป่าตอง จำนวน 10 คน เพื่อทดสอบว่าแบบสัมภาษณ์นั้นมีข้อบกพร่องไม่ชัดเจนหรือไม่ เป็นที่เข้าใจตรงกัน จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

ลักษณะส่วนบุคคล เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 87.30 เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-50 ปี (ร้อยละ 56.40) โดยเฉลี่ยแล้วอายุของเกษตรกรคือ 45 ปี มีระดับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ร้อยละ 54.50) และสมรสแล้ว (ร้อยละ 92.70) เกษตรกรส่วนมากเป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 81.80

เกษตรกรที่เข้าร่วมกลุ่มโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ได้เข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากประสบปัญหาด้านการผลิตการเกษตรเชิงเดี่ยว ที่ทำให้เกษตรกรต้องมีการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งทำให้เกษตรกรมีหนี้สินเพิ่มขึ้นทุกปี และเห็นว่าการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่นั้นสามารถทำให้เกษตรกรมีรายได้ตลอดปี ลดการใช้สารเคมี และลดค่าใช้จ่ายด้านปัจจัยการผลิต ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรมีเงินออมเพิ่มขึ้น มีหนี้สินลดลง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

กิจกรรมของกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรกรทั้งหมดเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ และร้อยละ 56.40 เข้าร่วมกิจกรรมมันฝรั่งด้วย

เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 30.90 มีพื้นที่ในการเพาะปลูก 5 – 7 ไร่ และมีการใช้แรงงานในครัวเรือนสำหรับการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ 2 คน (ร้อยละ 67.27) อีกทั้งมีที่ดินเป็นของตนเองเพื่อทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ ร้อยละ 45.45 ซึ่งพื้นที่เพาะปลูกนี้มีความสมบูรณ์ของดินในระดับสูง ร้อยละ 80.00

ปริมาณการใช้ปัจจัยการผลิตของเกษตรกรโดยเฉลี่ยต่อไร่ มีดังนี้ เมล็ดพันธุ์ข้าว 10.92 กิโลกรัม เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด 1 กิโลกรัม หัวพันธุ์มันฝรั่ง 88.34 กิโลกรัม และปุ๋ยเคมี 347.92 กิโลกรัม

ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตต่อไร่ มีดังนี้ ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว 85.83 บาท ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด 477.50 บาท ค่าหัวพันธุ์มันฝรั่ง 3,930.56 บาท และค่าปุ๋ยเคมี 4,410.83 บาท

เกษตรกรมีการวางแผนการผลิตแต่ละกิจกรรมแตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่ตัดสินใจเอง ร้อยละ 61.80 เนื่องจากเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ มีการหาซื้อสินค้าที่ตนเองและสมาชิกในกลุ่มสามารถผลิตได้มาบริโภคในชีวิตประจำวัน ดังนั้นเกษตรกรเห็นว่าควรมีการซื้อขายกันเองภายในกลุ่ม มีการวางแผนการผลิตสินค้าหรือผลผลิตที่เกษตรกรภายในกลุ่มมีความต้องการ ในเบื้องต้นเกษตรกรได้ร่วมกันวางแผนการปลูกผักปลอดสารพิษ โดยนำประสบการณ์การวางแผนการผลิตร่วมกันครั้งแรกที่บ้านนายสมบูรณ์ ใจเมคา มาเป็นพื้นฐานใน

การพัฒนาการวางแผนการผลิตร่วมกัน และการวางแผนครั้งนี้เป็นการวางแผนเพื่อเก็บข้อมูลด้านการผลิต สำหรับใช้พัฒนาปรับปรุงและประกอบการวางแผนครั้งต่อไป

อภิปรายผล

ผลการวิจัยและวิเคราะห์การวางแผนการผลิตร่วมกันของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตำบลแม่แฝกใหม่

เกษตรกรเข้าร่วมโครงการเนื่องจากเล็งเห็นว่า การปรับเปลี่ยนวิธีการทำการเกษตรจากการทำการเกษตรแบบเข้มข้น ซึ่งใช้เทคโนโลยีสูง ใช้เครื่องจักรและสารเคมี เปลี่ยนเป็นการทำการเกษตรและเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสาน ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านปัจจัยการผลิต และช่วยสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดินหรือพื้นที่เพาะปลูกของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ชูเมกเกอร์ (1973) ที่ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาลดผลกระทบจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้ทำในด้านการเกษตรและสวนครัว ให้ความสนใจในความสมบูรณ์แบบของวิธีการผลิตซึ่งเหมาะสมในด้านชีววิทยา สร้างความอุดมสมบูรณ์ของดิน การปลูกพืชหลายชนิด แสวงหานโยบายที่จะฟื้นฟูบูรณะวัฒนธรรมชนบท และประเวศ วะสี (2530) กล่าวถึงแนวทางแก้ไขปัญหามลพิษจากสิ่งแวดล้อมที่ตนเองไม่ได้ ธรรมชาติแวดล้อมถูกทำลาย คือการไม่ทอดทิ้งฐานของสังคมไทย 2 อย่างคือ (1) ชาวไร่ชาวนาซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ และ (2) พระพุทธศาสนา มีหลักประการสำคัญคือ การพึ่งตนเองในเบื้องต้น คือ การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ สามารถยังชีพได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงของตนเอง ไม่ฝักใฝ่อยากใครหรือเป็นหนี้ ขึ้นต่อมาคือการพึ่งตนเองทางสติปัญญา สามารถที่จะดำเนินชีวิตโดยอาศัยวิจารณญาณของตนเองอย่างถูกต้องตามความเป็นจริงไม่ถูกผู้อื่นครอบงำ มิได้กำหนดหรือมีชีวิตขึ้นอยู่กับวัตถุธรรมแต่ฝ่ายเดียว หากแต่สามารถมีความสุขจากภาวะภายในนี้ ไม่เพียงแต่จะเป็นเกษตรกรรมที่เป็นสัมมาปฏิบัติ หากยังเป็นเป้าหมายสูงสุดของพุทธเกษตรกรรมเลยทีเดียว

กลุ่มเกษตรกรเลือกตัดสินใจวางแผนการผลิตผักปลอดสารพิษ เนื่องจากว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถทำหรือร่วมกันวางแผนการผลิตได้จริงและเห็นผลได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เกษตรกรยังมีพื้นที่ว่างในการเพาะปลูกไม้ผลหรือไม้ยืนต้น และการปลูกผักจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงคุณภาพและความปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กานดา พรหมเกียรติ (2543) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยทางด้านสังคมที่สัมพันธ์กับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรที่ปลูกผักในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จะเชิงเทรา นครปฐม และปทุมธานี ซึ่งพบว่าเกษตรกรที่ตัดสินใจปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ คือ เทคโนโลยีที่เหมาะสม แหล่งความรู้

ทางเทคโนโลยี การสนับสนุนที่ได้รับจากภาครัฐ ความตระหนักถึงอันตรายของสารพิษ การเป็นสมาชิกของกลุ่ม และความพอใจเรื่องการปลูกผัก

การทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ซึ่งมีหลักการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือขั้นที่ 1 เกษตรกรสามารถเลี้ยงตัวเองได้ ขั้นที่ 2 เกษตรกรรวมกลุ่มกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ขั้นที่ 3 มีการร่วมมือกับหน่วยงานราชการและเอกชน สอดคล้องกับทฤษฎีเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ที่เล็งเห็นว่าคนจำเป็นต้องบริโภค เพราะฉะนั้นพื้นฐานที่สุดของคนก็คือการผลิต การผลิตจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่สุดของคน การค้าการแลกเปลี่ยนหรือการตลาดมีความสำคัญเช่นเดียวกันแต่สำคัญเป็นอันดับถัดมา

เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ของตำบลแม่แฝกใหม่นี้ สามารถรวมกลุ่มกันเพื่อวางแผนการผลิต และวางแผนการใช้ปัจจัยการผลิตร่วมกัน โดยให้กลุ่มเป็นผู้จัดหาเมล็ดพันธุ์ผักที่จะนำมาเพาะปลูก จะทำให้ได้ซื้อปัจจัยการผลิตในราคาที่ถูกลง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ ในเรื่องการประหยัดต่อขนาด (economy of scale)

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ ได้ทราบรูปแบบการผลิตของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ และข้อผิดพลาดของการวางแผนการผลิตของเกษตรกร ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งสนับสนุนการดำเนินการผลิตตามรูปแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจกำหนดและวางแผนการผลิตของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. เกษตรกร ตัวเกษตรกรเองควรมีการศึกษาถึงความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติม เช่น ข้อมูลราคาพืชผล ลักษณะดินฟ้าอากาศ พืชเศรษฐกิจ และวิธีการดูแลและการเก็บเกี่ยว เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการวางแผนการผลิตในแต่ละปีการผลิต
2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรแนะนำและสนับสนุนให้เกษตรกรค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ และนำข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการผลิตและการผลิตมาประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบอย่างทั่วถึงและทันต่อเหตุการณ์
3. ควรมีการร่วมกันวางแผนการผลิตในพืชและสัตว์ให้หลากหลาย เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายในด้านปัจจัยการผลิต และสามารถเป็นข้อต่อรองในการจำหน่ายผลผลิตแก่พ่อค้าได้
4. การดำเนินการเกษตรทฤษฎีใหม่ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำตามขั้นตอน 1, 2 และ 3 โดยควรทำการเกษตรแบบพึ่งตนเองหรือดำเนินการในขั้นที่ 1 ให้เข้มแข็งก่อน จึงจะสามารถ

พัฒนาไปสู่ขั้นตอนต่อไปได้อย่างมั่นคง เพราะการพัฒนาตามลำดับขั้น จะสามารถทำให้กลุ่มเข้มแข็งและมั่นคงในการบริหารจัดการมากขึ้น

5. หากเกษตรกรมีสินค้าหรือผลผลิตทางการเกษตรจำนวนมากพอที่เหลือขาย เกษตรกรควรจะจำหน่ายในชุมชนหรือจำหน่ายให้กับเกษตรกรในกลุ่มเครือข่ายก่อน หรืออาจจัดตั้งร้านค้าของกลุ่มภายในชุมชน ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีระบบการตลาดร่วมกัน

6. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่โดยตรง ควรคำนึงถึงพื้นที่ในการส่งเสริมเกษตรกรที่สนใจร่วมกัน ทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน เพื่อจะทำให้เกษตรกรสามารถรวมตัวกันพัฒนา การทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ให้เข้าสู่ ขั้นที่ 2 ได้อย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาเฉพาะการวางแผนการผลิตของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการขยายพื้นที่การศึกษาออกไปให้ครอบคลุมในระดับ อำเภอหรือ จังหวัด จะทำให้ทราบถึงการวางแผนการผลิตของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบถึงความเหมือนและความแตกต่างกันได้

2. การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงกระบวนการตัดสินใจของเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนการผลิตแบบเดิมที่เคยทำต่อ ๆ กันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ คือการเกษตรเชิงเดี่ยว มาเป็นการทำการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่และปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจของเกษตรกร เช่น การศึกษาถึงระบบการตลาด การศึกษาถึงระบบการเกื้อกูลกันทางสังคม แรงงานด้านการเกษตร และการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ทางการเกษตร เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบและนำผลที่ได้มาปรับใช้ให้เหมาะสมต่อไป

3. การวิจัยครั้งนี้ ได้นำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) มาใช้ในกระบวนการรวบรวมข้อมูล ซึ่งการวิจัยแบบนี้ต้องใช้ระยะเวลาในการเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนเพื่อศึกษาข้อมูลเป็นระยะเวลานาน ในการวิจัยครั้งต่อไปควรจะเน้นไปที่การวางแผนการผลิตเพียงกิจกรรมเดียวก่อน คือศึกษาเฉพาะกิจกรรม เพื่อให้ได้ผลการวิจัยและมีรูปแบบการวางแผนการผลิตที่ชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาที่ดิน. ม.ป.ป. แผนที่กลุ่มชุดดิน. [แผนที่]. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาที่ดิน.
- กรมพัฒนาที่ดิน. ม.ป.ป. แผนที่วิเคราะห์ปัญหาการใช้ดิน. [แผนที่]. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาที่ดิน.
- กรมพัฒนาที่ดิน. ม.ป.ป. แผนที่แสดงความเหมาะสมด้านกายภาพในการปลูกข้าว. [แผนที่]. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาที่ดิน.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2544. แผนที่ตั้งชุมชน ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. [แผนที่]. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2544. แผนที่ตั้งชุมชนและการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. [แผนที่]. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. ม.ป.ป. แผนที่เขตส่งเสริมการเกษตร ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. [แผนที่]. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2539. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการพัฒนาการเกษตรไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กานดา พรหมเกียรติ. 2543. “ปัจจัยทางด้านสังคมที่สัมพันธ์กับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ”. *ทำเนียบผลการวิจัย*. 8, 8: 152.
- กิ่งพร ทองใบ. 2542. การจัดการการตลาดและการผลิต. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เกษม พวงจิก. 2539. การเกษตรแบบทฤษฎีใหม่. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต.
- โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่แฝก-แม่จัด. 2546. “พื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่แฝก-แม่จัด จังหวัดเชียงใหม่”. เชียงใหม่: โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่แฝก-แม่จัด. (เอกสารอัดสำเนา).
- ชูเกียรติ ลิสุวรรณ. 2535. รายงานวิจัยเรื่อง ระบบการเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นภาคเหนือ. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชูศักดิ์ จันทรพศิริ. 2525. การวางแผนการผลิตเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรที่เหมาะสมภายใต้เป้าหมายในการผลิตของเกษตรกร ตำบลบ้านแพ จังหวัดราชบุรี ปีการเพาะปลูก 2521/22-2523/24. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เชียรไชย จิตต์แจ้ง. 2542. การจัดการการตลาดและการผลิต. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

บุญมี จันทร์วงศ์. 2542. ยุทธศาสตร์การพัฒนาสหกรณ์ในภาคการเกษตร. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล
ของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 12.
ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

บุญสม วราเอกศิริ. 2539. ส่งเสริมการเกษตร: หลักและวิธีการ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
ประเวศ วะสี. 2530. พุทธเกษตรกรรมกับสานติสุขสังคมไทย. กรุงเทพฯ: เอช. เอน. การพิมพ์.
พันธุ์ทิพย์ รามสูต. 2540. การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: บริษัท พี. เอ. ลิฟวิ่ง
จำกัด.

พูนสิน เจือมประโคน. 2543. ผลการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญา
โท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

พุกโอกะ, มาชาโนบุ. 2530. ปฏิวัติยุคสมัยด้วยฟางเส้นเดียว: ทางออกของเกษตรกรรมและ
อารยธรรมมนุษย์. แปลโดย รสนา โตสิตระกูล. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.

วีรศักดิ์ นันทขว้าง. 2537. กระบวนการตัดสินใจของเกษตรกรในแผนการผลิต:กรณีศึกษาบ้านไร่
ตำบลแม่ตึ่น อำเภอฝาง จังหวัดลำพูน. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบัน
เทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

สมบูรณ์ ศุภศิลป์. 2528. จิวแต่แจ้ว: เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สังคีต พิริยะรังสรรค์. 2542. เศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง: ปรัชญาฐานะและอนาคตในศูนย์พัฒนา
เศรษฐกิจชุมชน กระทรวงมหาดไทย. ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: ประมวล
แนวคิดคำบรรยายและหนังสือสั่งการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น
กรมการปกครอง.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2529. ชุมชนวิสาหกิจพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2541. การปรับแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541-2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ยูไนเต็ด
โปรดักชั่น.

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน. 2541. รายงานการประเมินผล
เรื่องร้านค้าชุมชน: ศักยภาพและข้อจำกัดในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์ปัทมการพิมพ์.

สำนักพระราชพิธี. 2541. พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานแก่ คณะรัฐมนตรีและคณะบุคคลต่างๆ เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม ณ ศาลาดุสิตดาลัย เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

สุนิลา หนูผล. 2531. การศึกษาผู้ใหญ่ทางการเกษตร. เชียงใหม่: สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร แม่โจ้.

สุพยอม จำคำ. 2532. การวางแผนการผลิตเพื่อให้มีการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสมของ สมาชิก สหกรณ์นิคมสันทราย จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ ปีการผลิต 2530/2531. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

สุรินทร์ สุริยวงศ์. 2535. การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการอนุรักษ์ป่าชุมชน:บ้านทุ่งยาว. ลำพูน: ปัญหาพิเศษปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

เสรี พงศ์พิศ. 2532. คีรีวงจากไพร่หนีนายผู้ธนาคารแห่งขุนเขา. ม.ป.ท.: ม.ป.พ. องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แฝกใหม่. แผนที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. แผนที่. เชียงใหม่: องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แฝกใหม่.

อรชา อยู่สถาพร. 2525. การวางแผนใช้ปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสมของสมาชิกสหกรณ์ การเกษตรบ้านหม้อ จำกัด จังหวัดสระบุรี ปีการผลิต 2522/2523. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Kaplan, E. H. 1964. Problem Solving in Biology: Incorporating Experience. P.128 In **Eugene H. Kaplan. Life Science.** New York: Macmillan.

Schumacker, E.F. 1973. **Small is Beautiful.** New York: Harper and Row.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

การวางแผนการผลิตร่วมกันของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

กรณีศึกษา : ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นาย/นาง/นางสาวนามสกุล.....

บ้านเลขที่.....หมู่ที่..... ชื่อบ้าน..... ตำบล แม่แฝกใหม่

อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์

1. เพศ

() หญิง

() ชาย

2. อายุ ปี

3. สถานภาพการสมรส

() โสด

() หม้าย / หย่าร้าง

() สมรสแล้ว

() อื่น ๆ ระบุ

4. ความสัมพันธ์ภายในครัวเรือนของผู้ให้สัมภาษณ์

() เป็นหัวหน้าครอบครัว

() ไม่เป็นหัวหน้าครอบครัว

5. ระดับการศึกษา

() ไม่ได้เรียนหนังสือ

() มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.

() ประถมศึกษาตอนต้น (ป.4)

() อนุปริญญา ปวส. หรือเทียบเท่า

() ประถมศึกษาตอนปลาย (ป.6,7)

() ปริญญาตรี

() มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)

() อื่น ๆ ระบุ

6. จำนวนสมาชิกในครอบครัว คน

1. จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้เป็นของตนเอง คน

2. จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต้องรับภาระเลี้ยงดู คน

7. สมาชิกที่เป็นแรงงานทั้งหมด คน

แยกเป็น แรงงานเกษตร คน

แรงงานนอกเกษตร คน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพการผลิตของผู้ให้สัมภาษณ์

1. การเป็นสมาชิกกลุ่ม (ระบุได้มากกว่า 1 กลุ่ม)

☐ กลุ่มออมทรัพย์	☐ กลุ่มเลี้ยงสุกร / วัว
☐ กลุ่มเพาะเห็ด	☐ กลุ่มเลี้ยงปลา
☐ กลุ่มเมล็ดพันธุ์ข้าว	☐ กลุ่มพืชผักปลอดสารพิษ
☐ กลุ่มน้ำสกัดชีวภาพ	☐ กลุ่มมันฝรั่ง
☐ กลุ่มเลี้ยงไก่	☐ กลุ่มไร่นาสวนผสม

2. สภาพที่ดิน

- 2.1. คราวเรือนของท่านมีที่ดินทั้งหมด ไร่
 รวมเป็นเนื้อที่ทั้งหมด ไร่ งาน ตรว.
- เป็นของตนเอง ไร่ งาน ตารางวา
 - เช่า ไร่ งาน ตารางวา
 - ทำฟรี ไร่ งาน ตารางวา
 - อื่น ๆ ไร่ งาน ตารางวา
- 2.2. ใช้ทำการเกษตรเป็นเนื้อที่ทั้งหมด ไร่ งาน ตารางวา
- 2.3. ใช้ทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ ไร่ งาน ตารางวา
- 2.4. พื้นที่ทั้งหมดแยกเป็น ☐ ในเขตชลประทาน ไร่ งาน ตารางวา
☐ นอกเขตชลประทาน ไร่ งาน ตารางวา
- 2.5. ความสมบูรณ์ของดินที่ใช้ทำการเกษตร (ชนิดของดิน)
- ☐ สูง
 - ☐ ปานกลาง
 - ☐ ต่ำ

3. ลักษณะการใช้ที่ดิน

ลักษณะการใช้ที่ดิน	ไร่-งาน-ตารางวา	ครั้งที่ 1			ครั้งที่ 2			ครั้งที่ 3			การวางแผนการผลิต	
		ชื่อพืช/สัตว์	พื้นที่	ผลผลิตที่ได้รับ	ชื่อพืช/สัตว์	พื้นที่	ผลผลิตที่ได้รับ	ชื่อพืช/สัตว์	พื้นที่	ผลผลิตที่ได้รับ	ร่วมกันวางแผน	วางแผนเอง

4. ปัจจัยการผลิตและการวางแผนการผลิต

4.1. ท่านคิดว่าราคาประเมินของที่ดินที่ทำการเกษตรทั้งหมดราคา บาท

4.2. แหล่งเงินทุน

เงินทุน	ตนเอง	กู้ยืม	
		แหล่ง	จำนวน
ค่างที่			
โรงเรือน			
ชุดสระ			
หมุ่นเวียน			
เมล็ดพันธุ์			
ปุ๋ย - ยา			

4.3. ปัจจัยการผลิต

ปัจจัยการผลิต	ปริมาณ	ราคา
1. ปุ๋ยเคมี		
2. เมล็ดพันธุ์ข้าว		
3. เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด		
4. มันฝรั่ง		

4.4. ก่อนการวางแผนการผลิต ท่านนำข้อมูลจากอะไรประกอบการวางแผนการผลิต

() หาข้อมูลพื้นฐาน โดย () สมาชิกภายในกลุ่มแนะนำ

() บุคคลภายนอกกลุ่มแนะนำ

() ราคาพืชผล (ตลาด)

() ใช้การตัดสินใจของตนเอง

ภาคผนวก ข รายชื่อเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

รายชื่อเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตำบลแม่แฝกใหม่
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ลำดับที่	ชื่อ-สกุล
1	นางวนิดา สุรินทร์ธรรม	29	นายอนันต์ คำตู่
2	นายเรื่อน จันทรแก้ว	30	นายอาทิตย์ จอมงาม
3	นายผัด ศรีบุญเรือง	31	นายแสง บุญลือ
4	นางจันทร์ดา ลัดดาแย้ม	32	นายศรีบุตร ลำปิ่น
5	นายเสงี่ยม วิชาษา	33	นายดิเรก บุญแก่น
6	นายแดง ปันโก	34	นายธีรยุทธ จอมแก้ว
7	นายจรูญ ใจคำ	35	นายประถม จอมแก้ว
8	นายจันทร์ดา กันทะวี	36	นายสุรัช ญาณรังษี
9	นายจินดา ใจคำ	37	นายอุทิศ อุปมา
10	นายทวี อินแก้ว	38	นายสวัสดิ์ สุนันท์
11	นายทองคำ จอมแก้ว	39	นายจำรัส ตนตรง
12	นายรัชชัย อินประมูล	40	นายปรีชา มะโน
13	นายนิเวศน์ จอมแก้ว	41	นายประสงค์ สุวรรณ
14	นายบุญมี วิชาษา	42	นายแก้ว ตี๋คำ
15	นายประจักษ์ ใจตารักษ์	43	นายบุญปิ่น ดันพงส์
16	นายประหยัด ปละมัย	44	นางทองเหรียญ พรหมมา
17	นายปิ่น ทายะดิ	45	นายสมนึก วงศ์สุวรรณ
18	นายพรหม ใจเมคา	46	นายสมบูรณ์ ใจเมคา
19	นายพิจารณา วิชาษา	47	นางดรชนี เป็งชัย
20	นายมูล วงศ์จันดา	48	นางพิมพ์พร คงดี
21	นายฤทธิ์ เป็งพรหม	49	นางสาวอุทุมพร เพชรรักษ์
22	นายวิโรจน์ จีวี	50	นางสาวอนงค์ สุวรรณ
23	นายบรรจง เจริญชัย	51	นายประเสริฐ ใจเมคา
24	นายสง่า ลำปิ่น	52	นายสมเกียรติ พรหมแสน
25	นายสมชัย คอทอง	53	นายอินสม บุญเรือง
26	นายสำรวย เป็งธินา	54	นายอุทัย ทะวิสัย
27	นายสำราญ ญาณรังษี	55	นายปิ่นอินทร์ พุทธโส
28	นายองอาจ กันทะวี		

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นางสาวพิมพ์ชนก สังข์แก้ว

เกิดเมื่อ 3 มีนาคม 2521

ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2538 มัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคาราวีทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. 2538 มัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดเชียงใหม่

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2542 ปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

พ.ศ. 2542 บัณฑิตอาสากรมประชาสัมพันธ์จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. 2543 พนักงานการตลาด สหกรณ์โคนมแม่โจ้ จำกัด

พ.ศ. 2544 เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 3 สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่